

Rolnictwo w województwie lubelskim w 2018 r.

Agriculture in lubelskie voivodship in 2018

Opracowanie merytoryczne:

Content-related works:

Urząd Statystyczny w Lublinie. Ośrodek badań Regionalnych
Statistical Office in Lublin, Lublin Centre for Regional Surveys

Kierujący

Supervisor

Krzysztof Markowski

Zespół autorski

Editorial team

Magdalena Ściborek-Rycyk

Prace redakcyjne

Editorial work

Magdalena Ściborek-Rycyk

Tłumaczenie

Translation

Katarzyna Siemiaszko

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Magdalena Ściborek-Rycyk

Projekt i wykonanie okładki

Cover project and realization

Aleksandra Jangas-Kurzak

ISSN 2080-0517

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

lublin.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Województwo lubelskie należy do regionów charakteryzujących się znaczącą rolą sektora rolniczego. O dogodnych warunkach do prowadzenia działalności rolniczej decydują przede wszystkim korzystne czynniki glebowo-klimatyczne oraz duży udział użytków rolnych. Lubelskie jest liderem wielu upraw rolniczych i sadowniczych, wśród których można wymienić m. in.: maliny, porzeczki i agrest.

Rzetelna wiedza na temat sytuacji w rolnictwie w województwie lubelskim jest niezbędna do podejmowania skutecznych decyzji zarówno przez prowadzących działalność gospodarczą w tym sektorze, jak i przedstawicieli władz regionalnych i lokalnych zajmujących się polityką rolną. Dlatego też wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom i zainteresowaniu informacją statystyczną dotyczącą rolnictwa na Lubelszczyźnie, Urząd Statystyczny w Lublinie przygotował publikację: **„Rolnictwo w województwie lubelskim w 2018 r.”** Zakresem informacji nawiązuje ona do opracowań wydawanych przez nasz Urząd w poprzednich latach i składa się z części analitycznej i tabelarycznej.

W części analitycznej, podzielonej na działy tematyczne, szczegółowo omówiono najważniejsze zjawiska i tendencje występujące w rolnictwie województwa lubelskiego. W części tabelarycznej zamieszczone zostały dane dotyczące: użytkowania gruntów, produkcji rolniczej, skupu i cen produktów rolnych oraz środków produkcji w rolnictwie. Tablice przeglądowe prezentują dane wojewódzkie w retrospekcji od 2002 r., a szczegółowe ujmują dane odnoszące się do 2018 r. W niektórych przypadkach, ze względu na dostępność danych, przedstawione informacje dotyczą 2017 r. W ujęciu miesięcznym opublikowano ceny wolnorynkowe i relacje cen produktów rolnych, co pozwala na śledzenie sezonowych zmian koniunktury w rolnictwie.

Uzupełnieniem formy tekstowej i tabelarycznej są wykresy podkreślające specyficzne cechy i zaobserwowane prawidłowości zachodzące w procesie wytwarzania żywności i jej zagospodarowania. Publikacja zawiera najistotniejsze dane dla scharakteryzowania przedstawionego w tytule tematu.

Jestem przekonany, iż przygotowane przez nas opracowanie będzie dla Państwa przydatnym źródłem wiedzy o stanie i kierunkach zmian jakie zaszły w rolnictwie na terenie województwa lubelskiego w ciągu ostatnich lat. Bardziej szczegółowe informacje dotyczące rolnictwa na Lubelszczyźnie mogą Państwo uzyskać w Urzędzie Statystycznym w Lublinie lub na jego stronie internetowej (<http://lublin.stat.gov.pl/>).

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Lublinie

dr Krzysztof Markowski

Lublin, lipiec 2019 r.

Preface

Lubelskie voivodship is a region which carries out a significant role for the agricultural sector. Favourable conditions for agricultural activities are primarily determined by advantageous soil and climate factors and a large share of agricultural land. Lubelskie voivodship is a leader when it comes to various kinds of agricultural and horticultural crops, including raspberry, currant and gooseberry.

Thorough knowledge of the situation of agriculture in lubelskie voivodship is essential for making effective decisions both by people running a business in this sector and by representatives of the regional and local authorities connected with agricultural policy. In order to meet these expectations and to deal with the interest in statistical information on the agriculture in lubelskie voivodship, the Statistical Office in Lublin prepared a publication entitled **“Agriculture in Lubelskie Voivodship in 2018”**. The scope of information relates to the publications issued by our Office in the previous years and consists of analytical and tabular parts.

The most important phenomena and tendencies occurring in agriculture in lubelskie voivodship are described in detail in the analytical part which is divided into thematic sections. The tabular part includes the data on land use, agricultural production, procurement and prices of agricultural products as well as means of production in agriculture. Review tables present the data on the voivodship in retrospection from 2002, whereas detailed tables show the data regarding 2018. Due to availability of the data, the presented information relates to 2017 in some cases. Free market prices and price relations for agricultural products were published monthly, which allowed to track seasonal changes in agriculture economic conditions.

There are also graphs meant to complement the textual and tabular parts, which highlight specific features and regularities observed in the process of food preparation and its management. The publication contains the most relevant data aimed at characterising the topic included in the title.

I'm convinced that the compilation prepared by us will be a useful source of information regarding the status and directions of the changes which took place in agriculture in the area of lubelskie voivodship in recent years. More detailed information regarding agriculture in this region can be obtained in the Statistical Office in Lublin as well as on the Office website (<http://lublin.stat.gov.pl/>).

*Director
of Statistical Office
in Lublin*

Krzysztof Markowski, Ph.D.

Spis treści

Contents

Przedmowa.....	3
Preface	4
Spis tabel.....	6
List of tables	6
Spis wykresów	7
List of charts	7
Spis map	9
List of maps.....	9
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty.....	10
Symbols. Main abbreviations	10
Synteza	13
Executive summary	13
1. Warunki agrometeorologiczne	15
1. Agrometeorology conditions	15
2. Użytkowanie gruntów	19
2. Land use.....	19
3. Środki produkcji w rolnictwie.....	29
3. Means of production in agriculture	29
4. Produkcja rolnicza.....	33
4. Agricultural output.....	33
5. Produkcja roślinna	35
5. Crop output	35
5.1. Zboża.....	37
5.1. Cereals.....	37
5.2. Rzepak i rzepik	41
5.2. Rape and turnip rape.....	41
5.3. Ziemniaki	42
5.3. Potatoes	42
5.4. Buraki cukrowe.....	44
5.4. Sugar beets	44
5.5. Warzywa i owoce.....	46
5.5. Vegetables and fruit.....	46
6. Produkcja zwierzęca	51
6. Animal output.....	51
6.1. Trzoda chlewna	51
6.1. Pigs	51
6.2. Bydło.....	55
6.2. Cattle.....	55
6.3. Owce.....	57
6.3. Sheep	57

7. Skup produktów rolnych	59
7. Procurement of agricultural products	59
7.1. Skup produktów roślinnych	59
7.1. Procurement of plant origin products	59
7.2. Skup produktów zwierzęcych	60
7.2. Procurement of animal origin products	60
8. Ceny w rolnictwie.....	63
8. Prices in agriculture.....	63
Uwagi metodyczne	66
Methodological notes	66
Aneks tabelaryczny dołączony do wersji elektronicznej publikacji (format xlsx)	68
Tabular appendix attached to electronic version of this publication (xlsx format)	68

Spis tabel

List of tables

Tabela 1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim.....	22
Table 1. Land use in agricultural holdings in lubelskie voivodship	22
Tabela 2. Liczba gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim...22	22
Table 2. Number of agricultural holdings with agricultural land in lubelskie voivodship	22
Tabela 3. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim.....	23
Table 3. Average total land use in agricultural holdings with agricultural land in lubelskie voivodship	23
Tabela 4. Struktura powierzchni zasiewów w województwie lubelskim	36
Table 4. Structure of sown area in lubelskie voivodship	36
Tabela 5. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż w województwie lubelskim	38
Table 5. Sown area, yields and production of cereals in lubelskie voivodship	38
Tabela 6. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim	41
Table 6. Sown area, yields and production of rape and turnip rape in lubelskie voivodship	41
Tabela 7. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory ziemniaków (bez ogrodów przydomowych) w województwie lubelskim.....	43
Table 7. Sown area, yields and production of potatoes (without kitchen gardens) in lubelskie voivodship	43
Tabela 8. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory buraków cukrowych w województwie lubelskim.....	44
Table 8. Sown area, yields and production of sugar beets in lubelskie voivodship	44
Tabela 9. Zbiory warzyw gruntowych w województwie lubelskim	47
Table 9. Production of ground vegetables in lubelskie vovodship	47
Tabela 10. Zbiory owoców w województwie lubelskim	48
Table 10. Production of fruit in lubelskie voivodship	48
Tabela 11. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim.....	51
Table 11. Pig stocks in lubelskie voivodship.....	51
Tabela 12. Pogłowie bydła w województwie lubelskim.....	55
Table 12. Cattle stocks in lubelskie voivodship	55

Tabela 13. Pogłowie owiec w województwie lubelskim	58
Table 13. Sheep stocks in lubelskie voivodship	58

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Średnie miesięczne temperatury powietrza w województwie lubelskim	16
Chart 1. Total monthly average air temperatures in lubelskie voivodship	16
Wykres 2. Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych w województwie lubelskim	17
Chart 2. Monthly average atmospheric precipitation in lubelskie voivodship	17
Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim	19
Chart 3. Structure of land use in agricultural holdings in lubelskie voivodship	19
Wykres 4. Struktura gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne według grup obszarowych użytków rolnych w województwie lubelskim	23
Chart 4. Structure of agricultural holdings with agricultural land by area groups of agricultural land in lubelskie voivodship	23
Wykres 5. Kwota zrealizowanych płatności w ramach płatności bezpośrednich w ramach kampanii 2018 r. w województwie lubelskim	28
Chart 5. The amount of the payments made in the framework of direct payments under the 2018 campaign in lubelskie voivodship	28
Wykres 6. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) i wapniowych (CaO) w rolnictwie na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w województwie lubelskim	29
Chart 6. Consumption of mineral (NPK) and lime (CaO) fertilizers in agriculture per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition in lubelskie voivodship	29
Wykres 7. Struktura globalnej produkcji roślinnej w województwie lubelskim w 2017 r.	33
Chart 7. Structure of gross crop output in lubelskie voivodship in 2017	33
Wykres 8. Struktura globalnej produkcji zwierzęcej w województwie lubelskim w 201 r.	34
Chart 8. Structure of gross animal output in lubelskie voivodship in 2017	34
Wykres 9. Powierzchnia zasiewów i plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie lubelskim	38
Chart 9. Sown area and yields of basic and mixed cereals in lubelskie voivodship	38
Wykres 10. Powierzchnia zasiewów i plony rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim	42
Chart 10. Sown area and yields of rape and turnip rape in lubelskie voivodship	42
Wykres 11. Powierzchnia i plony ziemniaków w województwie lubelskim.	43
Chart 11. Sown area and yields of potatoes in lubelskie voivodship	43
Wykres 12. Powierzchnia zasiewów i plony buraków cukrowych w województwie lubelskim	45
Chart 12. Sown area and yields of sugar beets in lubelskie voivodship	45
Wykres 13. Struktura zbiorów owoców z drzew owocowych w sadach w województwie lubelskim	48
Chart 13. Structure of tree fruit production from orchards in lubelskie voivodship	48
Wykres 14. Struktura zbiorów owoców z krzewów i plantacji jagodowych w województwie lubelskim	49
Chart 14. Structure of fruit production from berry shrubs and plantations in lubelskie voivodship	49

Wykres 15. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim.....	52
Chart 15. Pig stocks in lubelskie voivodship.....	52
Wykres 16. Dynamika pogłowia trzody chlewnej w województwie lubelskim.....	52
Chart 16. Dynamics of pig stocks in lubelskie voivodship	52
Wykres 17. Struktura stada trzody chlewnej w województwie lubelskim.....	53
Chart 17. Structure of pig herd in lubelskie voivodship	53
Wykres 18. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych	53
Chart 18. Pigs per 100 ha of agricultural land	53
Wykres 19. Relacje cen skupu 1 kg żywca wieprzowego do cen 1 kg żyta na targowiskach.....	54
Chart 19. Relation of procurement prices of 1 kg of pigs for slaughter to market prices of 1 kg of rye at marketplaces in lubelskie voivodship	54
Wykres 20. Pogłowie bydła w województwie lubelskim	55
Chart 20. Cattle stocks in lubelskie voivodship.....	55
Wykres 21. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w województwie lubelskim.....	56
Chart 21. Cattle density per 100 ha of agricultural land in lubelskie voivodship	56
Wykres 22. Struktura stada bydła według grup wiekowo-użytkowych w województwie lubelskim.....	56
Chart 22. Structure of cattle herd by age and usage groups in lubelskie voivodship	56
Wykres 23. Pogłowie owiec w województwie lubelskim	58
Chart 23. Sheep stocks in lubelskie voivodship	58
Wykres 24. Dynamika skupu zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego)	60
Chart 24. Indices of procurement of basic consumer and feed cereals (including mixed cereals, without seed for sowing)	60
Wykres 25. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami).....	61
Chart 25. Indices of total procurement of animals for slaughter (in terms of meat, including fats).	61
Wykres 26. Dynamika skupu mleka krowiego.....	61
Chart 26. Indices of procurement of cow milk.....	61
Wykres 27. Ceny wybranych produktów rolnych w skupie i na targowiskach.....	64
Chart 27. Prices of selected agricultural products in procurement centers and at marketplaces.....	64
Wykres 28. Relacje cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta i jęczmienia	65
Chart 28. Relation of procurement prices of pigs to marketplace prices of rye and barley	65

Spis map

List of maps

Mapa 1. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Agroklimat.....	18
Map 1. Natural conditions of agricultural output. Agro climate.....	18
Mapa 2. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Jakość i przydatność rolnicza gleb	25
Map 2. Natural conditions of agricultural output. Quality and agricultural usefulness of soils ..	25
Mapa 3. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej	26
Map 3. Natural conditions of agricultural output. Valorisation of agricultural production area.....	26
Mapa 4. Właściwości gleb. Odczyn	32
Map 4. Properties of soil. pH	32
Mapa 5. Zbiory zbóż ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.	39
Map 5. Total production cereals in kg per capita by voivodships in 2018.....	39
Mapa 6. Zbiory pszenicy w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.	40
Map 6. Production of wheat in kg per capita by voivodships in 2018.....	40
Mapa 7. Zbiory żyta w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.	40
Map 7. Production of rye in kg per capita by voivodships in 2018.....	40
Mapa 8. Zbiory kukurydzy w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.	41
Map 8. Production of maize for grain in kg per capita by voivodships in 2018.....	41
Mapa 9. Zbiory ziemniaków w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.	44
Map 9. Production of potatoes in kg per capita by voivodships in 2018	44
Mapa 10. Zbiory buraków cukrowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.	45
Map 10. Production of sugar beets in kg per capita by voivodships in 2018	45
Mapa 11. Zbiory strączkowych jadalnych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.	46
Map 11. Total production of edible pulses in kg per capita by voivodships in 2018.....	46
Mapa 12. Zbiory warzyw gruntowych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.	47
Map 12. Production of ground vegetables in kg per capita by voivodships in 2018	47
Mapa 13. Zbiory owoców z drzew w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.	49
Map 13. Tree fruit production in kg per capita by voivodships in 2018.....	49
Mapa 14. Zbiory owoców z krzewów i plantacji jagodowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.	50
Map 14. Fruit production from berry shrubs and plantations in kg per capita by voivodships in 2018.....	50
Mapa 15. Pogłowie trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych według województw.	54
Map 15. Pig stocks per 100 ha of agricultural land by voivodships	54
Mapa 16. Pogłowie bydła na 100 ha użytków rolnych według województw.	57
Map 16. Cattle stocks per 100 ha of agricultural land by voivodships	57

Objaśnienie znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych data not available or not reliable
Znak x	oznacza, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe data not applicable
Znak #	dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej data must not be published due to the necessity for maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys. thous.	tysiąc thousand
mln	milion million
zł PLN	złoty PLN
szt. pcs	sztuka pieces
ha	hektary hectare
kg	kilogram kilogramme
t	tona tonne
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
l	litr litre

Synteza

O wysokości plonów upraw rolnych w dużej mierze decydują warunki agrometeorologiczne, tj. temperatura powietrza, ilość i rozkład opadów atmosferycznych oraz nasłonecznienie. Czynniki te, oprócz środków produkcji stosowanych przez rolników, tj. między innymi zastosowanego materiału siewnego, środków ochrony roślin czy zastosowanych nawozów, wpływają na stan i rozwój roślin oraz terminowość wykonywanych prac polowych i zabiegów agrotechnicznych wykonywanych w poszczególnych etapach wegetacji roślin.

Powierzchnia geodezyjna województwa lubelskiego¹ według stanu na dzień 1 stycznia 2018 r. wynosiła 2 512,2 ha, z tego użytki rolne stanowiły 70,5%, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 23,7%, grunty pod wodami 0,8%, grunty zabudowane i zurbanizowane 3,9%, użytki ekologiczne 0,2%, nieużytki 0,9% i tereny różne 0,1%. Powierzchnia województwa lubelskiego stanowiła 8,0% ogólnej powierzchni kraju. Pod względem powierzchni województwo zajmowało 3. miejsce w kraju, po województwie mazowieckim i wielkopolskim.

Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze w 2018 r. wyniosła 1 405,1 tys. ha i stanowiła 99,4% ogólnej powierzchni użytków rolnych, przy czym w stosunku do 2017 r. jak i do 2010 r. ich udział w powierzchni użytków rolnych ogółem wzrósł odpowiednio o 0,1 p. proc. i o 1,9 p. proc. Jednocześnie w 2018 r. w porównaniu z 2017 r. zanotowano spadek powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze o 2,8%, natomiast wzrost o 4,2% w stosunku do 2010 r. W gospodarstwach indywidualnych powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze wyniosła 1 373,0 tys. ha i była mniejsza o 2,7% w stosunku do 2017 r., zaś większa o 4,9% w porównaniu z 2010 r.

Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego powyżej 1 ha użytków rolnych w 2018 r. wyniosła 8,5 ha, przy czym powierzchnia ta nie zmieniła się w porównaniu z 2017 r., natomiast w stosunku do 2010 r. wzrosła o 1,3 ha.

W 2018 r. w województwie lubelskim było 168,0 tys. **gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne**, w tym 167,9 tys. gospodarstw indywidualnych. W stosunku do 2017 r. liczba gospodarstw rolnych obniżyła się o 3,1%, a w porównaniu z 2010 r. o 10,8%. Gospodarstwa małe o powierzchni do 10 ha stanowiły 79,2% w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych, przy czym ich udział w porównaniu z 2017 r. wzrósł o 0,8 p. proc, natomiast w stosunku do 2010 r. obniżył się o 2,5 p. proc. W tej grupie najwięcej było gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha (45,0 tys.), jednak w porównaniu z 2017 r. odnotowano ich spadek o 1,3%, a w stosunku do 2010 r. o 14,3%.

Wyniki produkcji roślinnej w rolnictwie uzależnione są w głównej mierze od warunków agrometeorologicznych, jak również od zastosowanych nawozów, środków ochrony roślin oraz zastosowanego materiału siewnego. Wielkość nakładów poniesionych przez rolnika na zakup tych środków w dużej mierze decyduje o wysokości osiągniętego dochodu.

W roku gospodarczym 2017/2018 **zużycie nawozów mineralnych** w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosło 163,3 kg i w stosunku do okresu poprzedniego zmniejszyło się o 1,5%, zaś w porównaniu z 2009/2010 r. zwiększyło się o 54,1% (w kraju wzrosło w stosunku do roku poprzedniego roku gospodarczego o 1,0% i o 18,8% w porównaniu z rokiem gospodarczym 2009/2010). Natomiast **zużycie nawozów wapniowych** na 1 ha użytków rolnych wzrosło zarówno w stosunku do poprzedniego okresu, jak i do 2009/2010 r. odpowiednio o 37,2% i o 1,5 raza (w kraju odpowiednio wzrosło o 4,0% i o 38,4%).

Wartość rolniczej produkcji globalnej w cenach stałych w 2017 r., w porównaniu z 2016 r., wzrosła o 0,9%, co było wynikiem wzrostu wartości produkcji zwierzęcej o 11,7% przy jednoczesnym spadku wartości produkcji roślinnej o 3,2%.

W 2018 r. w województwie lubelskim uzyskano **niższe plony w produkcji roślinnej** niż rok wcześniej, co spowodowane było między innymi niekorzystnym wpływem warunków atmosferycznych w okresie wegetacji. Zmniejszono powierzchnię upraw zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi. Zbiory rzepaku i rzepiku zwiększyły się w porównaniu z 2017 r.

¹ Dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii według ewidencji gruntów (Dz. U. z 2001 r. Nr 38, poz. 454 z późniejszymi zmianami).

Natomiast zbiory ziemniaków zmniejszyły się, a jednocześnie uzyskane plony z 1 ha były niższe niż w roku poprzednim.

W województwie lubelskim od 2008 r. **maleje stan pogłowa zwierząt gospodarskich**. Wielkość pogłowa trzody chlewnej w tym okresie zmniejszyła się o 45,6% (z 1 017,4 tys. szt. w czerwcu 2008 r. do 553,9 tys. szt. w czerwcu 2018 r.), wielkość pogłowa bydła o 8,4% (z 407,8 tys. szt. w czerwcu 2008 r. do 373,4 tys. szt. w czerwcu 2018 r.), natomiast wielkość pogłowa owiec o 7,5% (z 20,5 tys. szt. w czerwcu 2008 r. do 19,0 tys. szt. w czerwcu 2018 r.).

Wartość skupu produktów rolnych w 2018 r. w województwie lubelskim wyniosła 4 039,8 mln zł (według cen bieżących, bez podatku VAT), z czego 96,6% od gospodarstw indywidualnych. W kraju skup wyniósł 64 243,0 mln zł. Udział województwa lubelskiego w skupie ogólnokrajowym wyniósł 6,3%. W porównaniu z rokiem wcześniejszym wartość skupu produktów rolnych zmniejszyła się o 8,5% (w gospodarstwach indywidualnych o 8,7%), a w kraju o 1,6% (w gospodarstwach indywidualnych o 0,7%). Natomiast w stosunku do 2010 r. wartość skupu produktów rolnych w województwie lubelskim wzrosła o 34,0%.

Wartość skupu produktów roślinnych wyniosła 1 987,3 mln zł (49,2% produktów rolnych), zaś zwierzęcych 2 052,5 mln zł (50,8%). Wartość skupu produktów roślinnych stanowiła 10,4% wartości skupu tych produktów w Polsce, natomiast produktów zwierzęcych 4,5%. W odniesieniu do 2017 r. wartość skupu produkcji roślinnej obniżyła się o 4,6%, a zwierzęcej wzrosła o 12,0%. W kraju wartość produkcji roślinnej obniżyła się o 2,4%, zaś zwierzęcej o 1,3%.

W 2018 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, wzrosły ceny skupu zbóż oraz ceny pszenicy na targowiskach. Natomiast obniżyła się cena żywca wieprzowego.

Executive summary

The amount of production of agricultural crops is considerably dependent on agrometeorological conditions, i.e. air temperature, quantity and distribution of precipitation and also insolation. Together with means of production used by farmers, including application of sowing material, plant protection products or used fertilizers, these are the factors which influence the condition and development of plants as well as punctuality of executed field work and agricultural procedures carried out within certain stages of vegetation of plants.

As of 1 January 2018, the geodetic area of lubelskie voivodship² was 2 512 246 ha, which included agricultural land in 70.5%, forest land as well as woody and bushy land in 23.7%, land under water in 0.8%, built-up and urbanized land in 3.9%, ecological land in 0.2%, wasteland in 0.9% and other land in 0.1%. The area of lubelskie voivodship constituted 8.0% of the total area of the country. Taking the area into account, lubelskie voivodship occupied the 3rd position in the country – after mazowieckie and wielkopolskie voivodships.

The area of agricultural land in a good agricultural condition was 1 405.1 thous. ha in 2018 and constituted 99.4% of the total area of agricultural land. In comparison with 2017 and 2010, its share in the total area of agricultural land increased respectively by 0.1 pp and by 1.9 pp. At the same time, a decrease in the area of agricultural land in a good agricultural condition by 2.8% was noted in 2018 in comparison with 2017, whereas an increase by 4.2% was noted in relation to 2010. The area of agricultural land in a good agricultural condition in **private farms** was 1 373.0 thous. ha and it was smaller by 2.7% than in 2017 but larger by 4.9% than in 2010.

An average area of a private farm over 1 ha of agricultural land was 8.5 ha in 2018 and this area did not change compared to 2017. However, when it comes to comparison with 2010, it increased by 1.3 ha.

In lubelskie voivodship in 2018, there were 168.0 thous. **farms** possessing agricultural land, including 167.9 thous. **private farms**. The number of farms decreased by 3.1% in comparison with 2017 and by 10.8% in comparison with 2010. Small farms with the area up to 10 ha constituted 79.2% of the total number of farms and their share went up by 0.8 pp compared to 2017 but decreased by 2.5 pp compared to 2010. Most of the farms in this group had the area from 5 to 10 ha (45.0 thous.), but their decrease was noted – by 1.3% compared to 2017 and by 14.3% compared to 2010.

The results of plant output in agriculture are mainly dependent on agrometeorological conditions, but also on used fertilizers, plant protection products and applied sowing material. The amount of the obtained income is strictly connected with the amount of expenditures of a farmer on purchase of these measures.

The use of **mineral fertilizers** per 1 ha of agricultural land was 163.3 kg in the farming year 2017/2018 and, compared to the equivalent period a year before, it went down by 1.5%, whereas in comparison with 2009/2010 it increased by 54.1% (in the country, it increased by 1.0% in comparison with the previous farming year and by 18.8% in comparison with the farming year 2009/2010). When it comes to the use of **lime fertilizers** per 1 ha of agricultural land, it increased by 37.2% in comparison with the previous period and was 1.5 times greater compared to the farming year 2009/2010 (in the country it increased respectively by 4.0% and by 38.4%).

The value of **gross agricultural output** in permanent prices in 2017 increased by 0.9% in comparison with 2016, which was a result of an increase in the value of animal output by 11.7% and a decrease in the value of crop output by 3.2% at the same time.

The harvest in lubelskie voivodship in 2018 was worse when it comes to crop output than a year before, which was caused e.g. by unfavourable weather conditions during the vegetation period. The harvested area of basic cereals with mixed cereals was reduced. The production of

---

² Data of the Head Office of Geodesy and Cartography according to the land registry (Journal of Laws from 2001 no. 38, item 454 with later amendments).

---

rape and turnip rape was higher in comparison with 2017. On the other hand, the production of potatoes was lower and the harvest from 1 ha was worse than in the previous year.

There has been a decrease in the farm animals stocks in lubelskie voivodship since 2008. The amount of pigs stocks during this period has gone down by 45.6% (from 1 017.4 thous. heads in June 2008 to 553.9 thous. heads in June 2018), the amount of cattle stocks by 8.4% (from 407.8 thous. heads in June 2008 to 373.4 thous. heads in June 2018), whereas the sheep stocks by 7.5% (from 20.5 thous. heads in June 2008 to 19.0 thous. heads in June 2018).

The value of procurement of agricultural products in lubelskie voivodship in 2018 amounted to 4 039.8 mln zł (according to current prices without VAT), 96.6% of which came from private farms. The country procurement was 64 243.0 mln zł. The share of lubelskie voivodship in the country procurement was 6.3%. In comparison with the previous year, the value of procurement of agricultural products went down by 8.5% (by 8.7% in private farms) and by 1.6% in the country (by 0.7% in private farms). When it comes to comparison with 2010, the value of procurement of agricultural products in lubelskie voivodship went up by 34.0%.

The value of procurement of plant products amounted to 1 987.3 mln zł (49.2% of agricultural products), whereas of animal products to 2 052.5 mln zł (50.8%). The value of procurement of plant products constituted 10.4% of the value of procurement of these products in Poland and of animal products – 4.5%. Compared to 2017, the value of procurement of plant output decreased by 4.6% and of animal output by 12.0%. In the country, the value of plant output went down by 2.4% and of animal output by 1.3%.

In comparison with the previous year, the procurement prices of cereals increased in 2018, as well as the marketplace prices of wheat. The price of pigs for slaughter decreased.

Rozdział 1

Chapter 1

Warunki agrometeorologiczne

Agrometeorology conditions

Warunki agrometeorologiczne, tj. temperatura powietrza, ilość i rozkład opadów atmosferycznych oraz nasłonecznienie w dużej mierze decydują o wysokości plonów upraw rolnych. Czynniki atmosferyczne, oprócz środków produkcji stosowanych przez rolników, tj. między innymi zastosowanego materiału siewnego, środków ochrony roślin czy zastosowanych nawozów, wpływają na stan i rozwój roślin oraz terminowość wykonywanych prac polowych i zabiegów agrotechnicznych wykonywanych w poszczególnych etapach wegetacji roślin.

Agrometeorologia inaczej nazywana meteorologią rolniczą, ma duże znaczenie w precyzyjnym określeniu wzajemnego oddziaływania warunków pogodowych, fizjologii roślin i zwierząt, ekologii, jak również gleboznawstwa oraz upraw roli i roślin.

Zajmuje się ona badaniem wpływu czynników meteorologicznych i klimatu na rośliny uprawne oraz wpływem jaki te rośliny wywierają na zjawiska meteorologiczne.

Sezon wegetacyjny 2018 r. charakteryzował się w miarę stabilną pogodą bez gwałtownych zjawisk ekstremalnych, chociaż nie brakowało burz i obfitych opadów deszczu. Warunki termiczno-wilgotnościowe w okresie późnego lata i wczesnej jesieni 2017 r. nie wpłynęły znacząco na opóźnienie prac polowych i przygotowanie pól pod zasiew zbóż ozimych. W październiku 2017 r. występowały dość obfite ciągłe opady deszczu, początek i koniec miesiąca przyniósł nocne przygruntowe przymrozki. Takie warunki atmosferyczne utrudniały prowadzenie prac polowych – orek zimowych i siewu ozimin.

Obserwacja **warunków agrometeorologicznych** przyczynia się do prawidłowej oceny: ryzyka upraw poszczególnych gatunków i odmian roślin na danym terenie, przewidywanych plonów, przewidywanego stopnia rozwoju roślin i agrofagów, optymalnego terminu rozpoczęcia prac polowych takich jak np. ochrona roślin czy nawadnianie, jak również dostarcza informacji o mogących wystąpić niekorzystnych zjawiskach meteorologicznych.

Zima 2017/2018 charakteryzowała się zmienną pogodą od dość wysokich temperatur, jak na tę porę roku, przypadającą od drugiej połowy grudnia do pierwszej dekady stycznia, po mrozy do -20°C na przełomie lutego i marca 2018 r. Jednocześnie w momencie największych mrozów pokrywa śnieżna była minimalna (ok. 5 cm). Okres wegetacji był wydłużony, a tym samym ciepły przełom 2017/2018 r. sprzyjał rozwojowi chorób grzybowych i tym samym rzeczoznawcy rolni w lutym 2018 r. stan przezimowania większości roślin ocenili na podobnym poziomie jak w analogicznym okresie roku poprzedniego. Ponadto warunki agrometeorologiczne panujące w marcu nie pozwoliły na rozpoczęcie prac polowych, a pokrywa śnieżna utrzymywała się niemal do końca miesiąca.

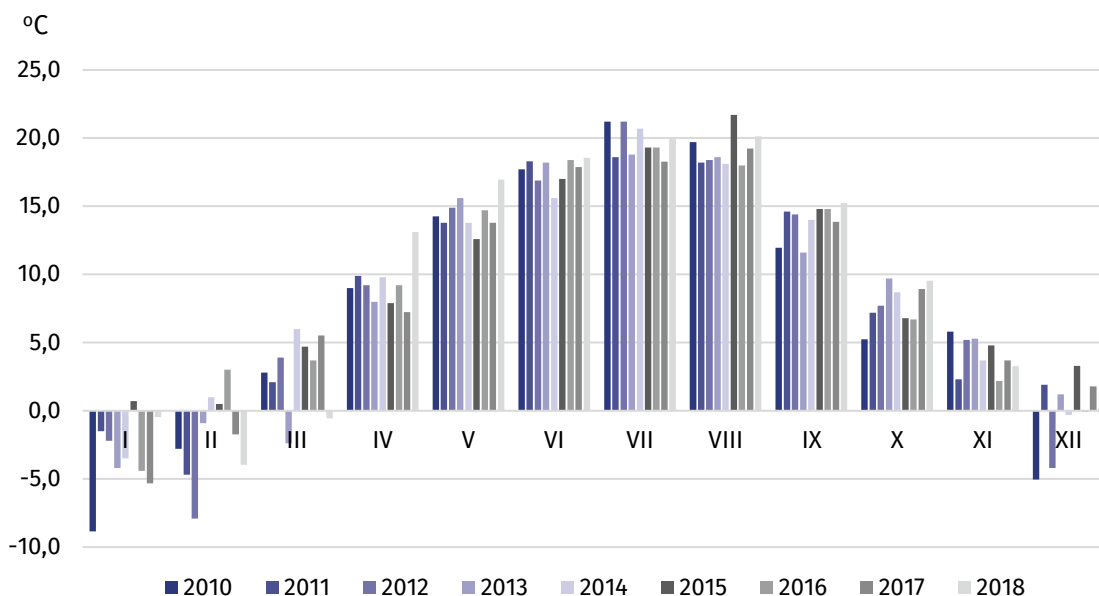
Kolejne miesiące 2018 r. (kwiecień, maj i czerwiec) były suche z niedoborem wilgoci w glebie i wysokimi temperaturami, które w kwietniu dochodziły w ciągu dnia do 27°C i tym samym był to miesiąc skrajnie suchy. Opady deszczu występowały w pierwszej dekadzie i miały one charakter burzowy, jednak średnia suma opadów była znacznie poniżej średniej wieloletniej.

Maj 2018 r. był upalny, a lekkie ochłodzenie przyszło w połowie miesiąca i pojawiły się opady deszczu, które nieznacznie poprawiły warunki wilgotnościowe. Jednakże w niektórych rejonach województwa lubelskiego opady miały charakter gwałtowny, łącznie z gradem, który najbardziej uszkodził plantacje buraków cukrowych, ziół, truskawek i warzyw.

Czerwiec 2018 był podobny do maja, a według danych IUNG w Puławach na obszarze całego kraju w okresie od 21 kwietnia do 20 czerwca stwierdzono występowanie suszy rolniczej.

W województwie lubelskim dotkniętych suszą było 210 gmin i 54% powierzchni gmin uznano za zagrożone suszą.

Wykres 1. Średnie miesięczne temperatury powietrza w województwie lubelskim
Chart 1. Monthly average air temperatures in lubelskie voivodship

Lato 2018r. było ciepłe z gwałtownymi i dość obfitymi opadami deszczu, a nawet burzami z gradem. Jednakże mimo opadów nadal występowały duże niedobory wilgoci i susza rolnicza. Warunki pogodowe nie do końca sprzyjały prowadzeniu prac żniwnych, które pomimo iż rozpoczęły się dość wcześnie (pod koniec pierwszej dekady lipca) to jednak były przerywane na skutek silnych opadów deszczu i gwałtownych burz, którym lokalnie towarzyszyły opady gradu. Deszcze spowodowały wyleganie zbóż i rzepaku. Praktycznie do końca miesiąca wykoszono rzepak ozimy, jęczmień ozimy i żyto.

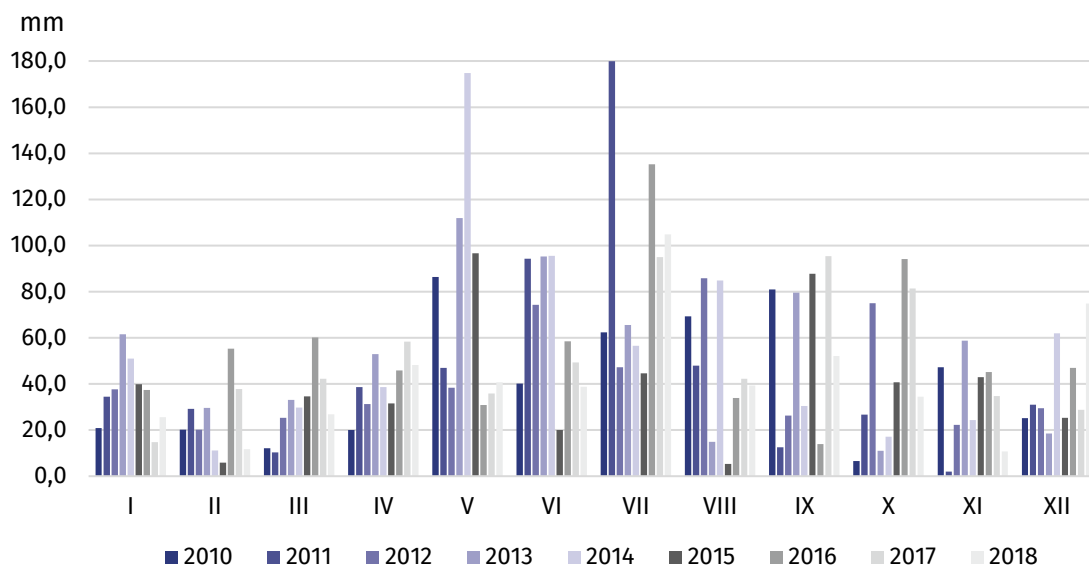
Warunki atmosferyczne panujące w sierpniu były bardzo podobne do tych obserwowanych w lipcu. Pierwsza i druga dekada miesiąca były upalne z temperaturami powietrza dochodzącymi do 34°C, a występujące na przemian opady deszczu o charakterze burzowym przyczyniły się do opóźnienia prac żniwnych. Warunki pogodowe uległy poprawie pod koniec drugiej dekady sierpnia, co umożliwiło ukończenie żniw i sprzyjało prowadzeniu prac polowych przede wszystkim uprawek poźniwnych, podorywek, orki oraz siewu poplonów ścierniskowych i rzepaku ozimego.

Wrzesień charakteryzował się bardzo ciepłą i słoneczną pogodą z dostateczną ilością opadów atmosferycznych, które w niewielkim stopniu wpłynęły na poprawę warunków wilgotnościowych. Temperatury powietrza sięgały do 28°C i dopiero koniec miesiąca przyniósł gwałtowne ochłodzenie, któremu towarzyszyły gwałtowne opady deszczu z silnym wiatrem, a w nocy wystąpiły pierwsze przygruntowe przymrozki.

Październik, podobnie jak wrzesień, był miesiącem bardzo ciepłym z temperaturami powietrza sięgającymi do 20°C, z przewagą słonecznych dni i niewielką ilością opadów atmosferycznych. Sprzyjało to kontynuowaniu jesiennych prac polowych, takich jak siewy ozimin, zbiory roślin okopowych oraz prowadzenie orki zimowych. Do końca miesiąca zakończono praktycznie zbiór ziemniaków i kukurydzy na ziarno oraz siewy ozimin. Zbiór buraków cukrowych zaawansowany był w około 75%.

Wykres 2. Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych w województwie lubelskim
 Chart 2. Total monthly average atmospheric precipitation in lubelskie voivodship

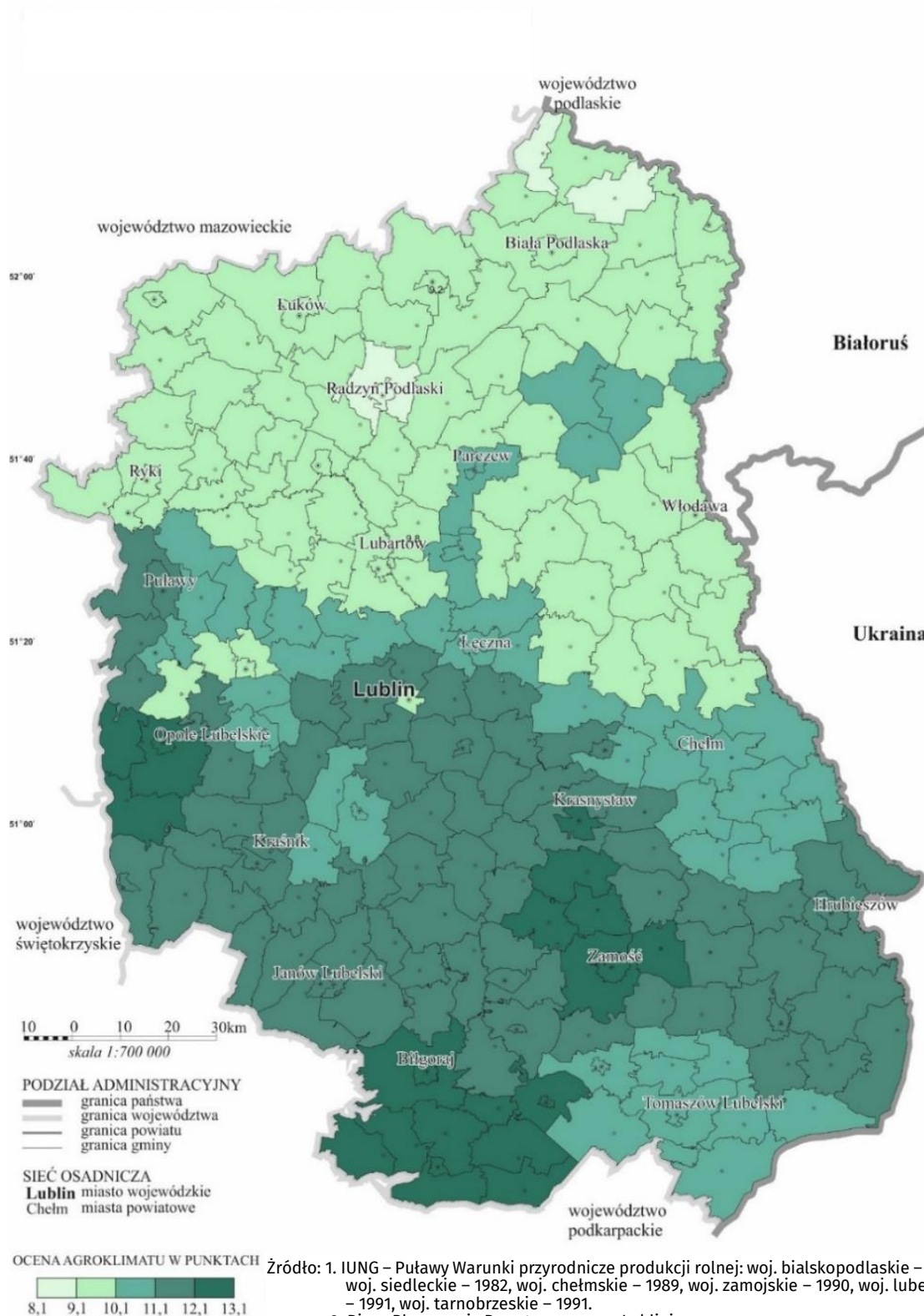

Początek listopada był dość ciepły z temperaturą powietrza sięgającą do 20°C. Opady deszczu w drugiej dekadzie miesiąca, które pod koniec przechodziły w opady śniegu znacznie poprawiły warunki wilgotnościowe. W trzeciej dekadzie listopada temperatura powietrza obniżyła się i w ciągu dnia pojawiły się wartości ujemne, natomiast w nocy spadki temperatur były większe (do minus 12°C). Ze względu na sprzyjające warunki atmosferyczne w ciągu miesiąca rolnicy zakończyli prowadzenie prac polowych, między innymi zbiorów buraków cukrowych i orkisz zimowych.

Przestrzenne zróżnicowanie agroklimatu województwa lubelskiego przedstawia mapa 1. (str. 14). W celu oceny agroklimatu Polski posłużono się skalą 15-sto punktową, gdzie 15 oznacza klimat najkorzystniejszy dla rolnictwa. W województwie lubelskim rozpiętość punktowa dla gmin sięga od 8,8 do 13,0 pkt. Najlepszym agroklimatem charakteryzuje się część południowo-zachodnia województwa, zaś najgorszym północno-wschodnia.³

³ Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie.

Mapa 1. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Agroklimat
 Map 1. Natural conditions of agricultural output. Agro climate

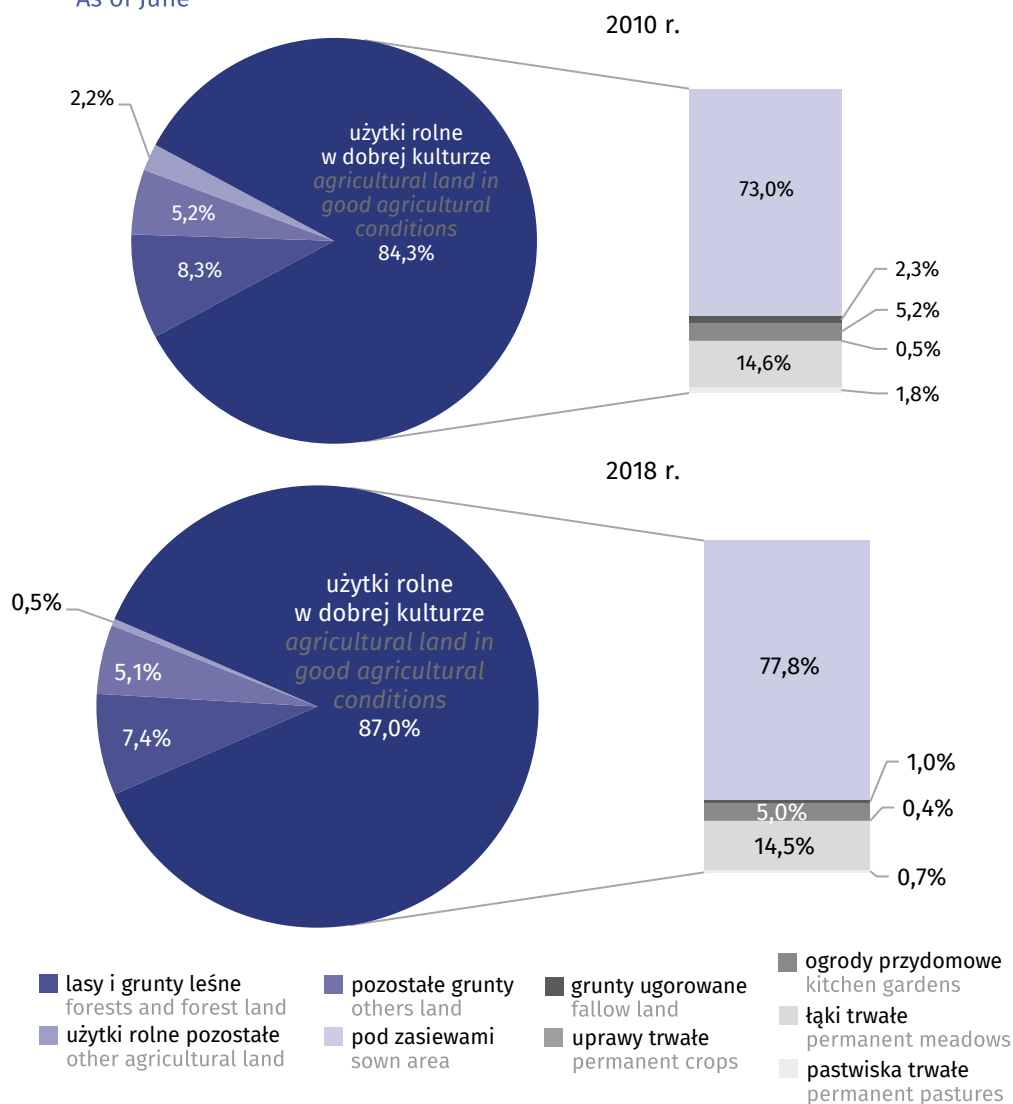
Rozdział 2 Chapter 2

Użytkowanie gruntów Land use

Powierzchnia geodezyjna województwa lubelskiego⁴ według stanu na dzień 1 stycznia 2018 r. wynosiła 2 512 246 ha, z tego użytki rolne stanowiły 70,5%, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 23,7%, grunty pod wodami 0,8%, grunty zabudowane i zurbanizowane 3,9%, użytki ekologiczne 0,2%, nieużytki 0,9% i tereny różne 0,1%. Powierzchnia województwa lubelskiego stanowiła 8,0% ogólnej powierzchni kraju. Pod względem powierzchni województwo zajmowało 3. miejsce w kraju, po województwie mazowieckim i wielkopolskim.

Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim
Stan w czerwcu

Chart 3. Structure of land use in agricultural holdings in lubelskie voivodship
As of June

⁴ Dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii według ewidencji gruntów (Dz. U. z 2001 r. Nr 38, poz. 454 z późniejszymi zmianami).

Dane zawarte w tym rozdziale opracowano na podstawie uogólnionych wyników czerwcowego reprezentacyjnego badania gospodarstw rolnych osób fizycznych oraz na podstawie pełnego badania gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej. Badanie zostało przeprowadzone w czerwcu i lipcu 2017 r. według stanu na dzień 1 czerwca 2017 r. (dzień referencyjny) i obejmowało zmienne, między innymi z zakresu użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów, a także zużycia nawozów mineralnych w roku gospodarczym 2016/2017.

Wyniki czerwcowego reprezentacyjnego badania gospodarstw rolnych opracowano **według siedziby użytkownika gospodarstwa**, tj. dla gospodarstwa indywidualnego – według miejsca siedziby (zamieszkania) użytkownika, zaś dla gospodarstwa osoby prawnej i jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej – według miejsca siedziby przedsiębiorstwa (gospodarstwa).

Gospodarstwo rolne to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i prowadząca działalność rolniczą.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną. Gospodarstwa indywidualne obejmują gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych oraz gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nie posiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej skali (określonej odpowiednimi programami), w tym działy specjalne produkcji rolnej.

W 2018 r. **powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych** w województwie lubelskim według stanu na dzień 1 czerwca 2018 r. wyniosła 1 413,3 tys. ha i była mniejsza w porównaniu z rokiem poprzednim o 2,9%, zaś większa w stosunku do 2010 r. o 2,2%. Użytki rolne stanowiły 87,5% ogólnej powierzchni gruntów rolnych w województwie. W porównaniu z 2017 r. ich udział obniżył się o 0,9 p. proc, a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 1,0 p. proc. W **gospodarstwach indywidualnych** powierzchnia użytków rolnych wynosiła 1 380,6 tys. ha i była mniejsza o 2,8% w stosunku do 2017 r., zaś większa o 2,9% w porównaniu z 2010 r.

Powierzchnia gruntów ogółem oznacza łączną powierzchnię użytków rolnych, lasów i gruntów leśnych oraz pozostałych gruntów niezależnie od tytułu władania – własnych, dzierżawionych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowanych z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel, itp.), wspólnych w części przypadającej użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych.

Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze w 2018 r. wyniosła 1 405,1 tys. ha i stanowiła 99,4% ogólnej powierzchni użytków rolnych, przy czym w stosunku do 2017 r. jak i do 2010 r. ich udział w powierzchni użytków rolnych ogółem wzrósł odpowiednio o 0,1 p. proc. i o 1,9 p. proc. Jednocześnie zanotowano spadek powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze w 2018 r. o 2,8% w porównaniu z 2017 r., natomiast wzrost o 4,2% w stosunku do 2010 r. W **gospodarstwach indywidualnych** powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze wyniosła 1 373,0 tys. ha i była mniejsza o 2,7% w stosunku do 2017 r., zaś większa o 4,9% w porównaniu z 2010 r.

Użytki rolne ogółem obejmują powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze to użytki utrzymywane zgodnie z normami, spełniające wymogi ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2015 r. poz. 1551, z 2016 r. poz. 337), na które składają się:

- **zasiewy** – wszystkie uprawy zasiane i zasadzone w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchnia ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny;
- **łąki trwałe** – grunty pokryte trawami (tj. co najmniej 5 lat), zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. łąki powinny

być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, ale zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych;

- **pastwiska trwałe** – grunty pokryte trwale trawami (tj. co najmniej 5 lat), które z zasady nie są koszone lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenie pagórkowatym lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji, itp.);
- **uprawy trwałe, w tym sady** – łączna powierzchnia sadów, szkótek drzew i krzewów owocowych, szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych dla celów handlowych, wikliny, innych gruntowych upraw trwałych, w tym tarniny, derenia i choinek bożonarodzeniowych, a także trwałych pod osłonami. **Sady** to plantacje drzew owocowych, krzewów owocowych i upraw jagodowych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z plantacjami leszczyny, malin, winorośli) rosnące w zwartym nasadzeniu, a także szkółki drzew i krzewów owocowych. Do sadów nie zalicza się powierzchni upraw truskawek i poziomek;
- **ogrody przydomowe** (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację) – powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa. Obejmuje powierzchnię upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie w gospodarstwie domowym użytkownika gospodarstwa rolnego. Sporadycznie nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane. Ogród przydomowy może obejmować zarówno uprawy rolne i ogrodnicze jednoroczne, jak i uprawy wieloletnie oraz drzewa i krzewy owocowe rosnące poza plantacjami. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację;
- **grunty ugorowane** (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny).

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze rolnej w dniu 1 czerwca 2017 r.

Największy udział w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze stanowiły grunty pod zasiewami (2018 r. – 78,2%, 2017 r. – 77,1%, 2010 r. – 74,8%) i łąki trwałe (2018 r. – 14,6%, 2017 r. – 15,0%, 2010 r. 15,0%). Powierzchnia gruntów **pod zasiewami** zmniejszyła się o 1,3% w stosunku do 2017 r., zaś zwiększyła się o 8,9% w porównaniu z 2010 r., natomiast **łąki trwałych** zmniejszyła się o 5,2% w porównaniu z 2017 r., natomiast wzrosła o 1,2% w stosunku do 2010 r. Podobną tendencję zaobserwowano w odniesieniu do gospodarstw indywidualnych.

Powierzchnia **gruntów ugorowanych** w 2018 r. zmniejszyła się o 1,0% w porównaniu z 2017 r. i o 53,6% w stosunku do 2010 r. i wyniosła 14,8 tys. ha. W **gospodarstwach indywidualnych** powierzchnia tych gruntów wyniosła 14,4 tys. ha i była mniejsza o 0,7% w stosunku do 2017 r. i o 53,3% w porównaniu z 2010 r.

Lasy i grunty leśne to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha, pokryta roślinnością leśną (zalesiona) lub przejściowo jej pozbawiona (nie zalesiona) oraz grunty związane z gospodarką leśną, a także powierzchnia plantacji o krótkiej rotacji – niezależnie od rodzaju gruntów na jakich zostały założone. Uwzględnia się tu powierzchnię szkótek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego (niehandlowe).

Powierzchnia **lasów i gruntów leśnych** w 2018 r. wyniosła 119,7 tys. ha i zwiększyła się o 6,8% w stosunku do 2017 r., zaś zmniejszyła się o 10,4% w porównaniu z 2010 r. Grunty te stanowiły 7,4% ogólnej powierzchni gruntów w województwie lubelskim i ich udział zwiększył się w porównaniu z 2017 r. o 0,6 p. proc., natomiast zmniejszył o 0,9 p. proc. w stosunku do 2010 r.

Lasy i grunty leśne województwa lubelskiego w 2018 r. stanowiły 12,8% powierzchni tych gruntów w kraju i pod tym względem województwo zajęło 2. miejsce w Polsce. Na pierwszym miejscu uplasowało się województwo mazowieckim (22,5%), zaś na ostatnim lubuskie (0,8%).

Pozostałe grunty to grunty pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych) oraz powierzchnia przeznaczona do rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pól golfowych itp.). Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, jeżeli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego, np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

Tabela 1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 1. Land use in agricultural holdings in lubelskie voivodship
As of June

Wyszczególnienie Specification	2010	2017	2018	
	w liczbach bezwzględnych in absolute			2017 = 100
Powierzchnia ogólna gruntów w tys. ha Total land area in thous. hectares	1 599,7	1 647,1	1 614,8	98,0
w tym użytki rolne of which agricultural land	1 383,1	1 455,9	1 413,3	97,1
w tym w dobrej kulturze of which in good agricultural condition	1 348,7	1 445,6	1 405,1	97,2
w tym w gospodarstwach indywidualnych of which private farms	1 548,8	1 606,0	1 576,0	98,1
w tym użytki rolne of which agricultural land	1 341,5	1 420,9	1 380,6	97,2
w tym w dobrej kulturze of which in good agricultural condition	1 309,0	1 411,4	1 373,0	97,3

W 2018 r. w województwie lubelskim było 168,0 tys. **gospodarstw rolnych** posiadających użytki rolne, w tym 167,9 tys. **gospodarstw indywidualnych**. W stosunku do 2017 r. liczba gospodarstw rolnych obniżyła się o 3,1%, a w porównaniu z 2010 r. o 10,8%. Gospodarstwa małe o powierzchni do 10 ha stanowiły 79,2% w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych, przy czym ich udział w porównaniu z 2017 r. wzrósł o 0,8 p. proc, natomiast w stosunku do 2010 r. obniżył się o 2,5 p. proc. W tej grupie najwięcej było gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha (45,0 tys.), jednak w porównaniu z 2017 r. odnotowano ich spadek o 1,3%, a w stosunku do 2010 r. o 14,3%.

Tabela 2. Liczba gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 2. Number of agricultural holdings with agricultural land in lubelskie voivodship
As of June

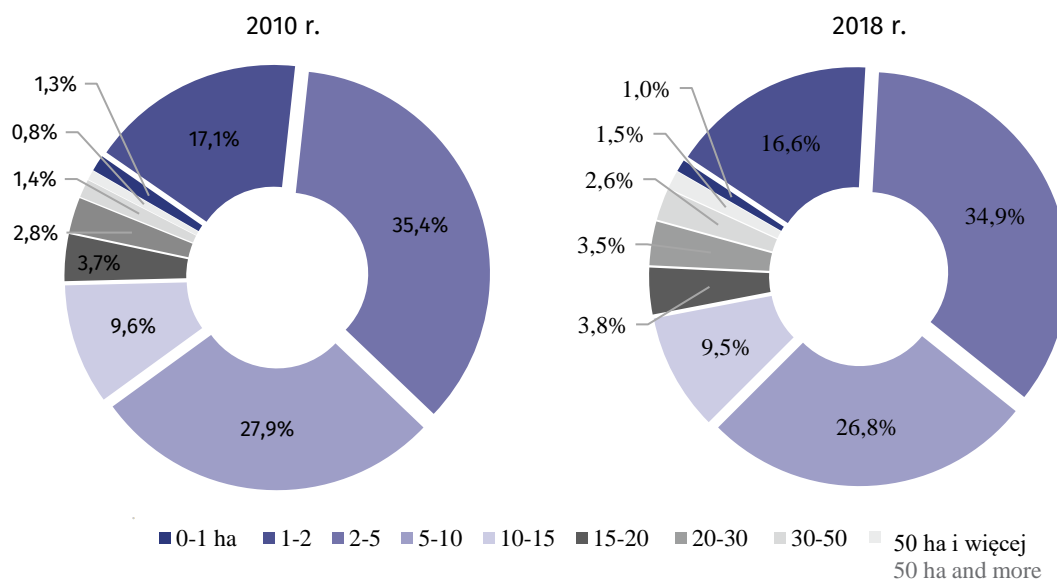
Wyszczególnienie Specification	2010	2017	2018	
	w liczbach bezwzględnych in absolute			2017 = 100
Liczba gospodarstw rolnych w tys. Numbers of farms in thous.	188,3	173,3	168,0	96,9
w tym w gospodarstwach indywidualnych of which private farms	188,1	173,2	167,9	96,9

Udział gospodarstw większych obszarowo (o powierzchni ponad 10 ha) wynosił 20,8% i gospodarstwa te dysponowały największym arealem użytków rolnych – 862,6 tys. ha, czyli 61,0% ogółu użytków rolnych. W porównaniu z 2017 r. liczba tych gospodarstw obniżyła się o 3,6%, zaś w stosunku do 2010 r. wzrosła o 1,4%.

Wykres 4. Struktura gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne według grup obszarowych użytków rolnych w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 4. Structure of agricultural holdings with agricultural land by area groups of agricultural land in lubelskie voivodship
As of June

Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego powyżej 1 ha użytków rolnych w 2018 r. wyniosła 8,5 ha, przy czym powierzchnia ta nie zmieniła się w porównaniu z 2017 r., natomiast w stosunku do 2010 r. wzrosła o 1,3 ha.

Tabela 3. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 3. Average total land use in agricultural holdings with agricultural land in lubelskie voivodship
As of June

Wyszczególnienie Specification	2015	2017	2018	
	w hektarach in hectares			2017 = 100
Ogółem Total				
Grupy obszarowe użytków rolnych ogółem Total agricultural land area group	8,00	8,40	8,49	100,4
poniżej 1 ha below 1 ha	0,72	0,51	0,74	8,7
1 – 2	1,53	1,53	1,54	18,3
2 – 5	3,30	3,25	3,26	100,4
5 – 10	7,01	6,88	7,01	101,9
10 – 15	12,02	11,96	12,07	101,0
15 – 20	17,04	16,95	17,07	100,7
20 – 50	28,71	28,68	29,99	104,5
powyżej 50 ha above 50 ha	100,77	100,60	101,96	101,4

Tabela 3. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim (dok.)

Table 3. Average total land use in agricultural holdings with agricultural land in lubelskie voivodship (cont.)
As of June

Wyszczególnienie Specification	2015	2017	2018	
	w hektarach in hectares			2017 = 100
w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
Grupy obszarowe użytków rolnych ogółem Total agricultural land area group	7,80	8,21	8,22	100,2
poniżej 1 ha below 1 ha	0,72	0,50	0,74	145,7
1 – 2	1,53	1,53	1,54	100,6
2 – 5	3,30	3,25	3,26	100,4
5 – 10	7,01	6,88	7,01	101,9
10 – 15	12,02	11,96	12,07	101,0
15 – 20	17,04	16,95	17,07	100,7
20 – 50	28,69	28,66	29,97	104,6
powyżej 50 ha above 1 ha	89,30	91,05	92,72	101,8

Potencjał przyrodniczy województwa lubelskiego jest znacznie korzystniejszy w porównaniu z innymi regionami w kraju. Największy wpływ na wysokość plonów roślin uprawnych uzyskiwanych przez rolników ma jakość i przydatność rolnicza gleb. Jakość gleb dla Polski oceniono w skali 100 punktowej, a gminy województwa lubelskiego charakteryzują się znaczną rozbieżnością punktową od 30 do 90 punktów, co przedstawia mapa 2 (str. 21). Najlepsze gleby znajdują się w powiecie lubelskim w okolicach Nałęczowa oraz w powiecie hrubieszowskim, najgorsze zaś w powiecie włodawskim, białskim, w okolicach Parczewa, Lubartowa, Biłgoraja i wschodniej części powiatu łukowskiego i janowskiego.

Ogólną ocenę warunków przyrodniczych produkcji rolnej można dokonać na podstawie wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, która zgodnie z metodyką opracowaną przez Zakład Gleboznawstwa, Eroзии i Ochrony Gruntów IUNG w Puławach w 2004 r., obejmuje:

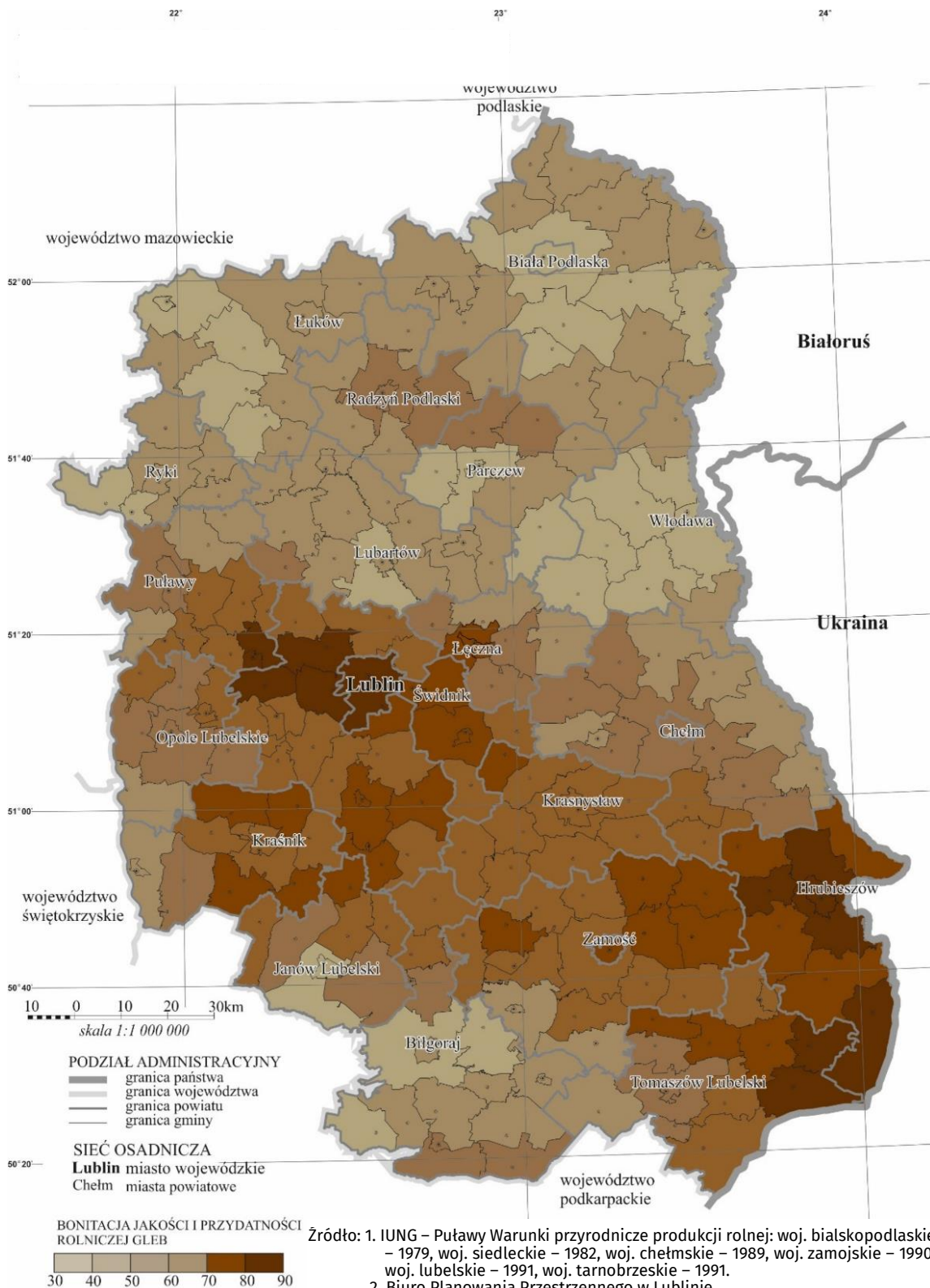
- jakość gleb ocenianą w skali 100 punktowej;
- warunki wodne oceniane w skali 5-cio punktowej;
- agroklimat oceniany w skali 15-sto punktowej;
- rzeźbę terenu ocenianą w skali 5-cio punktowej.

Suma uzyskanych punktów z wyżej wymienionych obszarów stanowi ogólny wskaźnik wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, który dla województwa lubelskiego wyniósł 74,1 pkt. (był jednym z najwyższych w kraju, po województwach opolskim – 81,4 pkt. i dolnośląskim 74,9 pkt.), a jego zróżnicowanie w poszczególnych gminach województwa przedstawia mapa 3 (str. 22).⁵ Dla Polski wskaźnik ten wyniósł 66,6 pkt.

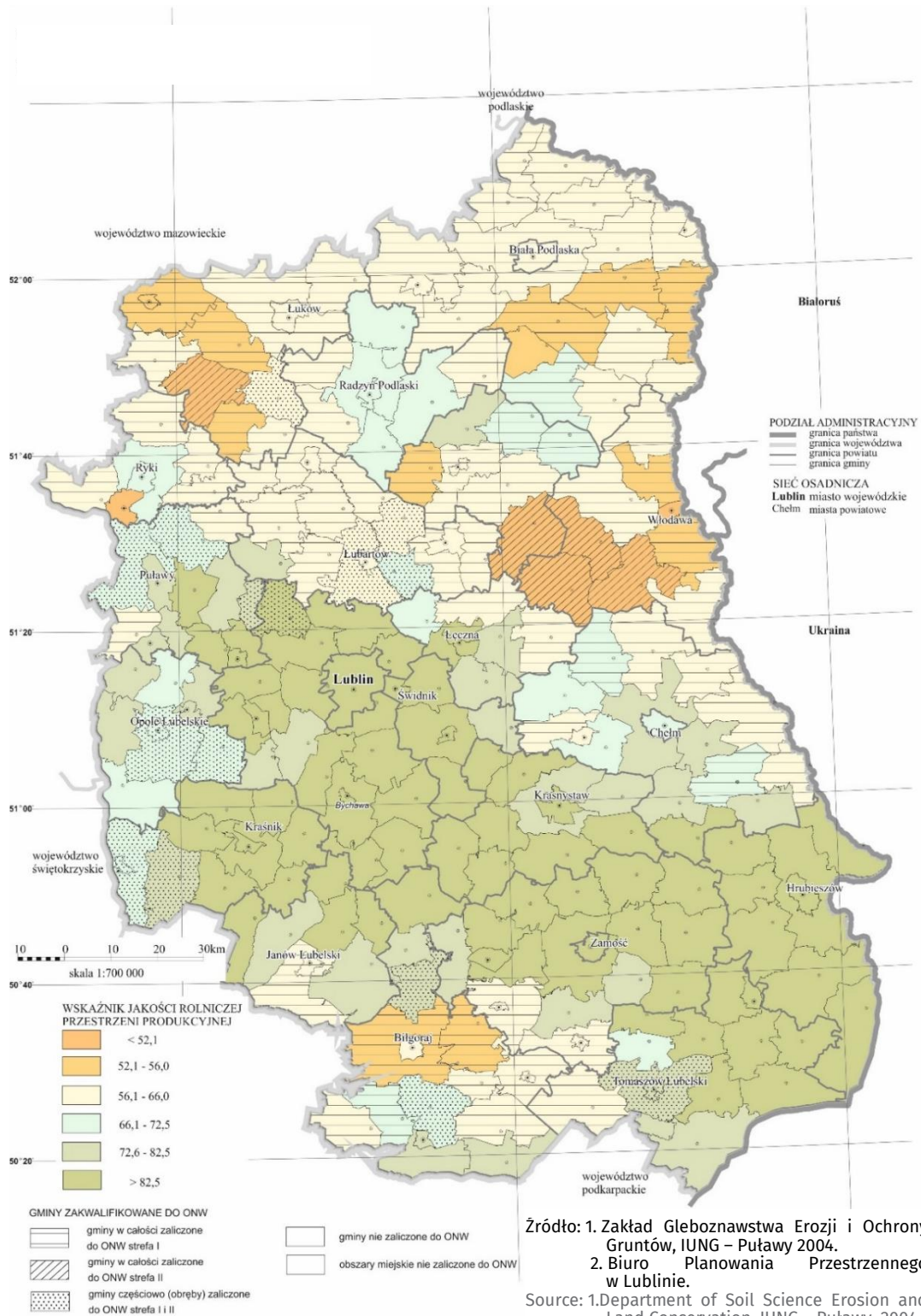
⁵ Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie.

Mapa 2. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Jakość i przydatność rolnicza gleb
 Map 2. Natural conditions of agricultural output. Quality and agricultural usefulness of soils

Mapa 3. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej
 Map 3. Natural conditions of agricultural output. Valorisation of agricultural production area

⁶ ONW – Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarczych – sposób i kryteria wydzielenia tych obszarów przyjęty w Polsce został uzgodniony z Komisją Europejską i opiera się na kryteriach demograficznych oraz waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, za pomocą mierzalnych wskaźników charakteryzujących jakość gleb, stosunki wodne, rzeźbę terenu oraz klimat. Źródło: <http://www.lfa.iung.pulawy.pl/list.html>.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od 16 października 2018 r. wypłacała zaliczki na poczet dopłat bezpośrednich za 2018 r. oraz płatności obszarowych ONW z PROW 2014-2020 w pełnej wysokości, płatności rolnośrodowiskowych, rolno-środowiskowo-klimatycznych. Natomiast płatności końcowe za 2018 r. wypłacane były sukcesywnie od 1 grudnia 2018 r. do czerwca 2019 r.⁷

Płatności bezpośrednie stały się ważnym instrumentem Wspólnej Polityki Rolnej⁸, który jest odpowiedzialny za:

- wsparcie i stabilizację dochodów rolniczych,
- utrzymanie użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, zgodnej z wymogami środowiska,
- rekompensowanie kosztów związanych z wypełnianiem wymogów wspólnotowych związanych z realizacją pozaprodukcyjnych dóbr publicznych,
- zapewnienie równych warunków konkurencji w ramach jednolitego rynku rolno-spożywczego,
- pomoc w realizacji nowych celów, związanych z ochroną zasobów naturalnych, zmianami klimatycznymi, gospodarką wodną, różnorodnością biologiczną oraz energią odnawialną.⁹

Wiosną 2018 roku (według stanu na dzień 31 maja 2019 r.) w województwie lubelskim wnioski o przyznanie płatności obszarowych w ramach kampanii 2018 złożyło 172,4 tys. rolników, co stanowiło 12,9% wniosków złożonych w kraju. W porównaniu z 2017 r. liczba tych wniosków obniżyła się o 0,6%, a w stosunku do 2010 r. o 3,5%

W 2018 r. (według stanu na dzień 31 maja 2019 r.) w województwie lubelskim Agencja wydała 170,5 tys. decyzji o przyznaniu płatności obszarowych, co stanowiło 12,9% decyzji wydanych w Polsce. W porównaniu z 2017 r. liczba tych decyzji obniżyła się o 1,4%, a w 2010 r. o 4,5%.

Kwota zrealizowanych płatności w ramach jednolitych płatności obszarowych w ramach kampanii 2018 r. w województwie lubelskim według stanu na dzień 31 maja 2019 r. wynosiła 1 454,5 mln zł, co stanowiło 10,1% całości kwot zrealizowanych w Polsce. Przy czym Agencja miała czas do 30 czerwca 2019 r. na wypłatę w/w płatności za 2018 r.

⁷ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ([https://www.arimr.gov.pl/aktualnosci/artykuly/ruszyla-wypłata-zaliczek-na-poczet-doplat.html](https://www.arimr.gov.pl/aktualnosci/artykuly/ruszyla-wypлата-zaliczek-na-poczet-doplat.html)) data dostępu 5 czerwca 2019 r.

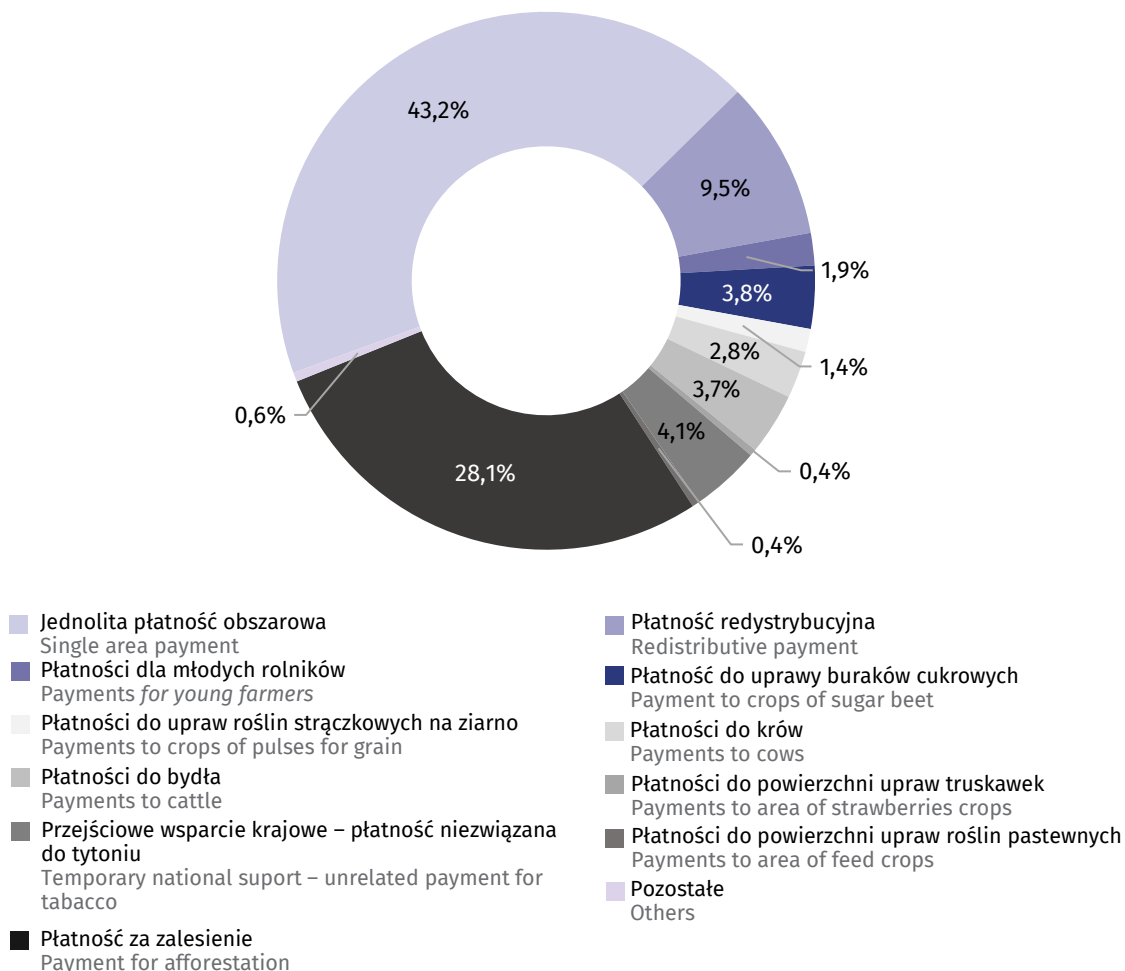
⁸ Początki Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) przypadają na 1962 r., kiedy zaczęła oficjalnie funkcjonować. Jednakże jej cele zostały zapisane znacznie wcześniej w Traktacie Rzymskim w 1957 r., który włączył WPR do wspólnego rynku Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG). Obecnie WPR służy budowaniu zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. (Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wspolna-polityka-rolna/czym-jest-wspolna-polityka-rolna.html>) data dostępu 30 maja 2016 r.

⁹ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (<http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Platnosci-bezposrednie>) data dostępu 30 maja 2016 r.

Wykres 5. Kwota zrealizowanych płatności w ramach płatności bezpośrednich w ramach kampanii 2018 r. w województwie lubelskim.

Stan na dzień 31 grudnia 2018 r.

Chart 5. The amount of the payments made in the framework of direct payments under the 2018 campaign in lubelskie voivodship
As of 31 December 2018

Źródło: Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Pobrane z: https://www.arimr.gov.pl/fileadmin/pliki/zdjecia_strony/223/Sprawozdanie_z_dzialalnosci_ARiMR_2018.pdf, s. 179 – 180. Data pobrania 29 lipca 2019 r.

Source: The report on activity of The Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture. Downloaded from: https://www.arimr.gov.pl/fileadmin/pliki/zdjecia_strony/223/Sprawozdanie_z_dzialalnosci_ARiMR_2018.pdf, p. 179 – 180. Downloading data 29 July 2019.

Rozdział 3 Chapter 3

Środki produkcji w rolnictwie Means of production in agriculture

Wyniki produkcji roślinnej w rolnictwie uzależnione są nie tylko od warunków agrometeorologicznych, ale również od zastosowanych nawozów, środków ochrony roślin oraz zastosowanego materiału siewnego. Wielkość nakładów poniesionych przez rolnika na zakup tych środków w dużej mierze decyduje o wysokości osiągniętego dochodu.

Dane o **zużyciu nawozów mineralnych, wapniowych oraz nawozów naturalnych** opracowano na podstawie sprawozdawczości i reprezentacyjnych badań, tj. cyklicznych badań struktury gospodarstw rolnych (R-SGR) przeprowadzanych w odstępach trzyletnich i czerwcowych badań rolniczych (R-CzBR) przeprowadzanych między badaniami R-SGR.

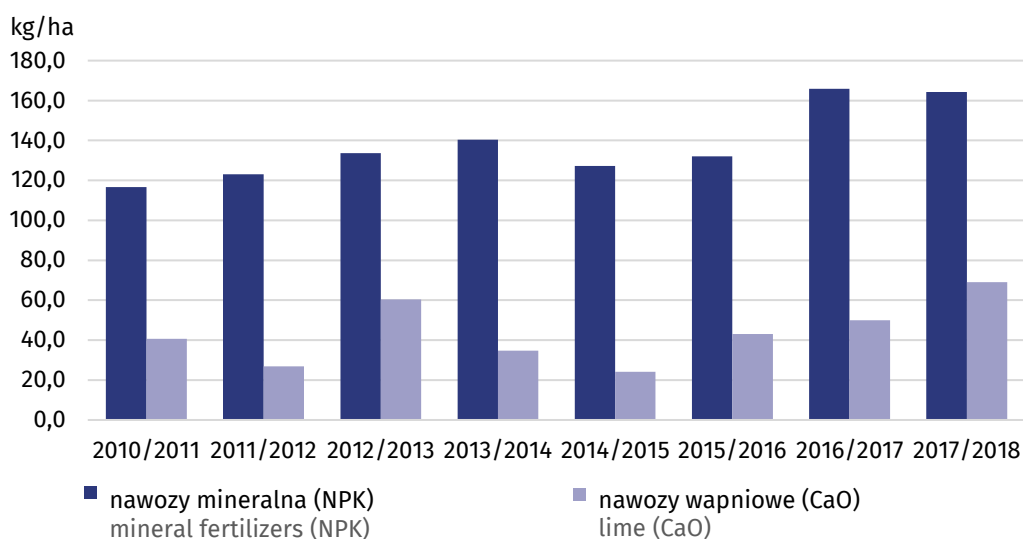
Wyniki badań prezentowane są według siedziby użytkownika gospodarstwa.

W roku gospodarczym 2017/2018 zużycie **nawozów mineralnych** w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosło 163,3 kg i w stosunku do okresu poprzedniego zmniejszyło się o 1,5%, zaś w porównaniu z 2009/2010 r. zwiększyło się o 54,1% (w kraju wzrosło w stosunku do poprzedniego roku gospodarczego o 1,0% i o 18,8% w porównaniu z rokiem gospodarczym 2009/2010). Natomiast zużycie **nawozów wapniowych** na 1 ha użytków rolnych wzrosło zarówno w stosunku do poprzedniego okresu, jak i do 2009/2010 r. odpowiednio o 37,2% i o 1,5 raza (w kraju odpowiednio wzrosło o 4,0% i o 38,4%).

Nawozy są to produkty przeznaczone do dostarczania roślinom składników pokarmowych lub zwiększania żyzności gleb albo zwiększania żyzności stawów rybnych, którymi są nawozy mineralne, nawozy naturalne organiczne i nawozy organiczno-mineralne.¹⁰

Wykres 6. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) i wapniowych (CaO) w rolnictwie na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w województwie lubelskim

Chart 6. Consumption of mineral (NPK) and lime (CaO) fertilizers in agriculture per 1 ha agricultural land in good agricultural condition in lubelskie voivodship

¹⁰ Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U. 2007 Nr 147 poz. 1033) – tekst jednolity z dnia 7 czerwca 2018 r. (Dz.U. 2018 poz. 1259), art. 2. & 1.

Nawozy mineralne to nawozy nieorganiczne, produkowane w drodze przemian chemicznych, fizycznych lub przerobu surowców mineralnych, w tym wapno nawozowe, do którego zalicza się wapno nawozowe zawierające magnez, a także niektóre nawozy pochodzenia organicznego.¹¹

Od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych poniżej 1 ha prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

W badanym okresie rolnicy zużyli 230,8 tys. t. nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik, czyli o 4,4% mniej niż w poprzednim roku gospodarczym. W tym w gospodarstwach indywidualnych 225,7 tys. t. czyli o 4,1% mniej niż w poprzednim roku gospodarczym.

Wśród nawozów mineralnych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych największy udział miały nawozy azotowe (N) – 82,4 kg (w kraju 80,4 kg), a ich zużycie zmniejszyło się w stosunku do roku gospodarczego 2016/2017 r. o 2,5, natomiast w porównaniu do roku 2009/2010 r. wzrosło o 42,6% (w Polsce wzrosło w obydwu okresach odpowiednio o 2,2% i o 16,7%). Na drugim miejscu były nawozy potasowe (K₂O) – 49,2 kg (w kraju 38,1 kg), a ich wzrost w stosunku do poprzedniego roku gospodarczego wyniósł 0,8% (w Polsce 0,3%) i 96,8% w porównaniu z rokiem gospodarczym 2009/2010 (w kraju 43,2).

Poziom zużycia nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w badanym roku gospodarczym zmniejszył się w stosunku do poprzedniego roku gospodarczego o 1,6, zaś wzrósł w porównaniu z rokiem 2009/10 o 51,1% i wyniósł 164,3 kg (w kraju wzrósł w obydwu okresach odpowiednio o 0,9% i o 16,5%). Zużycie nawozów wapniowych wzrosło w obydwu w/w okresach odpowiednio o 36,9% i prawie półtora krotnie (w kraju odpowiednio wzrosło o 3,9% i o 35,9%).

Województwo lubelskie pod względem zużycia nawozów mineralnych w kg na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze zajęło 5. miejsce w kraju, podobnie jak wapniowych. Najwięcej nawozów mineralnych zużyto w województwie opolskim (204,4 kg/ha) i kujawsko-pomorskim (191,2 kg/ha), natomiast wapniowych w województwie opolskim (119,5 kg/ha) i kujawsko-pomorskim (88,9 kg/ha).

Nawozy naturalne są to nawozy pochodzące od zwierząt gospodarskich, w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich, odchody, z wyjątkiem odchodów pszczoł, bez dodatków innych substancji, przeznaczone do wykorzystania rolniczego. Należą do nich między innymi obornik, gnojówka i gnojowica oraz guano.¹²

Obornik – odchody stałe i ciekłe zwierząt zmieszane ze ściółką (np. słomą), stanowiące nawóz organiczny.

Gnojówka – odciek powstający w budynku inwentarskim przy ściółkowym systemie utrzymania zwierząt, stosowany jako nawóz organiczny.

Gnojowica – mieszanina odchodów zwierzęcych, resztek pasz oraz wód technologicznych z budynków inwentarskich wraz z przeciekami z instalacji wodociągowych.¹³

W województwie lubelskim w roku gospodarczym 2017/2018 zużyto 4 554,8 tys. t. **obornika**, w tym 4 533,3 tys. t. w gospodarstwach indywidualnych. Pod tym względem nasze województwo zajęło 4. miejsce w kraju z udziałem 10,2%. Najwięcej obornika zużyto w województwie podlaskim (17,7%), zaś najmniej w województwie lubuskim (1,5%).

W badanym okresie w województwie lubelskim zużyto 274,1 tys. m³ **gnojówki**, w tym w gospodarstwach indywidualnych 266,6 tys. m³. Pod tym względem nasze województwo uplasowało się na 8. miejscu w kraju z udziałem 4,2%. Najwięcej gnojówki zużyto w województwie podlaskim (21,9%), zaś najmniej w lubuskim (0,5%).

¹¹ Tamże, art. 2 & 1, pkt. 3.

¹² Tamże, art. 2 & 1, pkt. 4.

¹³ W. Romaniuk, J. W. Wardal, Techniczne uwarunkowania przechowywania i uzdatniania nawozów naturalnych. Nawozy i nawożenie Nr 4 (29) z 2006 r., Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, str. 62.

Zużycie **gnojowicy** wyniosło 818,4 tys. m³, w tym w gospodarstwach indywidualnych 803,9 tys. m³. Pod tym względem województwo lubelskie zajęło 7. miejsce w kraju z udziałem 5,7%. Najwięcej gnojowicy zużyto w województwie podlaskim (26,3%), zaś najmniej w podkarpackim (0,9%)

W gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim w 2017 r. znajdowało się 182,5 tys. szt. **ciągników rolniczych** i tym samym województwo zajęło 2. miejsce w kraju z udziałem 12,2%). Najwięcej ciągników rolniczych znajdowało się w województwie mazowieckim (15,2%), zaś najmniej w lubuskim (1,4%).

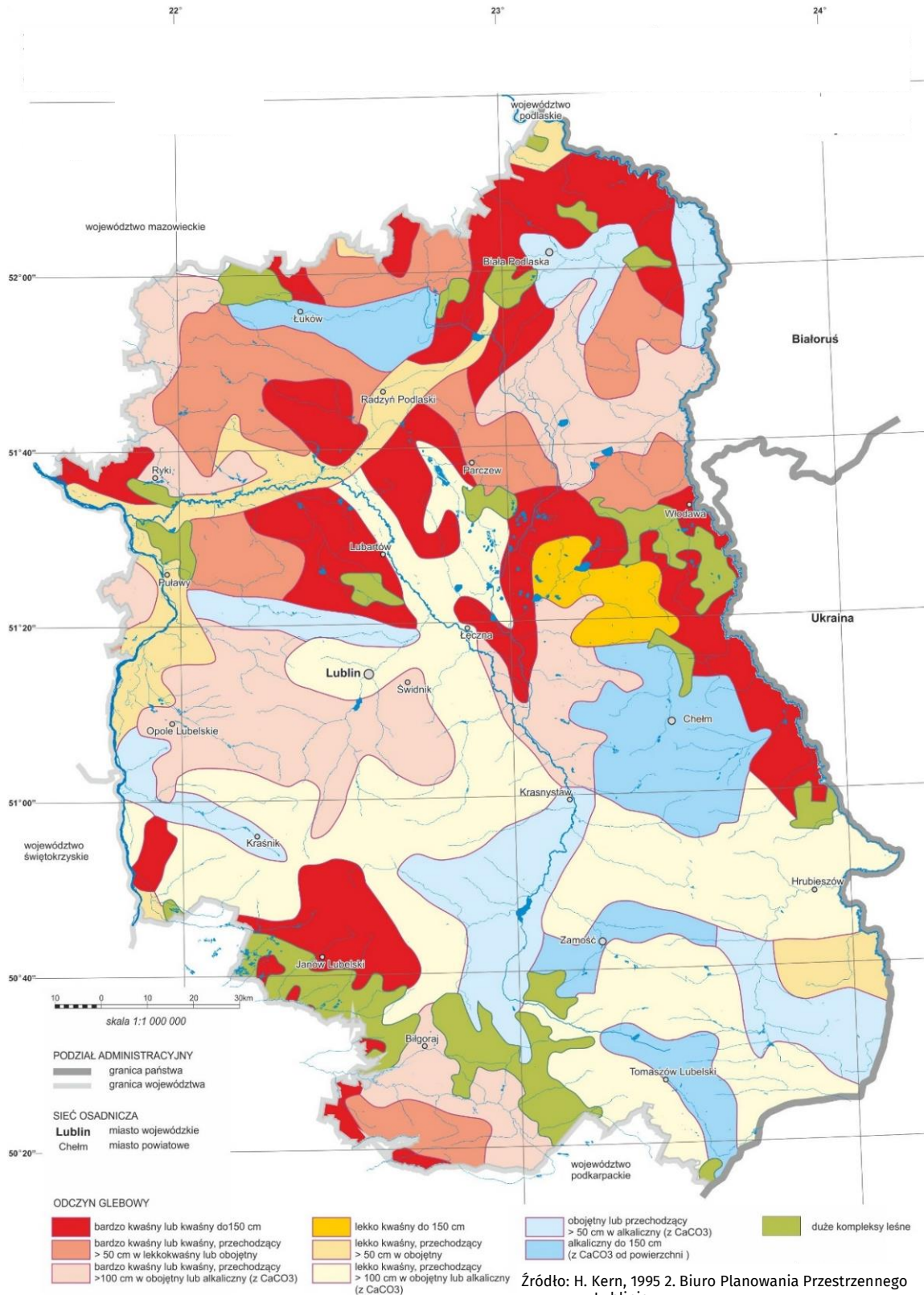
Jednakże pod względem ciągników rolniczych o najmniejszej mocy silnika, czyli do 15 kW (do 20,4 KM) województwo lubelskie w 2016 r. zajęło 4. miejsce w kraju z udziałem 9,8 %, a ich ilość w porównaniu z 2013 r. obniżyła się o 20,0%. Natomiast pod względem tych największych ciągników, czyli o mocy silnika 100 i więcej kW (136,0 i więcej KM) uplasowało się również na 4. miejscu w kraju z udziałem 8,3%, a ich ilość w stosunku do 2013 r. wzrosła o 57,2%.

Biorąc natomiast pod uwagę powierzchnię użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik (7,8 ha) województwo lubelskie w 2016 r. zajęło 12. miejsce w kraju. Najwięcej użytków rolnych na 1 ciągnik przypadało w województwie zachodniopomorskim (25,9 ha), zaś najmniej w małopolskim (5,0 ha).

W porównaniu zarówno z 2013 r., jak i 2010 r. powierzchnia użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik w województwie lubelskim w 2016 r. zmniejszyła się odpowiednio o 2,5% i o 6,0% (w kraju odpowiednio o 4,9% i o 7,6%).

Z danych Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej wynika, że w województwie lubelskim przeważają gleby o odczynie kwaśnym z pH 4,6-5,5 i stanowią one 26% gleb z przebadanej próby oraz gleby lekko kwaśne z pH 5,6-6,5, które stanowią 25%.

Mapa 4. Właściwości gleb. Odczyn
 Map 4. Properties of soil. pH

Rozdział 4 Chapter 4

Produkcja rolnicza Agricultural output

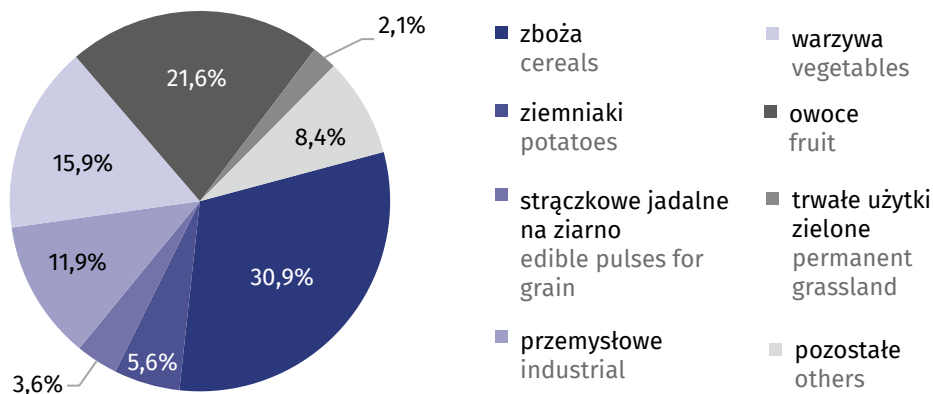
Wartość **rolniczej produkcji globalnej** w cenach stałych w 2017 r., w porównaniu z 2016 r., wzrosła o 0,9%, co było wynikiem wzrostu wartości produkcji zwierzęcej o 11,7% przy jednoczesnym spadku wartości produkcji roślinnej o 3,2%.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje **produkcję roślinną** (surowe – nieprzetworzone produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku)) i **produkcję zwierzęcą** (produkcję żywca rzeźnego oraz surowych – nieprzetworzonych – produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób).

Wskaźniki cen globalnej i towarowej produkcji rolniczej przedstawiają w sposób syntetyczny zmiany cen sprzedawanych produktów rolnych, tj. średnich cen skupu i cen uzyskiwanych przez rolników na targowiskach. Wskaźniki te oblicza się jako iloraz wskaźnika wartości i wskaźnika wolumenu, uzyskanych ze zbiorczych rachunków produkcji rolniczej, przy czym wskaźnik wartości obliczany jest jako stosunek poziomu produkcji wyrażonej w cenach bieżących w badanym okresie do poziomu tej produkcji w roku poprzednim, a wskaźnik wolumenu – w cenach stałych.

Wykres 7.
Chart 7.

Struktura globalnej produkcji roślinnej w województwie lubelskim w 2017 r.
Structure of gross crop output in lubelskie voivodship in 2017

Największy udział w produkcji roślinnej stanowiły zboża (30,9%) oraz owoce (21,6%). W stosunku do 2016 r. udział zbóż wzrósł o 2,6 p. proc., a owoców obniżył się o 6,1 p. proc. W globalnej produkcji zwierzęcej największy udział miał żywiec rzeźny 56,4% (w tym wieprzowy 49,9%) i mleko krowie 32,6%. W porównaniu z 2016 r. udział żywca rzeźnego wzrósł o 0,8 p. proc., zaś mleka krowiego obniżył się o 2,3 p. proc.

W analizowanym roku udział województwa lubelskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 9,1% i tym samym nasze województwo zajęło pod tym względem 3. miejsce w kraju po województwie mazowieckim (udział w globalnej produkcji krajowej 17,4%) i wielkopolskim (17,4%) Na ostatnim miejscu znalazło się województwo lubuskie z udziałem 2,0%. W 2017 r. produkcja globalna na 1 ha użytków rolnych w województwie lubelskim zmniejszyła się o 2,2% w porównaniu z rokiem wcześniejszym, natomiast w kraju o 0,1%.

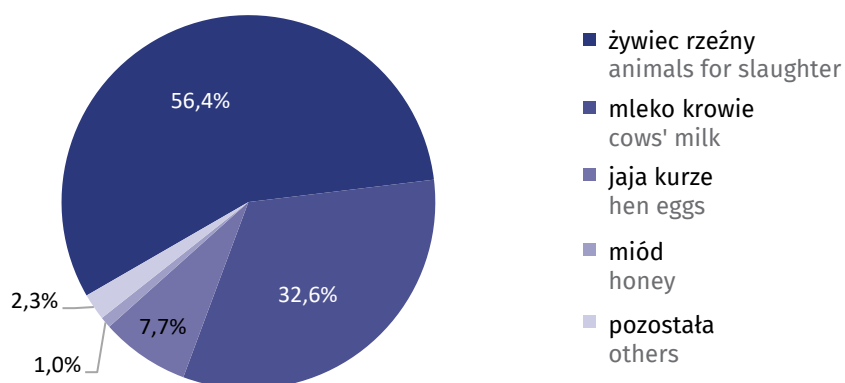
Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

W 2017 r. wartość **produkcji końcowej** w województwie lubelskim, w porównaniu z poprzednim rokiem, była niższa o 3,3%. Przyczynił się do tego przede wszystkim spadek produkcji roślinnej o 10,1%, pomimo wzrostu produkcji zwierzęcej o 10,7%. Produkcja roślinna stanowiła 62,5% wartości końcowej, a zwierzęca 37,5% i w porównaniu z 2016 r. zaobserwowano spadek udziału produkcji roślinnej o 5,4 p. proc., przy jednoczesnym wzroście udziału produkcji zwierzęcej o 5,4 p. proc.

Pod względem produkcji końcowej województwo lubelskie zajęło 3. miejsce w kraju z udziałem 8,6%. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo mazowieckie z udziałem 18,3%, zaś na ostatnim województwo lubuskie z udziałem 1,9% w krajowej produkcji końcowej.

Wykres 8.
Chart 8.

Struktura globalnej produkcji zwierzęcej w województwie lubelskim w 2017 r.
Structure of gross animal output in lubelskie voivodship in 2017

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach. W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) w latach 1999-2003 uwzględniono dopłaty bezpośrednie Agencji Rynku Rolnego do interwencyjnego skupu pszenicy i żyta, od 2004 r. naliczone za dany rok płatności uzupełniające do powierzchni upraw (m.in. uprawy chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

W 2017 r. wartość **produkcji towarowej** ogółem zmniejszyła się o 2,0%, co spowodowane było niższą niż przed rokiem produkcją roślinną, której spadek wyniósł 7,5%. Produkcja zwierzęca natomiast zwiększyła się o 8,5%, a jej udział w wartości produkcji towarowej ogółem wyniósł 38,1% i był wyższy w porównaniu z 2016 r. o 3,7 p. proc. Natomiast udział produkcji roślinnej wyniósł 61,9% i w porównaniu z rokiem poprzednim obniżył się o 3,7 p. proc.

Pod względem produkcji towarowej województwo lubelskie zajęło 3. miejsce w kraju z udziałem 8,5%. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo wielkopolskie z udziałem 18,4% w krajowej produkcji towarowej, zaś na ostatnim województwo lubuskie z udziałem 1,9%.

Rozdział 5

Chapter 5

Produkcja roślinna

Crop output

W 2018 r. w województwie lubelskim uzyskano niższe plony w produkcji roślinnej niż rok wcześniej, co spowodowane było między innymi niekorzystnym wpływem warunków atmosferycznych w okresie wegetacji. Zmniejszono powierzchnię upraw zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi. Zbiory rzepaku i rzepiku zwiększyły się w porównaniu z 2017 r. Natomiast zbiory ziemniaków zmniejszyły się, a jednocześnie uzyskane plony z 1 ha były niższe niż w roku poprzednim.

Wielkość produkcji roślinnej obliczono na podstawie:

- a) wyników czerwcowych badań reprezentacyjnych (w 2010 r. Powszechnego Spisu Rolnego) w zakresie powierzchni zasiewów;
- b) wyników reprezentacyjnych badań plonów i zbiorów oraz ocen i ekspertyz rzeczoznawców GUS;
- c) sprawozdań statystycznych (badanie pełne) z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i pozostałych.

Korzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w omawianym roku miały przede wszystkim:

- warunki atmosferyczne w ciągu zimy 2016/2017, które przyczyniły się do dobrego przezimowania roślin ozimych, dzięki czemu w dobrej kondycji weszły w stan wiosennej wegetacji;
- ciepłe lato, które umożliwiło sprawne przeprowadzenie prac żniwnych.

Niekorzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w roku miały przede wszystkim:

- warunki agrometeorologiczne w marcu, które uniemożliwiły rozpoczęcie prac polowych, gdyż pokrywa śnieżna utrzymywała się niemal do końca miesiąca;
- niedobory wilgoci i wysokie temperatury panujące w kwietniu, maju i czerwcu 2018 r.;
- letnie intensywne i gwałtowne opady deszczu, przyczyniały się do przerywania prac żniwnych;
- jesienne opady deszczu, które nie sprzyjały prowadzeniu prac polowych, a przede wszystkim zbiorom ziemniaków, soi na ziarno i kukurydzy na kiszonkę.

Pod pojęciem **plon** rozumie się ilość jednostek wagowych (dt) danego ziemioprodu zebrałego z jednostki powierzchni (ha).

Wynikowy szacunek produkcji głównych ziemiopłodów rolnych¹⁴ w województwie lubelskim w 2018 r. przedstawiał się następująco:

- zbiory zbóż ogółem oszacowano na poziomie 3 056,3 tys. t, czyli na niższym o 16,1% od notowanego w poprzednim roku i o 21,1% wyższym od notowanego w 2010 r.; w tym zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na poziomie 2 834,8 tys. t, czyli niższym o 16,7% od notowanego w 2017 r., zaś wyższym 17,9% od uzyskanych w 2010 r.;
- zbiory kukurydzy na ziarno oceniono na poziomie 193,0 tys. t, czyli niższym o 9,2% od zbiorów z roku poprzedniego i o 99,0% wyższym niż w 2010 r.;
- zbiory rzepaku i rzepiku oszacowano na poziomie 336,0 tys. t, czyli wyższym o 22,1% od zbiorów uzyskanych w 2017 r. i ponad 2 krotnie wyższym od uzyskanych w 2010 r.;
- zbiory ziemniaków oceniono na poziomie 449,6 tys. t, czyli niższym o 27,0% od zbiorów z roku poprzedniego i o 39,7% niż w 2010 r.;
- zbiory buraków cukrowych oszacowano na poziomie 2 413,1 tys. t, czyli wyższym o 0,2% od uzyskanych w 2017 r. i o 49,5% od notowanych w 2010 r.

W strukturze zasiewów w województwie lubelskim w 2018 r. przeważały zboża, które stanowiły 72,1% ogólnych zasiewów. Udział zbóż w strukturze zasiewów zmniejszył się o 2,3 p. proc. w porównaniu z 2017 r., jak i 2010 r. o 2,1 p. proc.

Tabela 4. **Struktura powierzchni zasiewów w województwie lubelskim**
Table 4. Structure of sown area in lubelskie voivodship

Wyszczególnienie Specification	2015	2017	2018
	w odsetkach in percent		
Ogółem Total			
Ogółem Total	100,0	100,0	100,0
zboż ^a cereals ^a	74,2	74,4	72,1
strączkowe pulses	2,5	4,0	4,0
ziemniaki ^b potatoes ^b	2,1	1,9	1,5
przemysłowe industrial	9,3	12,5	15,4
pastewne fodder	8,7	4,0	4,1
pozostałe uprawy other crops	3,3	3,1	2,9

a Zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe. b Bez powierzchni ziemniaków w ogrodach przydomowych.
a Basic cereals, cereals mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. b Without area of potatoes in home gardens.

¹⁴ Do obliczenia wynikowych wielkości produkcji roślinnej wykorzystano: w zakresie powierzchni: wyniki reprezentacyjnego badania użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów przeprowadzonego w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha w czerwcu i lipcu 2017 r. oraz wszystkich gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej; w zakresie plonów: ekspertyzy rzeczoznawców terenowych GUS d/s produkcji roślinnej z listopada 2017, wyniki źródłowych badań reprezentacyjnych plonów i zbiorów niektórych upraw rolnych, wyniki sprawozdawczości z gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej.

Uprawy pastewne obejmują:

- a) strączkowe pastewne;
- b) motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami;
- c) okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa i inne);
- d) kukurydzę na pasze.

Pozostałe uprawy to: warzywa, truskawki, wysadki okopowych oraz inne, np. zioła.

5.1. Zboża

5.1. Cereals

Stan przezimowania zbóż w lutym 2018 r. rzeczoznawcy rolni ocenili na podobnym poziomie jak w analogicznym okresie roku poprzedniego. Jedynie stan jęczmienia został oceniony na gorszym poziomie jak rok wcześniej. Pomimo iż wiosenna wegetacja ozimin ruszyła w marcu, to jednak została ona zahamowana przez bardzo obfite opady śniegu od połowy miesiąca. Śnieg utrzymywał się na polach praktycznie do końca marca.

Kolejny miesiąc była bardzo ciepły co przyspieszyło wegetację i dzięki temu w maju zboża ozime znajdowały się w fazie kwitnienia, natomiast jare w fazie kłoszenia. Ponadto zaobserwowano liczne przypadki mączniaka i paskowanej septoriozy liści oraz skrzypionki zbożowej.

W czerwcu 2018 r. stan zbóż ozimych rzeczoznawcy ocenili na średnim poziomie, czego przyczyną był niedobór opadów deszczu i wysokie temperatury, które znacznie przyspieszyły wegetację i dojrzewanie. Zboża ozime znajdowały się w fazie dojrzewania, jednakże na glebach lekkich zaczęły zasychać, a kłosa i ziarniaki były słabo wykształcone. Natomiast stan zbóż jarych oceniony został na poziomie od średniego do słabego. Niesprzyjające warunki atmosferyczne, niedobór wilgoci w glebie spowodowały, że zboża jare znajdujące się w fazie kwitnienia lub kłoszenia były słabo wyrośnięte, przeredzone, a kłosa słabo wykształcone z mniejszą ilością ziarniaków.

Żniwa rozpoczęto pod koniec pierwszej dekady lipca i do końca sierpnia zakończono. Jednakże pogoda podczas żniw była niesprzyjająca. Były one przerywane przez intensywne opady deszczu. Nadmiar wilgoci spowodował pojawienie się chorób grzybowych, a namoknięte ziarno posiadało słabe parametry jakościowe. Woda wypłukała głównie białko i gluten, natomiast wiosenna susza spowodowała, że ziarno jest chude i słabo wykształcone.

Zboża, jeżeli nie zaznaczono inaczej, to:

- a) zboża podstawowe: pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto;
- b) mieszanki zbożowe na ziarno;
- c) kukurydza na ziarno, gryka, proso i pozostałe zbożowe.

W strukturze zasiewów zbóż w województwie lubelskim największy udział stanowiła pszenica 40,5% (w kraju 31,0%), a jej udział w stosunku do 2017 r. wzrósł o 1,6 p. proc., a w porównaniu z 2010 r. o 7,8 p. proc (w kraju udział pszenicy w zasiewach zbóż ogółem obniżył się o 0,5 p. proc. w stosunku do 2017 r., zaś w porównaniu z 2010 r. wzrósł o 3,0 p. proc.). Na drugim miejscu w województwie lubelskim było pszenżyto z udziałem 17,2% i jęczmień z udziałem 12,2% (w kraju odpowiednio 16,5% i 12,5%). Jednakże zarówno w przypadku pszenżyta, jak i jęczmienia odnotowano spadek udziału w stosunku do 2017 r. odpowiednio o 0,8 p. proc. i o 1,6 p. proc. (w Polsce odpowiednio o 1,3 p. proc. i o 0,05 p. proc.). W porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost udziału pszenżyta o 2,5 p. proc. (w kraju spadek o 0,9 p. proc.), natomiast spadek udziału jęczmienia o 3,5 p. proc. (w kraju o 0,3 p. proc.).

Według wynikowego szacunku **powierzchnia upraw zbóż ogółem** w 2018 r. wyniosła 789,5 tys. ha i była niższa o 4,8% w porównaniu z rokiem wcześniejszym i o 0,7% w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio wyższa o 2,7% i o 2,8%). Plony zbóż ogółem oszacowano na poziomie

38,7 dt/ha i były one o 11,9% niższe od uzyskanych w 2017 r., natomiast o 21,9% wyższe w stosunku do 2010 r. (w kraju niższe odpowiednio o 18,3% i o 4,3%). Zbiory zbóż ogółem w 2018 r. obniżyły się o 16,1% w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast w porównaniu z 2010 r. wzrosły o 21,1% i wyniosły 3 056,3 tys. ton (w kraju odpowiednio spadek o 16,1% i o 1,6%).

Tabela 5. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 5. Sown area, yields and production of cereals in lubelskie voivodship
As of June

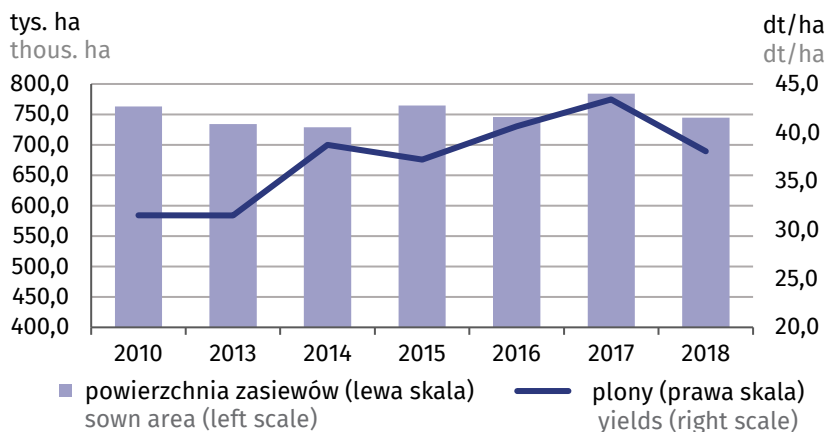
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w liczbach bezwzględnych in absolute				2017 = 100
Ogółem Total					
Powierzchnia w tys. ha Area in thousand ha	794,7	818,7	829,1	789,5	95,2
Plony z 1 ha Yields in 1 ha	31,8	37,0	43,9	38,7	88,2
Zbiory w tys. ton Production in thousand tonnes	2 523,9	3 027,2	3 641,3	3 056,3	83,9
w tym w zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed					
Powierzchnia w tys. ha Area in thousand ha	757,6	764,4	784,2	744,6	94,9
Plony z 1 ha Yields in 1 ha	31,7	37,2	43,4	38,1	87,8
Zbiory w tys. ton Production in thousand tonnes	2 405,0	2 846,9	3 404,4	2 834,8	83,3

Łączna powierzchnia zasiewów **zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi** określona na podstawie wynikowego szacunku w 2018 r. wyniosła 744,6 tys. ha i była mniejsza w porównaniu z 2017 r. o 5,1% i o 1,7% w stosunku do 2010 r. (w kraju wyższa w stosunku do 2017 r. o 1,8%, zaś niższa w stosunku do 2010 r. o 1,2%). Plony uzyskane ze zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na poziomie 38,1 dt/ha, czyli niższym o 12,2% w stosunku do roku wcześniejszego, natomiast wyższym o 20,2% w porównaniu z 2010 r. (w kraju odpowiednio wyższym o 19,2% i niższym o 8,0%). Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, podobnie jak i plony, oszacowano na niższym o 16,7% poziomie w stosunku do 2017 r. (w kraju o 17,9%), zaś wyższym o 17,9% w porównaniu z 2010 r. (w kraju niższym o 9,1%) i wyniosły one 2 834,8 tys. t.

Pod względem wielkości zbiorów zbóż ogółem województwo lubelskie zajęło 3. miejsce w kraju z udziałem 11,4%, po województwie wielkopolskim z udziałem 13,4% i mazowieckim 11,5%, na ostatnim miejscu było województwo lubuskie z udziałem 2,0%.

Wykres 9. Powierzchnia zasiewów i plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie lubelskim

Chart 9. Sown area and yields of basic and mixed cereals in lubelskie voivodship

Powierzchnia upraw **pszenicy** ogółem w województwie lubelskim w 2018 r. wyniosła 319,7 tys. ha, w tym pszenicy ozimej 274,1 tys. ha. W stosunku do roku wcześniejszego powierzchnia upraw pszenicy ogółem obniżyła się o 0,8%, natomiast ozimej wzrosła o 5,0%. W porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost odpowiednio o 23,2% i 30,2%. Odwrotną sytuację zaobserwowano w kraju, gdzie powierzchnia pszenicy ogółem wzrosła o 1,1%, natomiast ozimej obniżyła się o 1,3% w stosunku do 2017 r. W porównaniu z 2010 r. powierzchnia zasiewów pszenicy ogółem w kraju wzrosła o 13,8%, zaś ozimej zmniejszyła się o 3,1%.

Plony pszenicy ogółem z 1 hektara w województwie lubelskim w 2018 r. wyniosły 47,1 dt (plony pszenicy ozimej – 48,8 dt) i w stosunku do roku poprzedniego obniżyły się o 10,1% (w kraju o 16,8%), w tym ozimej o 10,1% (w kraju o 15,9%). W stosunku do 2010 r. odnotowano wzrost plonów pszenicy ogółem o 25,3% (w kraju spadek o 8,4%), w tym ozimej o 29,1% (w kraju spadek o 5,9%).

Odmierna sytuacja miała miejsce w przypadku **żyta**, gdzie w województwie lubelskim powierzchnia zasiewów w 2018 r. wyniosła 48,3 tys. ha i wzrosła o 8,7% w stosunku do 2017 r. (w kraju o 2,4%), natomiast w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 23,8% (w kraju o 15,6%). Zebrane plony żyta były o 11,6% niższe niż rok wcześniej i o 10,5% wyższe niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio o 20,9% niższe i o 10,0% niższe) i wyniosły 26,2 dt/ha.

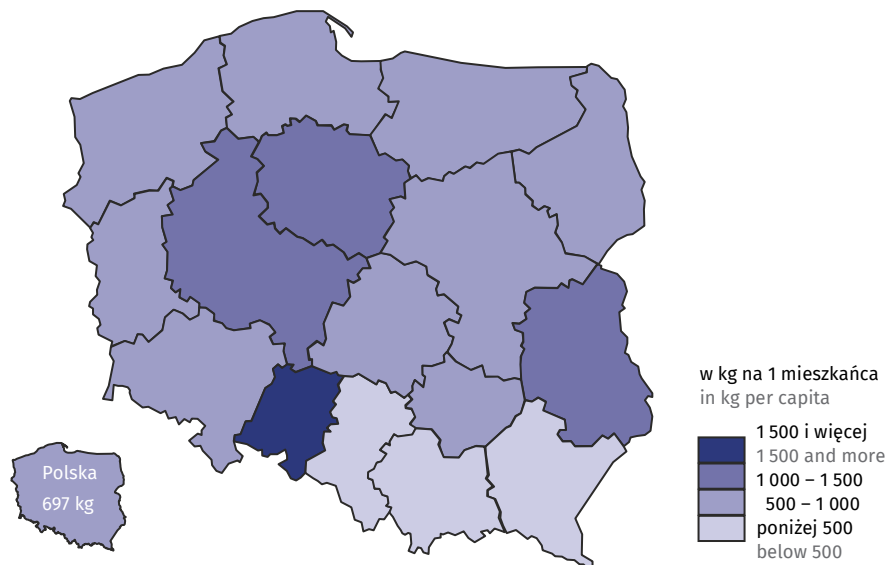
Pod koniec kwietnia rolnicy rozpoczęli siew **kukurydzy**. W maju 2018 r. kukurydza na ogół była w dobrym stanie, choć doskwierał jej brak wilgoci. W lipcu plantacje kukurydzy znajdowały się w dobrym stanie. Jednakże na glebach lekkich zaobserwowano zwijanie się liści, a lokalnie na wschodzie województwa na skutek niedoborów wody rośliny podsychały i uprawy były w gorszym stanie. Ciepła aura we wrześniu sprzyjała zbiorom kukurydzy na ziarno.

W 2018 r. **kukurydzę na ziarno** zasiano na powierzchni 27,1 tys. ha, czyli o 14,0% mniejszej niż w roku poprzednim i o 46,5% większej niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio większej o 14,8% i o 93,6%). Plony kukurydzy oceniono na poziomie 71,3 dt/ha, czyli wyższym o 5,5% od uzyskanych w 2017 r. i o 35,8% niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio o 16,2% niższym i o 0,2% wyższym). Zbiory wyniosły 193,0 tys. t i były niższe o 9,2% od uzyskanych przed rokiem i o 99,0% wyższe niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio niższe o 16,2% i wyższe o 93,7%).

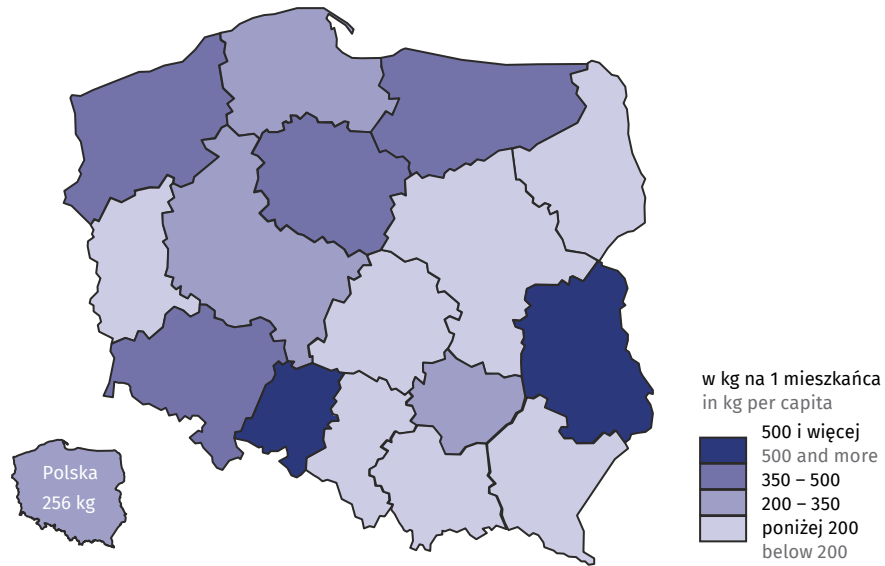
Województwo lubelskie zajęło 7. miejsce pod względem wielkości zbiorów kukurydzy na ziarno w kraju, z udziałem 5,0% w zbiorach krajowych. Najwięcej kukurydzy na ziarno zebrano w województwie wielkopolskim (udział w kraju 20,5%) i kujawsko-pomorskim (13,5%), zaś najmniej w świętokrzyskim (0,8%) i pomorskim (1,5%).

Mapa 5. Zbiory zbóż ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.

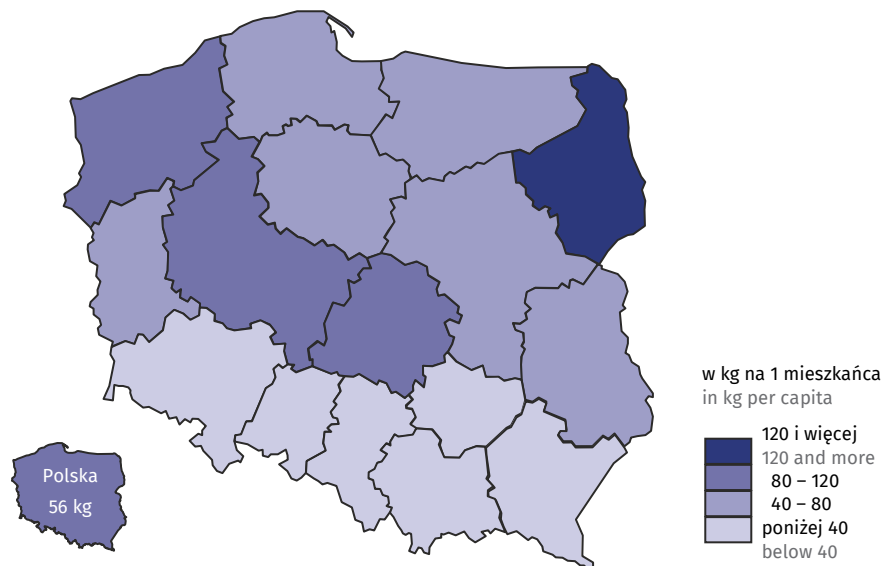
Map 5. Total production of cereal in kg per capita by voivodships in 2018

Mapa 6. Zbiory pszenicy w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.
 Map 6. Production of wheat in kg per capita by voivodships in 2018

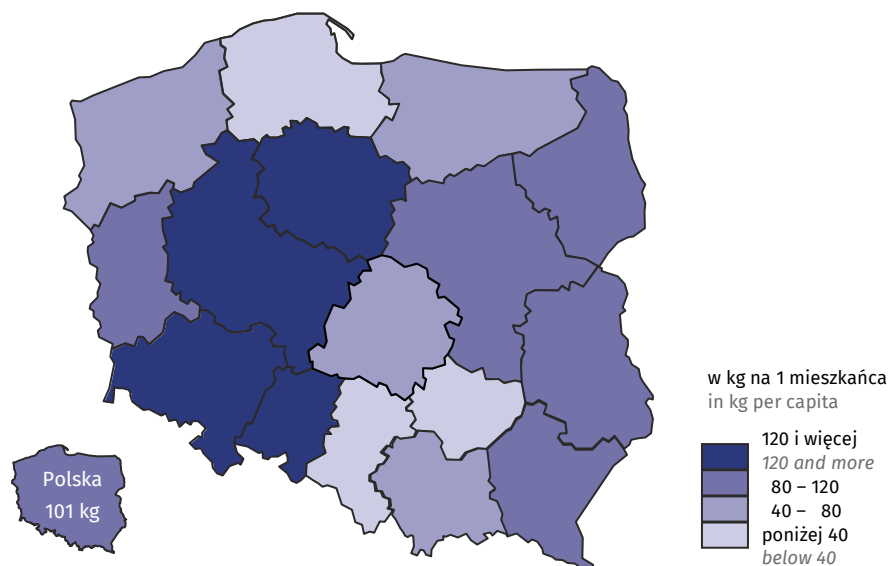

Mapa 7. Zbiory żyta w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.
 Map 7. Production of rye in kg per capita by voivodships in 2018

Mapa 8. Zbiory kukurydzy na ziarno w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.
Map 8. Production of maize for grain in kg per capita by voivodships in 2018

5.2. Rzepak i rzepik

5.2. Rape and turnip rape

Stan ozimin w lutym 2018 r. rzeczoznawcy rolni ocenili na gorszym poziomie niż w roku wcześniejszym, a w marcu stan przezimowania roślin sianych między 15 a 20 sierpnia był bardzo dobry, natomiast tych wysianych w późniejszym terminie w miarę dobry. Wysokie temperatury w kwietniu 2018 r. przyczyniły się do przyspieszenia fazy kwitnienia rzepaku. Jednakże plantacje oceniane były od średnich do bardzo dobrych w zależności od powiatu. Tak duże rozbieżności spowodowane były tym, że na niektórych plantacjach wschody były nierównomierne ze względu na suszę panującą w sierpniu 2017 r.

Do **upraw przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię).

Tabela 6. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim
Table 6. Sown area, yields and production of rape and turnip rape in lubelskie voivodship

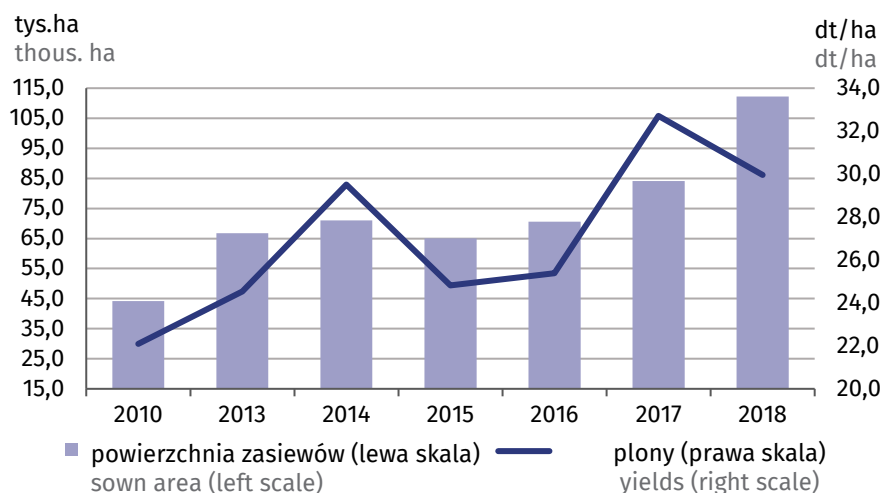
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w liczbach bezwzględnych in absolute				2017 = 100
Powierzchnia w tys. ha Area in thousand ha	44,1	65,0	84,1	112,2	133,3
Plony z 1 ha Yields in 1 ha	22,1	24,8	32,7	29,9	91,4
Zbiory w tys. ton Production in thousand tonnes	97,6	161,5	275,2	336,0	122,1

W maju 2018 r. stan plantacji rzepaku i rzepiku ozimego oceniono na dobry. Rzepak ozimy znajdował się w fazie łuszczyzny i zaobserwowano umiarkowane nasilenie szkodników. Natomiast

rzepak jary znajdował się w fazie kwitnienia, a jego stan oceniono na poziomie od dostatecznego do dobrego. Zaobserwowano obecność szkodnika słodyszka rzepakowego.

Pod koniec pierwszej dekady lipca rozpoczęto żniwa rzepaku ozimego. Jednakże zostały przerwane na skutek obfitych opadów deszczu. Wznowiono je ok. 23 lipca, ale przebiegały w niesprzyjających warunkach atmosferycznych, gdyż na przemian występowały upały i silne opady deszczu o charakterze burzowym. Żniwa zakończono praktycznie do końca drugiej dekady sierpnia.

Wykres 10. Powierzchnia zasiewów i plony rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim
Chart 10. Sown area and yields of rape and turnip rape in lubelskie voivodship

Według wynikowego szacunku powierzchnia upraw **rzepaku i rzepiku** w 2018 r. wyniosła 112,2 tys. ha i była o 33,3% wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim i o 1,5 raza w porównaniu z 2010 r. (w kraju odpowiednio o 7,6% niższa i o 10,6% niższa). Uzyskane plony rzepaku i rzepiku oszacowano na poziomie 29,9 dt/ha, a więc niższym o 8,6% od uzyskanych w roku poprzednim, zaś wyższym o 35,4% niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio niższym o 11,5% i wyższym o 10,6%).

W województwie lubelskim w 2018 r. zbiory rzepaku i rzepiku ukształtowały się na poziomie 336,0 tys. t. i były o 22,1% wyższe od notowanych w 2017 r. i 244,4% wyższe od notowanych w 2010 r. (w kraju natomiast niższe odpowiednio o 18,3% i o 1,2%).

Województwo lubelskie z udziałem 15,3% w zbiorach krajowych znalazło się na 2. miejscu w kraju, po województwie dolnośląskim (15,9%). Natomiast najmniej rzepaku i rzepiku zebrano w województwie świętokrzyskim (1,0%) i małopolskim (1,5%).

5.3. Ziemiaki

5.3. Potatoes

Pod koniec kwietnia 2018 r. rolnicy prawie zakończyli sadzenie ziemniaków, których stan w maju, jak i w czerwcu został oceniony przez rzeczoznawców rolnych na dobrym poziomie. Rośliny znajdowały się w fazie kwitnienia, a na plantacjach słabiej chronionych zaobserwowano stonkę ziemniaczaną. W sierpniu ziemniaki znajdowały się w końcowej fazie wegetacji, jednakże na niektórych plantacjach występowała zaraza ziemniaczana.

Zbiory ziemniaków rozpoczęto we wrześniu, jednakże ze względu na niezbyt sprzyjające warunki atmosferyczne podczas całego okresu wegetacji były na średnim poziomie. Zebrane bulwy były drobne ze względu na niedobór wilgoci w glebie.

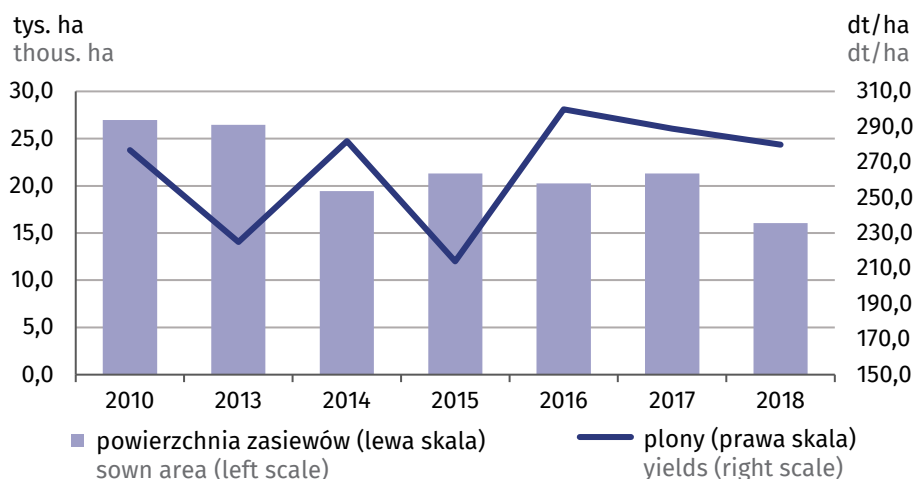
Tabela 7. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory ziemniaków (bez ogrodów przydomowych) w województwie lubelskim
 Table 7. Sown area, yields and production of potatoes (without kitchen gardens) in lubelskie voivodship

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w liczbach bezwzględnych in absolute				2017 = 100
Powierzchnia w tys. ha Area in thous. ha	27,0	21,3	21,3	16,1	75,4
Plony z 1 ha Yields in 1 ha	277	214	289	280	96,9
Zbiory w tys. t Production in thous. t	746,1	456,0	615,8	449,6	73,0

Według wynikowego szacunku powierzchnia upraw **ziemniaków** w 2018 r. zmniejszyła się zarówno w stosunku do roku wcześniejszego, jak i w odniesieniu do 2010 r. odpowiednio o 24,6% i o 40,4% i wyniosła 16,1 tys. ha (w kraju odpowiednio o 9,4% i o 22,4%). Plony ziemniaków oszacowano na poziomie 280 dt/ha, czyli o 5,1% niższym od uzyskanych w 2017 roku i o 1,1% wyższym w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio o 9,4% niższym i o 15,0% wyższym).

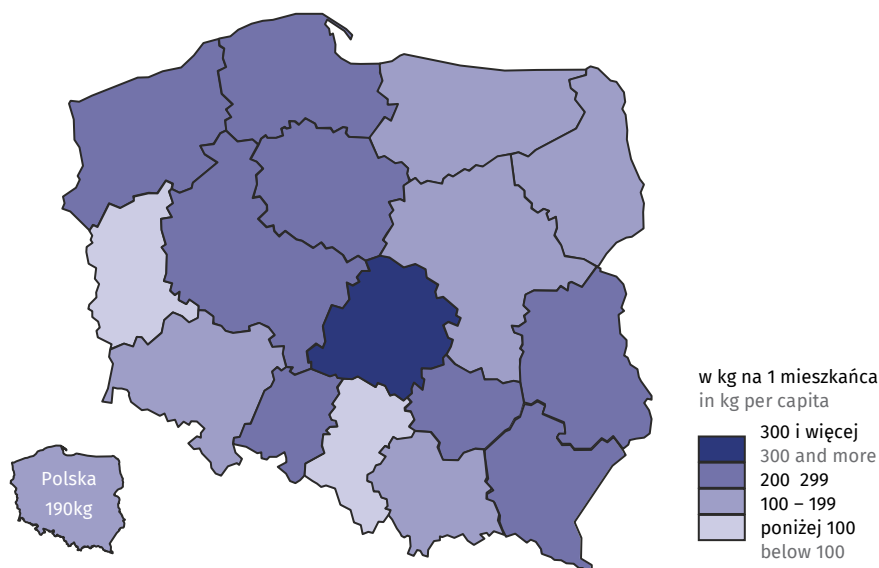
W województwie lubelskim w 2018 r. zbiory ziemniaków ukształtowały się na poziomie 449,6 tys. t. i były o 27,0% niższe od notowanych w roku wcześniejszym, co wiązało się z jednej strony z mniejszym arealem upraw, zaś z drugiej z niesprzyjającymi warunkami atmosferycznymi panującymi w okresie wegetacji. W porównaniu z 2010 r. zbiory było o 39,7% niższe. Podobna sytuacja była w kraju, gdzie zbiory ziemniaków w 2018 r., zarówno w porównaniu z 2017 r., jak i w stosunku do 2010 r., zmniejszyły się odpowiednio o 18,4% i o 10,7%.

Wykres 11. Powierzchnia zasiewów i plony ziemniaków w województwie lubelskim
 Stan w czerwcu
 Chart 11. Sown area and yields of potatoes in lubelskie voivodship
 As of June

Województwo lubelskie zajęło 9. miejsce w kraju pod względem produkcji ziemniaków z udziałem 6,1%. Najwięcej ziemniaków zebrano w województwie: mazowieckim (udział w kraju 11,5%) oraz wielkopolskim (10,8%) i łódzkim (10,5%), natomiast najmniej w województwie lubuskim (0,8%) i warmińsko-mazurskim (2,3%).

Mapa 9. Zbiory ziemniaków w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.
 Map 9. Production of potatoes in kg per capita by voivodships in 2018

5.4. Buraki cukrowe

5.4. Sugar beets

Siewy buraków cukrowych rozpoczęły się dopiero w kwietniu 2018 r. Pod koniec miesiąca we wschodniej części województwa lubelskiego zaobserwowano inwazję szkodnika szarka komośnika, który spowodował liczne straty na roślinach znajdujących się w fazie 3 – 4 liści. Ponadto warunki atmosferyczne panujące w kwietniu (wysokie temperatury powietrza i brak opadów deszczu) przyczyniły się do zamierania nadgryzionych i osłabionych roślin. Pod koniec maja rośliny znajdowały się w dobrym stanie, jednakże na wschodzie województwa nadal obserwowano żerowanie szarka komośnika. Ponadto pojawiła się śmietka ćwiklanka i mszyca trzelowo-buraczana, a ich rozwojowi sprzyjały wysokie temperatury powietrza i niska wilgotność. W czerwcu stan buraków cukrowych oceniono na dobry. Rośliny znajdowały się w fazie zakrywania rzędów.

Tabela 8. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory buraków cukrowych w województwie lubelskim.
 Stan w czerwcu
 Table 8. Sown area, yields and production of sugar beets in lubelskie voivodship.
 As of June

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w liczbach bezwzględnych in absolute				2017 = 100
Powierzchnia w tys. ha Area in thous. ha	33,7	32,3	40,9	41,1	100,6
Plony z 1 ha Yields in 1 ha	479	518	588	587	99,8
Zbiory w tys. t Production in thous. t	1 614,2	1 674,6	2 407,2	2 413,7	100,2

Sierpień przyniósł chwościka, który w dużym nasileniu pojawił się na plantacjach buraka cukrowego. Zbiory buraków cukrowych rozpoczęły się pod koniec września i tym samym ruszyła kampania buraczana w cukrowniach. Jakość zebranych buraków rzeczoznawcy rolni ocenili lepiej jak w roku poprzednim, co związane było z wyższą niż 2017 r. polaryzacją (ok. 17%), czyli zawartością cukru. Ta z kolei była uwarunkowana dużą liczbą dni słonecznych w sierpniu

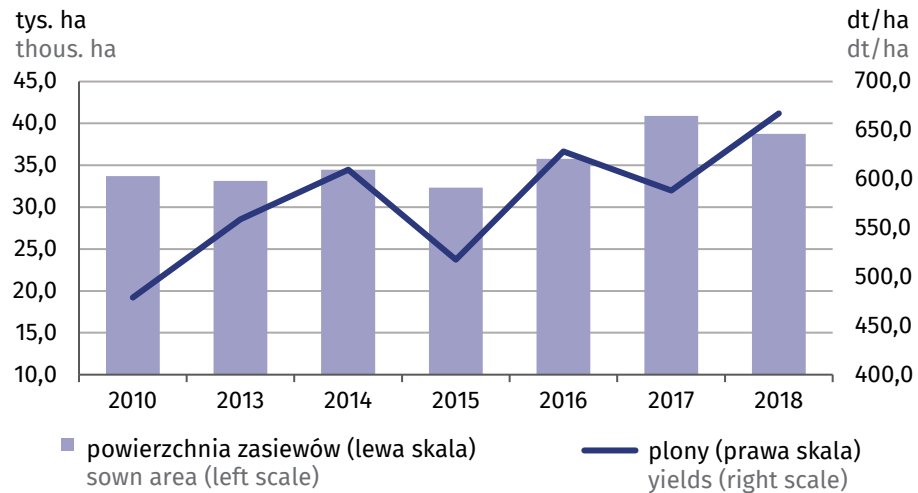
i wrześniu, a długa i ciepła jesień sprzyjała dorastaniu korzeni buraka cukrowego oraz gromadzeniu w nich cukru.

Wykres 12. Powierzchnia zasiewów i plony buraków cukrowych w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 12. Sown area and yields of sugar beets in lubelskie voivodships

As of June

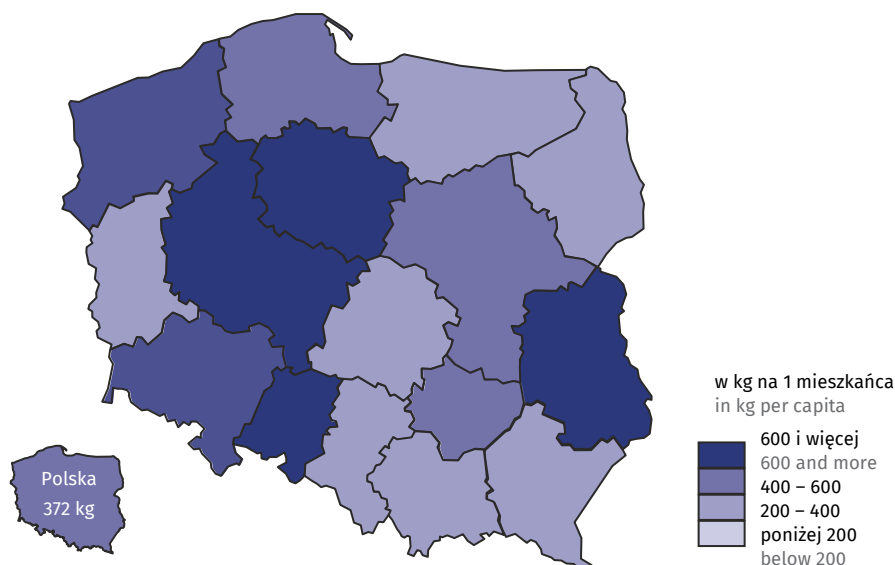
Powierzchnia upraw **buraków cukrowych** w 2018 r. zwiększyła się, zarówno w stosunku do poprzedniego roku, jak i w porównaniu z 2010 r., odpowiednio o 0,6% i o 22,2% i wyniosła 41,1 tys. ha. W kraju w stosunku do 2017 r. odnotowano wzrost o 3,1% i o 15,9% w odniesieniu do 2010 r.

Plony buraków cukrowych ukształtowały się na poziomie 587 dt/ha i były o 0,2% niższe w stosunku do uzyskanych rok wcześniej i o 22,3% wyższe w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio niższe o 11,8% i wyższe o 23,8%). Zbiory buraków cukrowych w 2018 r. wzrosły o 0,2% w odniesieniu do 2017 r. i o 49,5% w porównaniu z 2010 r. (w kraju odpowiednio obniżyły się o 9,1% i wzrosły o 43,4%) i wyniosły 2 413,1 tys. t.

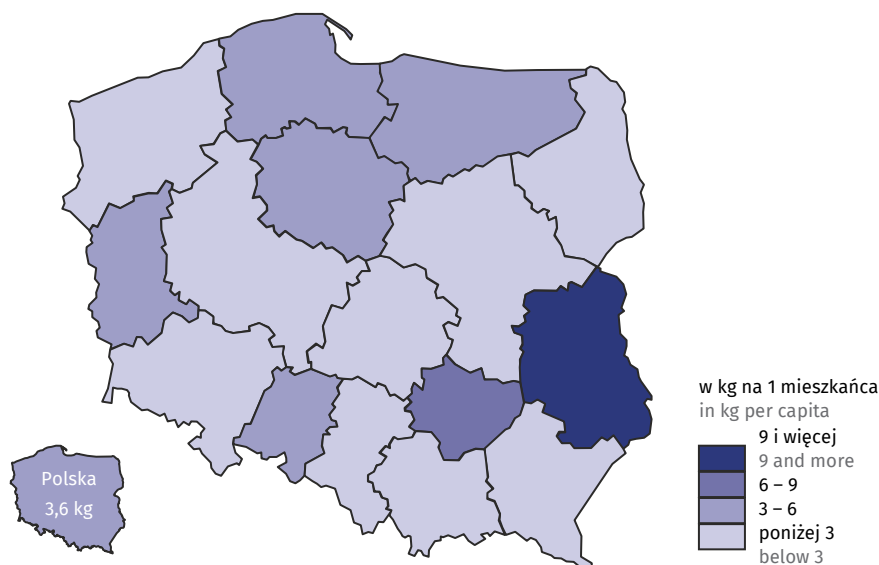
Udział województwa lubelskiego w krajowych zbiorach buraka cukrowego wyniósł 16,9% i tym samym województwo zajęło 3. miejsce w kraju. Najwięcej buraków cukrowych zebrano w województwie kujawsko-pomorskim (udział w kraju 19,3%) i wielkopolskim (19,1%), zaś najmniej w podlaskim (0,006%) i lubuskim (0,6%).

Mapa 10. Zbiory buraków cukrowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r

Map 10. Production of sugar beets in kg per capita by voivodships in 2018

Mapa 11. Zbiory strączkowych jadalnych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.
 Map 11. Total production of edible pulses in kg per capita by voivodships in 2018

Strączkowe na ziarno to:

- a) konsumpcyjne (groch, fasola, bób i inne);
- b) pastewne (peluszka, wyka, bobik, tubin i inne).

Największy udział w zbiorach roślin strączkowych jadalnych w województwie lubelskim w 2017 r. stanowiła fasola (63,1%) oraz groch (32,0%). Natomiast w kraju najwięcej zebrano grochu (47,8%) i fasoli (28,8%).

Województwo lubelskie uplasowało się na 1. miejscu jeśli chodzi o zbiór roślin strączkowych jadalnych z udziałem 43,6% w kraju. Na drugim miejscu znalazło się województwo kujawsko-pomorskie (z udziałem 7,2%), zaś na ostatnim śląskie (1,0%).

5.5. Warzywa i owoce

5.5. Vegetables and fruit

Wiosenna wegetacja drzew i krzewów owocowych ruszyła w marcu, jednakże niestabilna pogoda z dużymi wahaniami temperatur (od mrozów (ok. – 20°C w nocy i –10°C w dzień) pod koniec lutego, po dość wysokie temperatury, jak na tę porę roku, na początku marca (ok. 15°C), a następnie gwałtowny spadek temperatury do ok. –12°C, po ponowny wzrost do 5°C) przyczyniła się do rozhartowania roślin i spowodowała uszkodzenia mrozowe. Najbardziej ucierpiały plantacje roślin jagodowych, w tym truskawek.

Na drzewach owocowych nie zaobserwowano uszkodzeń mrozowych. Rośliny rozwijały się dobrze z dużą ilością pąków kwiatowych. Najbardziej skutki zimy odczuła malina, której system korzeniowy został uszkodzony tam gdzie nie było pokrywy śnieżnej, bądź śnieg został wywiany przez silne wiatry. Ponadto część roślin zaatakowana przez choroby grzybowe podczas mokrej jesieni 2017 r. miała obniżoną mrozoodporność i to zarówno maliny odmian letnich jak i jesiennych.

Podczas kwitnienia wszystkich gatunków drzew i krzewów owocowych pogoda była sprzyjająca, a temperatura oscylowała w granicach 20°C. W czerwcu trwały zbiory truskawek jednakże brak opadów deszczu powodował zasychanie plantacji, a owoce były drobne. Podobnie niedobory wody spowodowały opadanie zawiązków porzeczek.

Tabela 9. Zbiory warzyw gruntowych w województwie lubelskim
Table 9. Production of ground vegetables in lubelskie voivodship

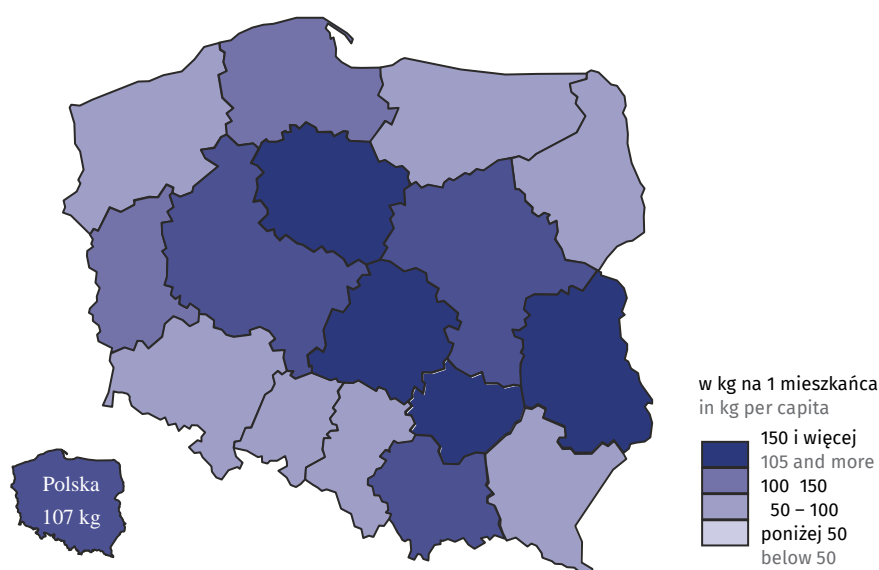
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w tysiącach ton in thousand ton				2017 = 100
Ogółem Total	460,9	364,7	503,7	439,7	87,3
kapusta cabbage	81,9	48,5	64,3	52,0	80,9
kalafior cauliflower	45,5	22,7	40,9	40,8	99,7
cebula onion	36,3	32,3	38,5	32,7	84,9
marchew jadalna dining carrots	97,1	81,7	115,9	95,7	82,6
burak ćwikłowy beetroot	37,4	33,5	43,2	36,4	84,3
ogórek cucumber	28,6	20,7	21,3	20,8	97,9
pomidor tomato	50,6	29,3	45,9	40,4	88,0
pozostałe ^a others ^a	83,5	96,0	133,7	120,9	90,4

a Pory, pietruszka, selery, papryka, rzodkiewka, sałata i inne.
a Leeks, parsley, celeries, pepper, radish, lettuce and others.

Powierzchnia upraw **warzyw gruntowych ogółem** w województwie lubelskim w 2018 r. zmniejszyła się o 0,4% w stosunku do 2017 r. i o 0,04% w stosunku do 2010 r. i wyniosła 15,9 tys. ha. Podobnie w Polsce zmniejszyła się w stosunku do 2017 r. o 0,8%, jednakże wzrosła w porównaniu z 2010 r. o 10,9%. Zbiory w kraju obniżyły się o 10,3% w porównaniu z 2017 r. i o 1,9% w stosunku do 2010 r. W województwie lubelskim zebrano 439,7 tys. t warzyw i zarówno w porównaniu z 2017 r. jak i z 2010 r. odnotowano spadek produkcji warzyw gruntowych odpowiednio o 12,7% i o 4,6%.

Największy udział w zbiorach warzyw w województwie lubelskim w 2018 r. stanowiły zbiory marchwi jadalnej (21,8%) oraz kapusty (11,8%). Natomiast w kraju najwięcej zebrano kapusty (22,2%) i marchwi jadalnej (17,7%).

Mapa 12. Zbiory warzyw gruntowych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.
Map 12. Production of ground vegetables in kg per capita by voivodships in 2018

Województwo lubelskie uplasowało się na 6. miejscu w kraju pod względem zbioru warzyw gruntowych z udziałem 10,7%. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo mazowieckie

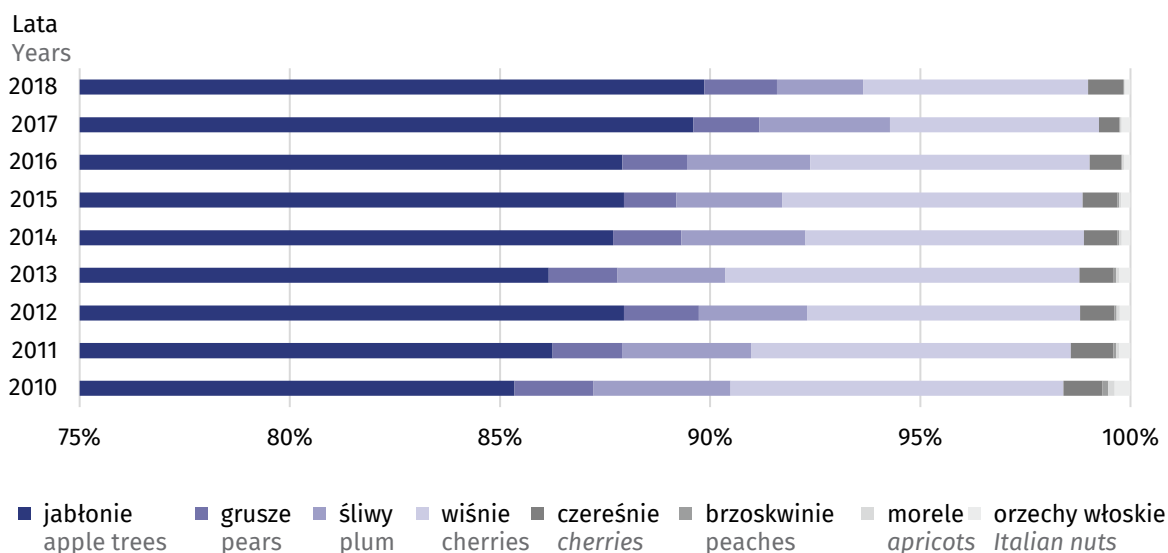
(z udziałem w kraju 16,9%), a na kolejnym łódzkie (13,0%), zaś na ostatnim podlaskie (0,8%), a na przedostatnim opolskie (1,0%).

Zbiory owoców z drzew z sadów w 2018 r. były dosyć wysokie ze względu na wyżej opisane warunki atmosferyczne w okresie kwitnienia i w porównaniu z 2017 r. wzrosły o 85,0%, a w stosunku do 2010 r. o 103,9% i wyniosły 648,4 tys.t (w kraju odpowiednio zwiększyły się o 69,2% i o 102,7%). W strukturze zbiorów dominowały jabłka, które stanowiły 89,9% ogółu owoców zebranych z drzew owocowych (w kraju 89,0%). W stosunku do 2017 r. odnotowano wzrost produkcji jabłek o 85,6%, a w porównaniu z 2010 r. o 114,7% (w kraju odpowiednio o 63,8% i o 113,0%).

Tabela 10. Zbiory owoców w województwie lubelskim^a
Table 10. Production of fruit in lubelskie voivodship^a

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w tysiącach ton in thousand ton				2017 = 100
Ogółem z drzew Total from trees	318,0	542,7	350,4	648,4	185,0
w tym jabłonie of which apple trees	271,4	478,7	314,0	582,6	185,6
śliwy plums	10,4	13,3	10,9	13,3	121,8
wiśnie cherries	25,2	38,8	17,4	34,7	199,2
Ogółem z krzewów i plantacji jagodowych Total from shrubs and berry plantations	230,5	218,2	225,7	241,1	106,9
w tym maliny of which raspberries	72,2	62,7	84,3	89,3	106,0
porzeczki ogółem total currants	87,3	77,6	68,6	75,5	110,2

Wykres 13. Struktura zbiorów owoców z drzew owocowych w sadach w województwie lubelskim
Chart 13. Structure of tree fruit production from orchards in lubelskie voivodship

Województwo lubelskie w 2018 r. zajęło 3. miejsce w kraju pod względem produkcji owoców z drzew, a sadownicy z naszego województwa wyprodukowali 14,4% produkcji krajowej. Na pierwszym miejscu było województwo mazowieckie (udział w produkcji krajowej 44,1%), a na drugim świętokrzyskie (15,3%). Na ostatnim miejscu było województwo opolskie (0,1%).

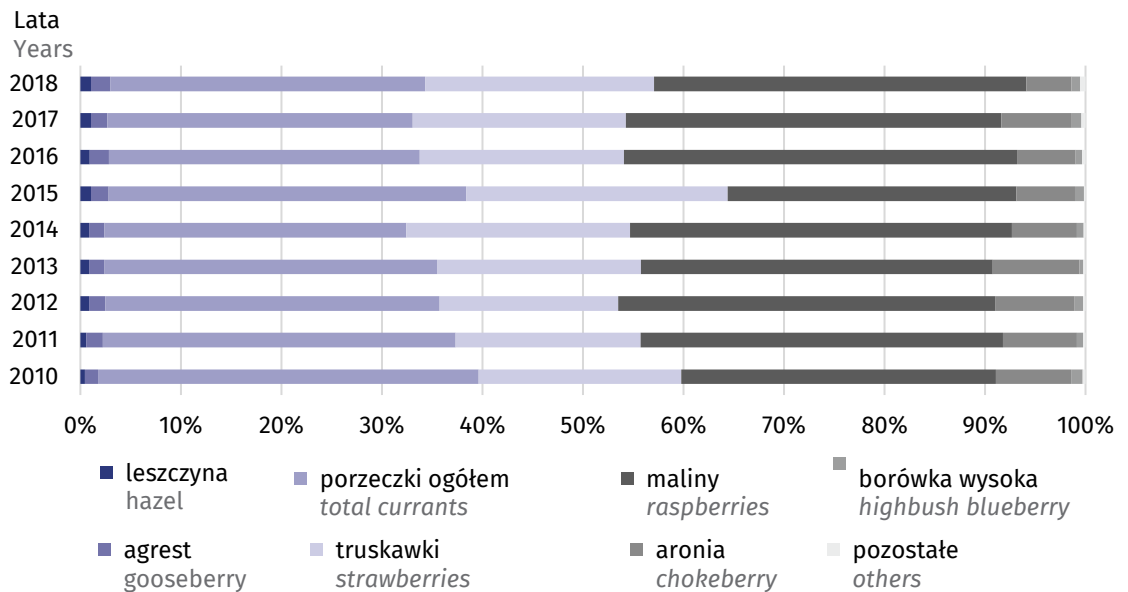
Z krzewów i plantacji jagodowych w 2018 r. zebrano 241,1 tys. t owoców, co stanowiło 41,7% produkcji krajowej. Dało to województwu lubelskiemu 1. miejsce w kraju w produkcji tych

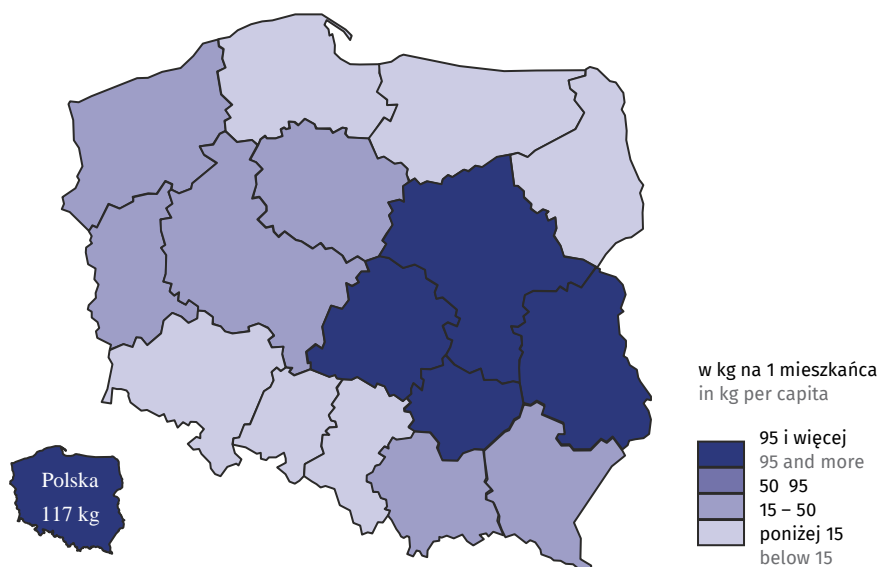
owoców. Na drugim miejscu uplasowało się województwo mazowieckie z udziałem 18,9%, zaś na ostatnim opolskie z udziałem 0,5%.

Zbiory owoców z krzewów i plantacji jagodowych w 2018 r. były wyższe w stosunku do 2017 r. o 6,9% (w kraju o 16,7%), a do 2010 r. o 4,6% (w kraju o 9,8%). Największy udział w produkcji tych owoców w województwie lubelskim w 2017 r. miały maliny (37,0%), porzeczki ogółem (31,3%) oraz truskawki i poziomki gruntowe (22,8%). W kraju natomiast w strukturze zbiorów przeważały truskawki i poziomki gruntowe (33,9%), porzeczki ogółem (28,5%) i maliny (20,0%). W województwie lubelskim wyprodukowano 77,3% ogólnej krajowej produkcji malin, 45,9% porzeczek ogółem, 40,2% agrestu i 37,9% leszczyny.

Wykres 14. Struktura zbiorów owoców z krzewów i plantacji jagodowych w województwie lubelskim
Chart 14. Structure of fruit production from berry shrubs and plantations in lubelskie voivodship

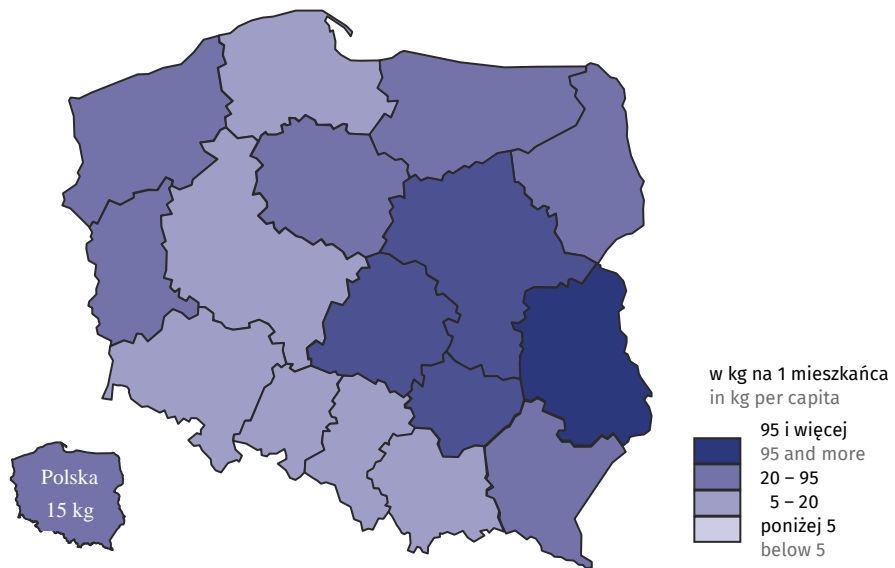

Mapa 13. Zbiory owoców z drzew w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.
Map 13. Tree fruit production in kg per capita by voivodships in 2018

Mapa 14. Zbiory owoców z krzewów i plantacji jagodowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2018 r.

Map 14. Fruit production from berry shrubs and plantations in kg per capita by voivodships in 2018

Rozdział 6 Chapter 6

Produkcja zwierzęca Animal output

Dane o **pogłowie zwierząt gospodarskich i produkcji zwierzęcej** opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych (w 2010 r. wyników Powszechnego Spisu Rolnego) oraz szacunków.

W województwie lubelskim od 2008 r. maleje stan pogłowia zwierząt gospodarskich. Wielkość pogłowia trzody chlewnej w tym okresie zmniejszyła się o 45,6% (z 1 017,4 tys. szt. w czerwcu 2008 r. do 553,9 tys. szt. w czerwcu 2018 r.), wielkość pogłowia bydła o 8,4% (z 407,8 tys. szt. w czerwcu 2008 r. do 373,4 tys. szt. w czerwcu 2018 r.), natomiast wielkość pogłowia owiec o 7,5% (z 20,5 tys. szt. w czerwcu 2008 r. do 19,0 tys. szt. w czerwcu 2018 r.).

6.1. Trzoda chlewna

6.1. Pigs

Badania **pogłowia trzody chlewnej i produkcji żywca wieprzowego** prowadzone są 3 razy w roku – w marcu według stanu na 1 marca, w czerwcu według stanu na 1 czerwca i w grudniu według stanu na 1 grudnia.

Według stanu na dzień 1 czerwca 2018 r. pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim liczyło 553,9 tys. sztuk. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczebność stada zmniejszyła się o 10,1% (w kraju wzrosła o 4,2%), natomiast w odniesieniu do 2010 r. (stan na koniec lipca) o 44,2% (w kraju o 20,4%). Udział województwa lubelskiego w ogólnokrajowym pogłowie świń wyniósł 4,7%.

Tabela 11. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim

Stan w czerwcu
Pig stocks in lubelskie voivodship
As of June

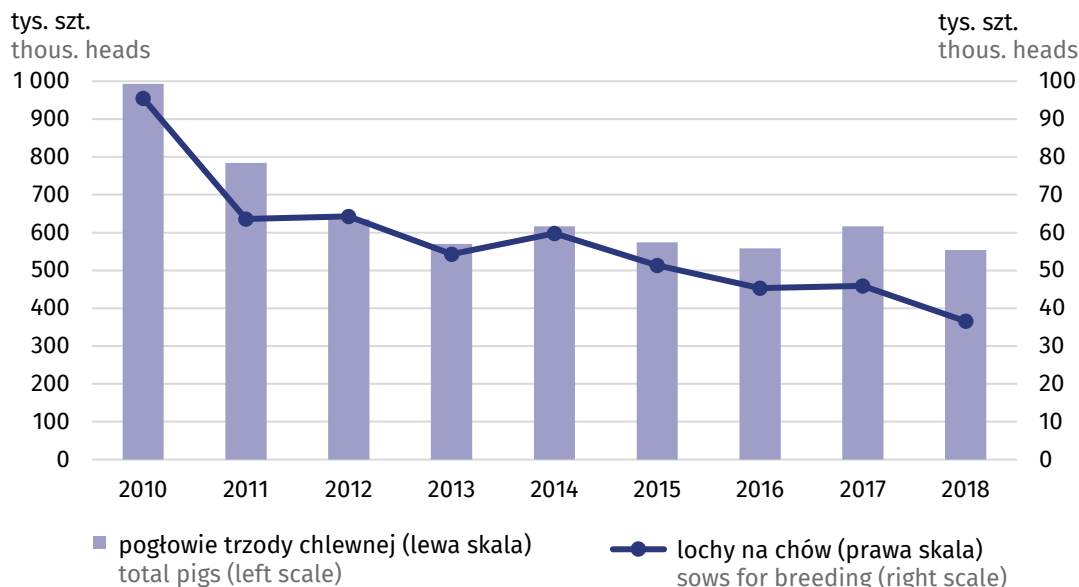
Wyszczególnienie Specification	2017			2018		
	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	2016 = 100	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	2017 = 100
Ogółem Total	616 217	602 556	110,4	553 917	527 955	89,9
prosięta o wadze do 20 kg piglets up to 20 kg	136 394	133 301	89,8	106 782	95 295	78,3
warchlaki o wadze od 20 kg do 50 kg pigs from 20 – 50 kg	189 398	185 530	125,4	177 788	174 006	93,9
trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej pigs 50 kg and more	290 425	283 725	113,8	269 348	258 655	92,7
z przeznaczeniem na ubój for slaughter	243 595	237 985	116,5	232 158	226 968	95,3
z przeznaczeniem na chów for breeding.	46 830	45 740	101,1	37 190	31 687	79,4
w tym lochy of which sows	45 888	44 815	101,3	36 569	31 090	79,7
w tym lochy prośne of which farrow sows.	30 175	29 341	99,7	23 377	18 743	77,5

Do zmniejszenia się liczby pogłowia przyczynił się niższy niż w ubiegłym roku poziom opłacalności produkcji zwierzęcej, spowodowany między innymi niższą ceną jaką rolnicy uzyskiwali w skupie za sprzedaż żywca wieprzowego. Cena skupu żywca wieprzowego w czerwcu 2018 r. wynosiła 4,47 zł/kg i była niższa w stosunku do analogicznego miesiąca roku poprzedniego o 6,8%, zaś wyższa o 4,2% w porównaniu z 2010 r.

Wykres 15. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 15. Pig stocks in Lubelskie voivodships
As of June

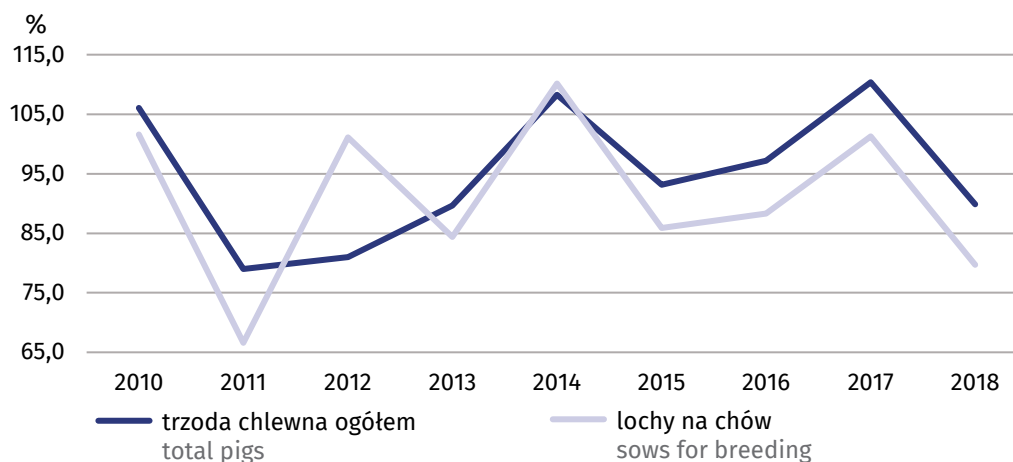

W czerwcu 2018 r., biorąc pod uwagę poszczególne grupy produkcyjno-użytkowe, w porównaniu z analogicznym miesiącem 2017 r. odnotowano spadek pogłowia trzody chlewnej we wszystkich grupach. Najbardziej zmniejszyła się liczba prosiąt do 20 kg (o 21,7%) oraz trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na chów (20,6%). W tej grupie największy spadek odnotowano wśród knurów rozplodowych (o 34,2%) oraz loch prośnych (o 22,5%).

Wykres 16. Dynamika pogłowia trzody chlewnej w województwie lubelskim

Rok poprzedni = 100

Chart 16. Dynamics of pig stocks in Lubelskie voivodship
Previous year = 100

Nieznacznej zmianie uległa struktura stada trzody chlewnej. Największy odsetek stanowiła trzcina chlewna o wadze 50 kg i więcej (48,6%), w tym z przeznaczeniem na ubój (86,2%), a jej udział w strukturze stada w stosunku do czerwca 2017 r. wzrósł odpowiednio o 1,5 p. proc.

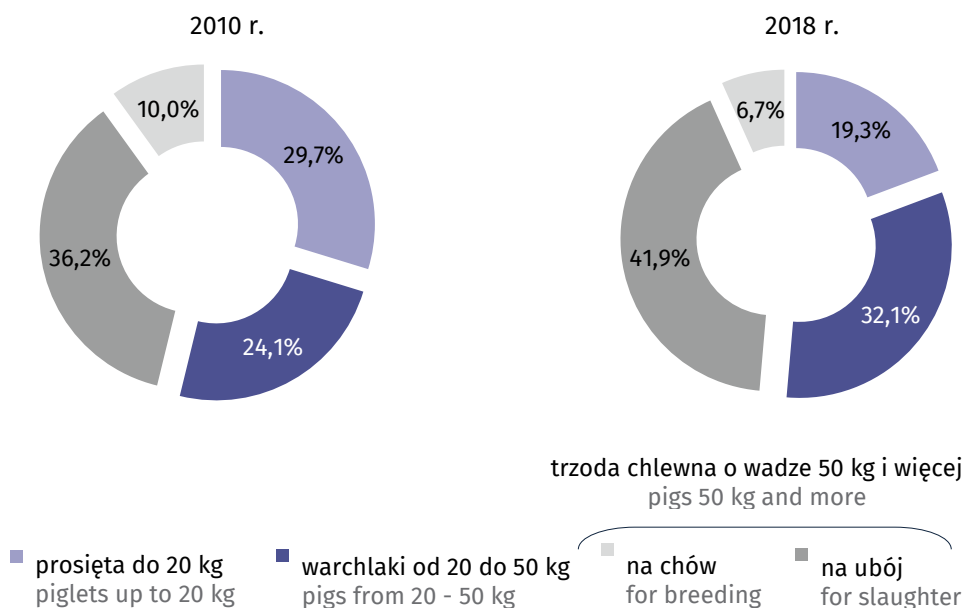
i o 2,3 p. proc. Kolejną grupę stanowiły warchlaki o wadze od 20 kg do 50 kg (32,1%), a ich udział w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego wzrósł o 1,4 p. proc.

Najmniejszy udział w strukturze stada odnotowano w przypadku trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na chów (6,7%), przy czym w tej grupie największy odsetek stanowiły lochy ogółem (98,3%), w tym lochy prośne (63,9%). Udział trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na chów zmniejszył się o 0,9 p. proc. w stosunku do czerwca 2017 r., a loch ogółem zwiększył się o 0,3 p. proc.

Wykres 17. Struktura stada trzody chlewnej w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 17. Structure of pig herd in lubelskie voivodship
As of June

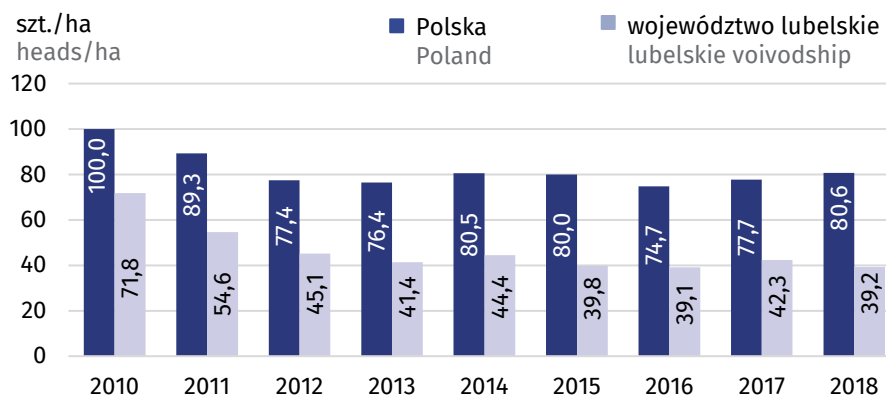

W gospodarstwach indywidualnych pogłowia trzody chlewnej na początku czerwca 2018 r. wynosiło 528,0 tys. szt., co stanowiło 95,3% pogłowia wojewódzkiego. Roczny sadek liczebności stada w tej grupie gospodarstw wyniósł 12,4% (w kraju wzrost o 4,1%). Udział gospodarstw indywidualnych województwa lubelskiego w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych w kraju zajmujących się chowem świń wyniósł w czerwcu 2018 r. 5,7% i tym samym nasze województwo zajęło pod tym względem 5. miejsce. Najwięcej trzody chlewnej w gospodarstwach indywidualnych mają rolnicy w województwie wielkopolskim (27,3%), zaś najmniej w zachodniopomorskim (1,3%).

Wykres 18. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w czerwcu

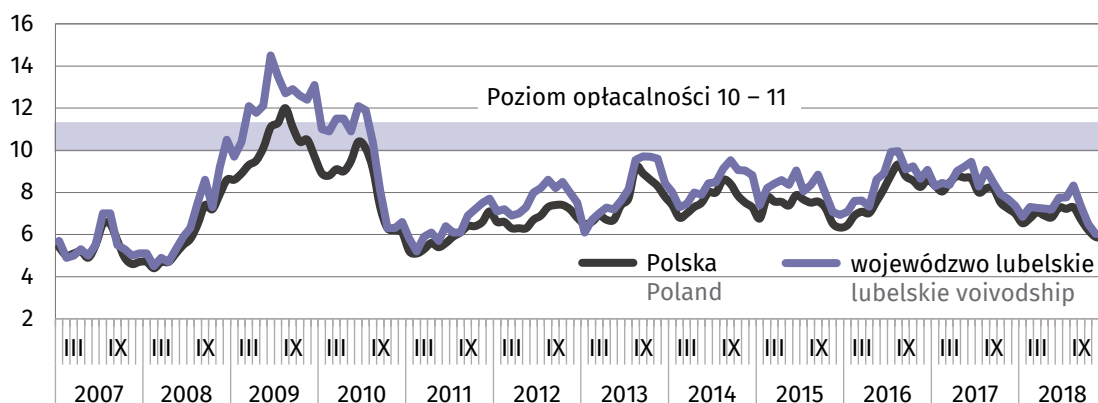
Chart 18. Pigs per 100 ha of agricultural land
As of June

Opłacalność tuczu świń mierzona relacją ceny skupu 1 kg żywca wieprzowego do targowiskowej ceny żyta zmniejszyła się z 9,5 w czerwcu 2017 do 7,8 w czerwcu 2018 r. Nadal utrzymywała się poniżej poziomu przyjętego za optymalny dla tuczu świń, czyli co najmniej 10 – 11. Średnia cena skupu 1 kg wagi żywej żywca wieprzowego w czerwcu 2018 r. wynosiła 4,47 zł/kg i była niższa o 20,9% od notowanej w czerwcu 2017 r., a przeciętna cena targowiskowa żyta wynosiła 57,67 zł/dt i w skali roku obniżyła się o 3,5%. Obecnie obserwuje się malejące zainteresowanie rolników rozwojem produkcji żywca wieprzowego i spadkiem populacji loch prośnych.

Wykres 19. Relacje cen skupu 1 kg żywca wieprzowego do cen 1 kg żyta na targowiskach w województwie lubelskim

Chart 19. Relation of procurement prices of 1 kg of pigs for slaughter to market prices of 1 kg of rye at marketplaces in lubelskie voivodship

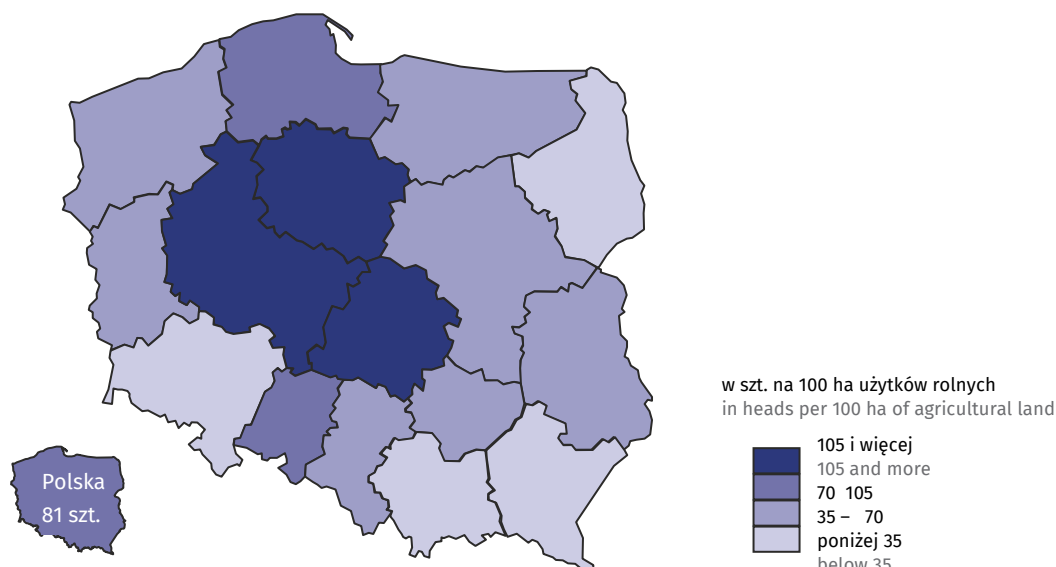
W skali kraju pogłowie trzody chlewnej na początku czerwca 2018 r. w porównaniu ze stanem zarejestrowanym przed rokiem zwiększyło się w 11 województwach. Największy wzrost odnotowano w województwach: mazowieckim (o 25,7%), warmińsko-mazurskim (o 17,4%) i łódzkim (o 11,8%). Natomiast spadek w województwach: podkarpackim (o 12,2%), małopolskim (o 10,5%) i lubelskim (o 10,1%).

Województwo lubelskie cechowało się niewielkim udziałem w kraju jeśli chodzi o chów trzody chlewnej i uplasowało się na 7. pozycji. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo wielkopolskie (4 085,8 tys. szt.), a na drugim mazowieckie (1 256,1 tys. szt.). Natomiast na ostatnim miejscu uplasowało się województwo podkarpackie (150,1 tys. szt.).

Mapa 15. Pogłowie trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych według województw

Stan w czerwcu 2018 r.

Map 15. Pig stocks per 100 ha of agricultural land by voivodships
As of June 2018

6.2. Bydło

6.2. Cattle

Badania **połowia bydła i pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich** prowadzone są 2 razy w roku – według stanu na 1 czerwca i na 1 grudnia.

Według stanu z czerwca 2018 r. połowie bydła w województwie lubelskim liczyło 373,4 tys. szt., co stanowiło 6,0% ogólnego połowia bydła w kraju. W porównaniu z czerwcem 2017 r. liczebność stada bydła zmniejszyła się o 0,2%, natomiast w kraju zwiększyła się o 0,9%. W odniesieniu do stanu z czerwca 2010 r. w województwie lubelskim odnotowano wzrost o 1,6% (w kraju o 8,3%).

Tabela 12. Połowia bydła w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 12. Cattle stocks in lubelskie voivodship

As of June

Wyszczególnienie Specification	2017			2018		
	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	2016 = 100	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	2017 = 100
Ogółem Total	374 180	366 844	103,4	373 409	365 992	99,8
cielęta w wieku poniżej 1 roku calves less than 1 year old	108 052	106 126	96,5	105 491	103 555	97,6
młode bydło w wieku 1 – 2 lata bovines aged between 1 and 2	104 812	102 923	106,6	111 796	109 864	106,7
bydło w wieku 2 lata i więcej bovines of 2 years and over	161 315	157 794	106,5	156 123	152 574	96,8
w tym krowy of which cows	145 293	142 213	104,6	139 673	136 580	96,1
w tym mleczne of which dairy	132 897	130 514	102,6	127 463	125 087	95,9

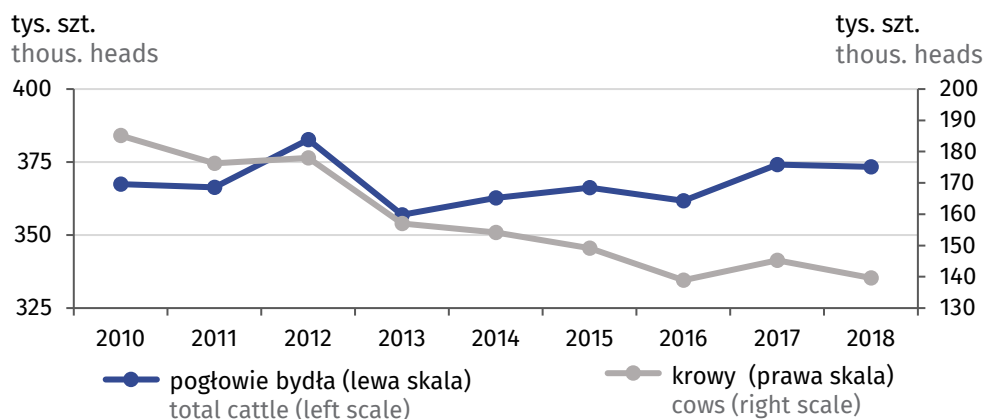
Pogłowia krów w czerwcu 2018 r., w stosunku do analogicznego miesiąca roku ubiegłego, zmniejszyło się o 3,9%, a w porównaniu z 2010 r. o 5,7% i wyniosło 139,7 tys. szt. W kraju w porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost o 2,3%, zaś w stosunku do 2010 r. spadek o 8,5%. Krowy stanowiły 37,4% w ogólnej strukturze stada bydła, w tym krowy mleczne 34,1%. W kraju odsetki te wynosiły odpowiednio 39,2% i 36,0%. Udział krów w stadzie w porównaniu z czerwcem 2017 r. zmniejszył się o 1,4 p. proc. a w stosunku do 2010 r. obniżył się o 13,0 p. proc. Odwrotną tendencję zaobserwowano w Polsce, gdzie w stosunku do czerwca 2017 r. udział krów w stadzie wzrósł o 0,5 p. proc., zaś w porównaniu z 2010 r. obniżył się o 7,2 p. proc.

Wykres 20. Połowia bydła w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 20. Cattle stocks in lubelskie voivodship

As of June

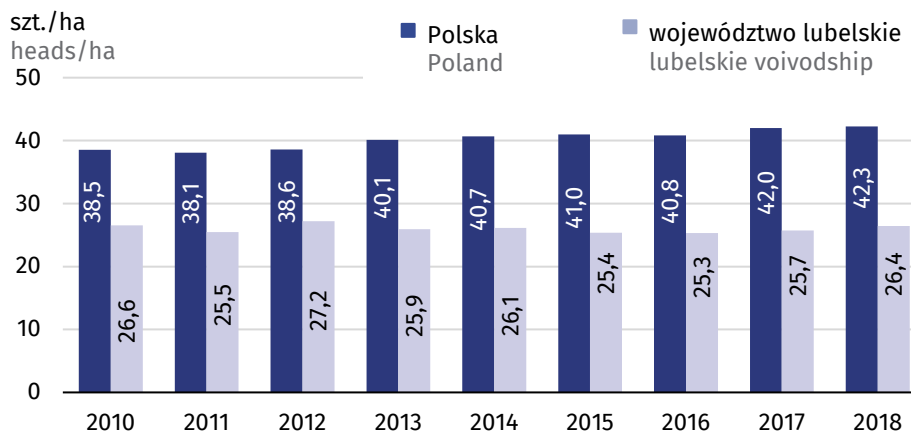
W czerwcu 2018 r. pogłowie krów mlecznych wynosiło 127,5 tys. szt., co stanowiło 91,3% ogólnej populacji krów. W porównaniu z analogicznym miesiącem 2017 r. udział krów mlecznych w ogólnym pogłowie krów zmniejszył się o 0,2 p. proc., a w stosunku do stanu z 2010 r. o 1,9 p. proc. (w kraju wzrost o 1,2 p. proc. w porównaniu z 2017 r., zaś spadek o 3,7% w stosunku do 2010 r.).

Wykres 21. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 21. Cattle per 100 ha of agricultural land in lubelskie voivodship

As of June

W gospodarstwach indywidualnych w czerwcu 2018 r. pogłowie bydła liczyło 366,0 tys. szt. i w porównaniu z czerwcem 2017 r. zmniejszyło się o 0,2%, a w porównaniu z 2010 r. wzrosło o 1,2% (w kraju odnotowano wzrost w obydwu przypadkach odpowiednio o 0,9% i o 8,8%).

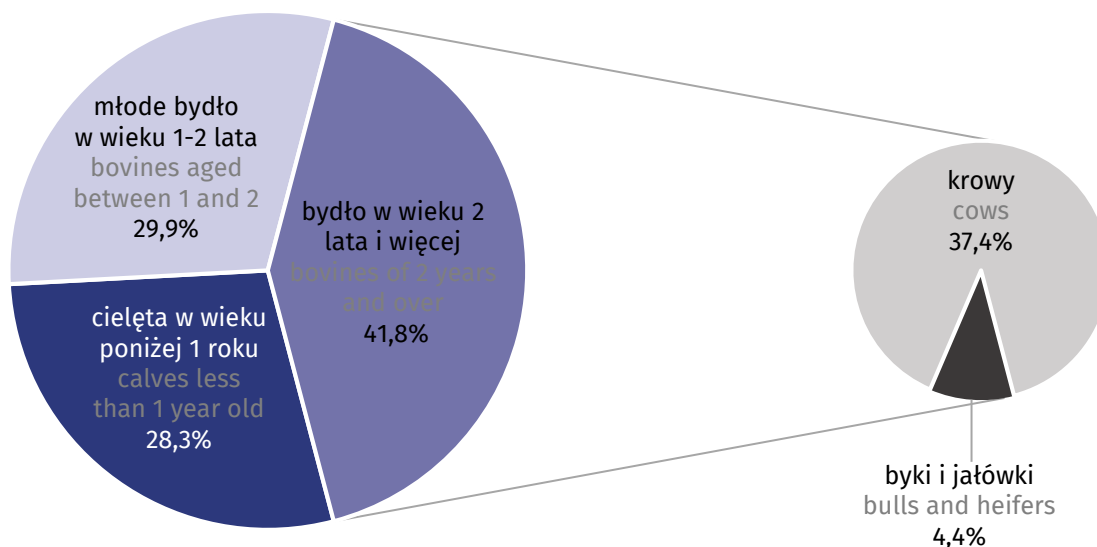
W strukturze stada bydła największy odsetek stanowiło bydło w wieku 2 lata i więcej (41,8%). W tej grupie dominowało pogłowie krów (89,5%). Najmniejszy udział odnotowano w przypadku młodego bydła w wieku 1 – 2 lata (28,3%). W skali roku w strukturze stada bydła odnotowano spadek udziału zarówno cieląt w wieku poniżej 1 roku, jak i bydła w wieku 2 lata i więcej odpowiednio o 0,6 p. proc. i o 1,3 p. proc.

Wykres 22. Struktura stada bydła według grup wiekowo-użytkowych w województwie lubelskim

Stan w czerwcu 2018 r.

Chart 22. Structure of cattle herd by age and usage groups in lubelskie voivodship

As of June, 2018

Wyniki czerwcowego badania pogłównia bydła wskazują na zmniejszenie w skali roku liczebności stada bydła ogółem wynikające z niższych stanów cieląt oraz bydła w wieku 2 lata i więcej. Wskazuje to na mniejsze zainteresowanie rolników produkcją żywca wołowego, które jest wynikiem między innymi niższych cen skupu żywca wołowego. Za 1 kg wagi żywej, która w czerwcu 2018 r. wynosiła 5,88 zł/kg i była o 6,8% niższa w stosunku do czerwca ubiegłego roku. Jednocześnie podaż żywca wołowego w tym czasie obniżyła się o 32,0% do poziomu 2,1 tys. t.

W czerwcu 2017 r. cena skupu mleka zmniejszyła się, zarówno w ujęciu rocznym, jak i w stosunku do poprzedniego miesiąca, odpowiednio o 6,9% i o 0,2% i wyniosła 125,00 zł/hl (w kraju odpowiednio o 3,4% i o 0,5%). Analizując cenę skupu mleka w okresie od lipca 2017 r. do czerwca 2018 r., w porównaniu z okresem od lipca 2016 r. do czerwca 2017 r., odnotowano wzrost o 10,3%. Jednocześnie skup mleka, który w czerwcu 2018 r. wyniósł 48,5 mln l., był wyższy o 0,1% w stosunku do czerwca 2017 r. i o 5,6% niższy w porównaniu z poprzednim miesiącem (w kraju odpowiednio o 2,0% wyższy i o 4,4% niższy).

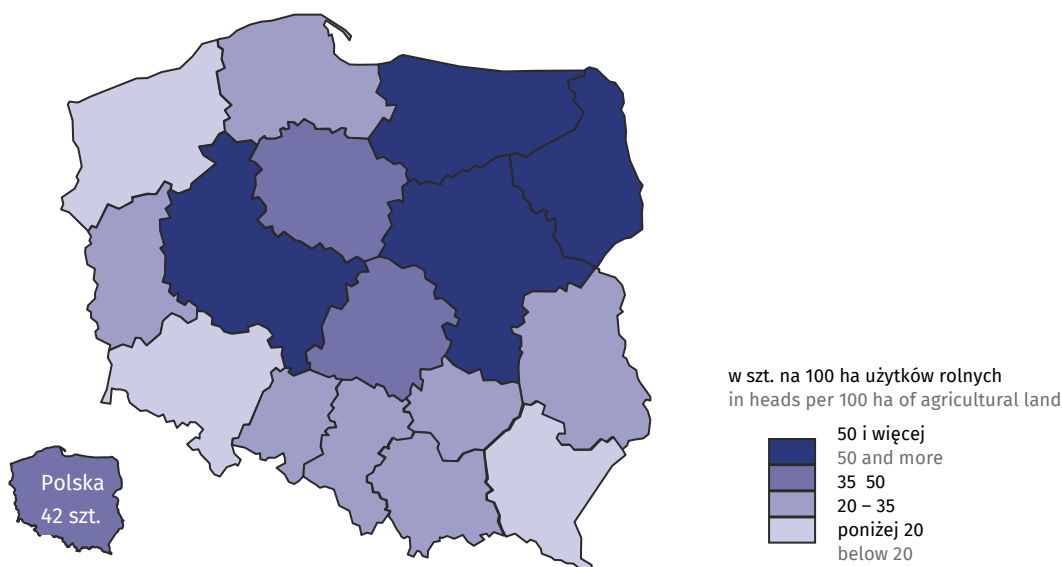
Wzrost pogłównia bydła w czerwcu 2017 r., w porównaniu ze stanem zarejestrowanym przed rokiem, wystąpił w 9 województwach, przy czym największy w województwach: zachodniopomorskim (o 9,4%), opolskim (o 3,8%) i mazowieckim (o 2,6%). Natomiast największy spadek pogłównia bydła odnotowano w województwach: podkarpackim (o 9,9%), świętokrzyskim (o 6,4%) i śląskim (o 3,4%).

Województwo lubelskie cechowało się niewielkim udziałem w kraju jeśli chodzi o chów bydła i uplasowało się na 7. miejscu. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo mazowieckie (1 153,0 tys. szt.), zaś na ostatnim województwo podkarpackie (80,4 tys. szt.).

Mapa 16. Pogłowie bydła na 100 ha użytków rolnych według województw

Stan w czerwcu 2018 r.

Map 16. Cattle stocks per 100 ha of agricultural land by voivodships
As of June 2018

6.3. Owce

6.3. Sheep

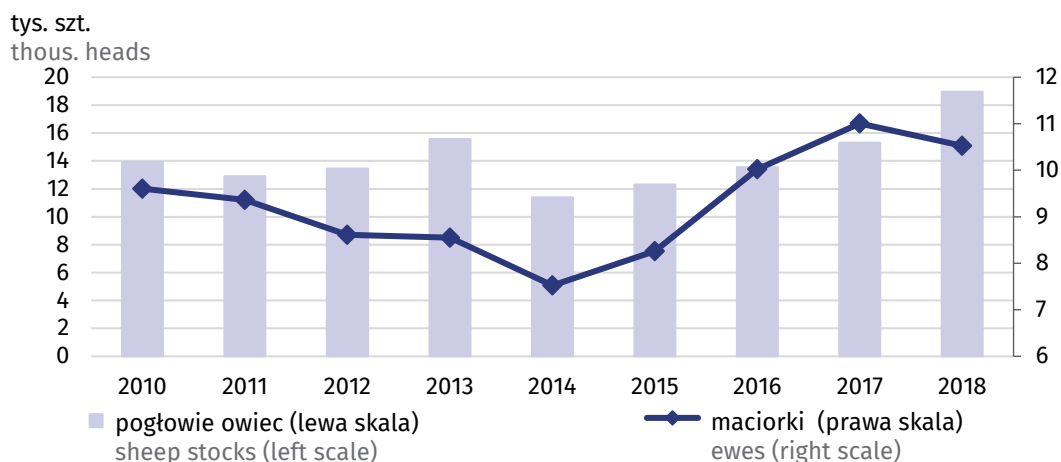
Według stanu w czerwcu 2018 r. pogłównie owiec w województwie lubelskim liczyło 19,0 tys. szt., co stanowiło 6,9% ogólnego pogłównia owiec w kraju. W porównaniu z analogicznym miesiącem 2017 r. odnotowano wzrost pogłównia owiec o 23,9% (w kraju o 5,9%), zaś w odniesieniu do stanu z czerwca 2010 r. odnotowano wzrost o 36,0% (w kraju o 7,2%).

Tabela 13. Pogłowie owiec w województwie lubelskim
 Stan w czerwcu
 Table 13. Sheep stocks in lubelskie voivodship
 As of June

Wyszczególnienie Specification	2017			2018		
	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which individual farms	2016 = 100	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which individual farms	2017 = 100
Ogółem Total	15 306	14 144	113,0	18 957	17 728	123,9
w tym maciorki of which ewes	11 005	10 187	109,8	10 527	9 401	95,7

Pogłowie maciorek w czerwcu 2018 r. wyniosło 10,5 tys. szt. i zmniejszyło się w ciągu roku o 4,3%, a w porównaniu z czerwcem 2010 r. wzrosło o 9,6%. W kraju również zmniejszyło się w stosunku do 2017 r. o 2,2%, zaś wzrosło o 1,8% w porównaniu z 2010 r. Maciorki stanowiły 55,5% w ogólnej strukturze stada owiec, a ich udział w porównaniu z czerwcem 2017 r. obniżył się o 16,4 p. proc. Podobną tendencję zaobserwowano w kraju, gdzie udział maciorek w stadzie w czerwcu 2018 r. w stosunku do czerwca 2017 r. obniżył się o 5,0 p. proc. Natomiast udział maciorek w stadzie w porównaniu z czerwcem 2010 r. obniżył się zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju odpowiednio o 13,3 p. proc. i o 3,2 p. proc.

Wykres 23. Pogłowie owiec w województwie lubelskim
 Stan w czerwcu
 Chart 23. Sheep stocks in lubelskie voivodship
 As of June

W **gospodarstwach indywidualnych** w czerwcu 2018 r. pogłowie owiec liczyło 17,7 tys. szt. i w porównaniu z czerwcem 2017 r. wzrosło o 25,3%, a w porównaniu z 2010 r. o 36,7%. Podobną tendencję zaobserwowano w kraju, gdzie w porównaniu z czerwcem 2017 r. odnotowano wzrost pogłowia owiec w gospodarstwach indywidualnych o 5,9%, a w stosunku do 2010 r. o 9,6%.

W kraju, zwiększenie liczby owiec w czerwcu 2018 r. w porównaniu ze stanem zarejestrowanym przed rokiem wystąpiło w 8 województwach. Największy wzrost pogłowia owiec odnotowano w województwach: lubelskim (o 23,9%), mazowieckim (o 23,4%) i małopolskim (o 18,5%). Największy spadek natomiast wystąpił w województwach: opolskim (o 35,3%), dolnośląskim (o 22,8%) i kujawsko-pomorskim (o 21,4%).

Województwo lubelskie uplasowało się na 4. miejscu w kraju jeśli chodzi o chów owiec. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo małopolskie (89,0 tys. szt.), na drugim podlaskie (27,3 tys. szt.), zaś na ostatnim województwo opolskie (1,9 tys. szt.).

Rozdział 7 Chapter 7

Skup produktów rolnych Procurement of agricultural products

Informacje o **skupie produktów rolnych** dotyczą ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów. Dane o skupie:

- a) **zbóż**, jeżeli nie zaznaczono inaczej, dotyczą ziarna zbóż konsumpcyjnych, paszowych i siewnych z wyodrębnieniem zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi), pszenicy, żyta, jęczmienia i owsa (łącznie z mieszankami zbożowymi) oraz pszenżyta;
- b) **ziemniaków** – poza dostawami do punktów skupu, również dostaw do gorzelnii, płatkarni i suszarni;
- c) **żywca rzeźnego** (bydła, cieląt, trzody chlewnej, owiec, koni i drobiu) – dotyczą tylko zwierząt rzeźnych (łącznie z żywcem skupowanym na eksport) bez skupu zwierząt hodowlanych;
- d) **trzody chlewnej** – nie obejmują prosiąt i warchlaków.

Wartość skupu produktów rolnych w 2018 r. w województwie lubelskim wyniosła 4 039,8 mln zł (według cen bieżących, bez podatku VAT), z czego 96,6% od gospodarstw indywidualnych. W kraju skup wyniósł 64 243,0 mln zł. Udział województwa lubelskiego w skupie ogólnokrajowym wyniósł 6,3%. W porównaniu z rokiem wcześniejszym wartość skupu produktów rolnych zmniejszyła się o 8,5% (w gospodarstwach indywidualnych o 8,7%), a w kraju o 1,6% (w gospodarstwach indywidualnych o 0,7%). Natomiast w stosunku do 2010 r. wartość skupu produktów rolnych w województwie lubelskim wzrosła o 34,0%.

Wartość skupu produktów roślinnych wyniosła 1 987,3 mln zł (49,2% produktów rolnych), zaś zwierzęcych 2 052,5 mln zł (50,8%). Wartość skupu produktów roślinnych stanowiła 10,4% wartości skupu tych produktów w Polsce, natomiast produktów zwierzęcych 4,5%. W odniesieniu do 2017 r. wartość skupu produkcji roślinnej obniżyła się o 4,6%, a zwierzęcej wzrosła o 12,0%. W kraju wartość produkcji roślinnej obniżyła się o 2,4%, zaś zwierzęcej o 1,3%.

W województwie lubelskim w 2018 r., w porównaniu z 2017 r., odnotowano spadek skupu żywca rzeźnego (o 15,4%), zaś z drugiej strony wzrost skupu ziarna zbóż podstawowych (o 11,6%).

7.1. Skup produktów roślinnych 7.1. Procurement of plant origin products

W 2018 r. skupiono 810,2 tys. t. ziarna **zbóż ogółem** (w kraju 11 271,3 tys. t.), w tym 807,9 tys. t. zbóż konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego, co stanowiło 7,2% skupu krajowego). W porównaniu z rokiem ubiegłym wielkość skupu ziarna zbóż ogółem wzrosła o 7,2%, w tym skup zbóż konsumpcyjnych i paszowych o 7,2% (w kraju odpowiednio niższy o 12,8% i o 12,7%).

Wśród zbóż konsumpcyjnych i paszowych największy odsetek stanowiły: pszenica 63,1%, jęczmień 14,9%, kukurydza 11,7% i pszenżyto 5,2%. W omawianym roku skupiono 509,4 tys. t. pszenicy, czyli o 8,5% więcej niż w poprzednim roku i o 54,1% niż w 2010 r. Skup żyta wyniósł 23,1 tys. t. i w odniesieniu do 2017 r. był niższy o 3,2%, natomiast w stosunku do 2010 r. zmniejszył się o 43,1%. Kukurydzy skupiono 94,7 tys. t., czyli o 15,0% mniej niż w roku wcześniejszym i o 81,9% więcej w stosunku do 2010 r.

Skup **ziemniaków ogółem** w 2018 r. ukształtował się na poziomie 60,3 tys. t., co stanowiło 3,5% skupu ogólnokrajowego. Większość (99,6%) skupionych ziemniaków pochodziła od gospodarstw indywidualnych. W porównaniu z 2017 r. nastąpił wzrost ilości skupionych ziemniaków o 38,7%, a w odniesieniu do 2010 r. o 137,6% (w kraju odnotowano spadek o 5,0% w odniesieniu do roku wcześniejszego i wzrost o 51,1% w stosunku do 2010 r.).

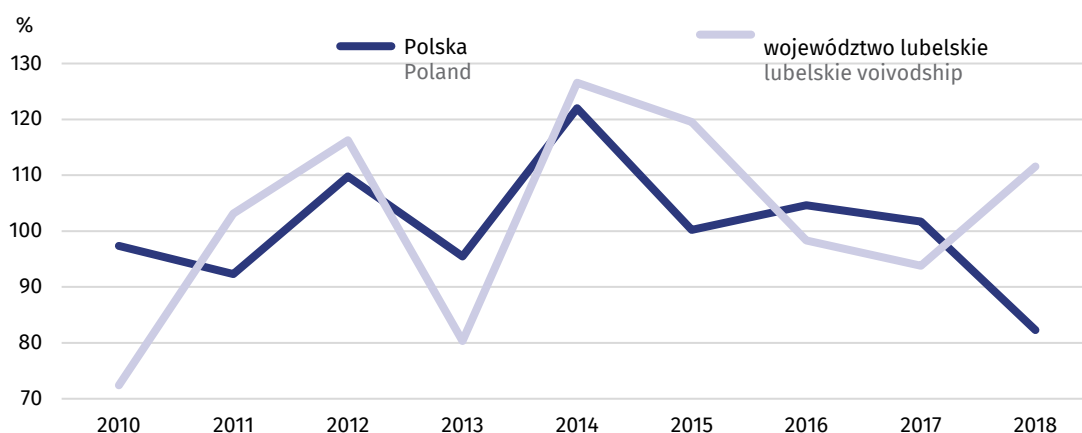
W 2018 r. dostarczono do skupu 2 426,84 tys. t. **buraków cukrowych przemysłowych**, w tym 96,6% od gospodarstw indywidualnych. Udział województwa w skupie ogólnokrajowym wyniósł 16,4%. W porównaniu z 2017 r. nastąpił wzrost ilości skupionych buraków cukrowych o 1,2%, zaś w stosunku do 2010 r. o 50,4%. W kraju odnotowano wzrost skupu buraków cukrowych w stosunku do roku wcześniejszego o 0,7%.

Wykres 24. Dynamika skupu zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego)

Rok poprzedni = 100

Chart 24. Indices of procurement of basic consumer and feed cereals (including mixed cereals, without seed for sowing)

Previous year = 100

W 2018 r. w województwie lubelskim dostarczono do skupu 167,6 tys. t. **warzyw ogółem**, w tym 94,3% od gospodarstw indywidualnych. Udział województwa w skupie ogólnokrajowym wyniósł zaledwie 9,2%. W porównaniu z rokiem wcześniejszym nastąpił wzrost ilości skupionych warzyw o 5,2%, zaś w stosunku do 2010 r. o 0,9%. W kraju odnotowano spadek w stosunku do 2017 r. o 0,9%.

W 2018 r. w województwie lubelskim dostarczono do skupu 587,7 tys. t. **owoców ogółem**, w tym 99,5% od gospodarstw indywidualnych. Udział województwa w skupie ogólnokrajowym wyniósł 18,7%. W porównaniu z rokiem wcześniejszym nastąpił wzrost ilości skupionych owoców o 72,3% i o 72,5% w stosunku do 2010 r. W kraju odnotowano wzrost w stosunku do 2017 r. o 51,0%.

7.2. Skup produktów zwierzęcych

7.2. Procurement of animal origin products

W 2018 r. skupiono 257,5 tys. t. **żywca rzeźnego w wadze żywej** i w porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił spadek o 15,4%, zaś w stosunku do 2010 r. wzrost o 3,0% (w kraju odpowiednio wzrost o 1,5% i o 45,1%). Udział województwa lubelskiego w skupie ogólnopolskim wyniósł 4,0%.

W badanym roku skupiono 111,6 tys. t. **żywca wieprzowego**, czyli o 10,6% mniej niż w roku poprzednim i o 8,7% niż w 2010 r. W kraju skupiono 2 374,6 tys. t. żywca wieprzowego i było to o 5,3% więcej niż w 2017 r. i o 19,4% więcej niż w 2010 r. Skup w województwie lubelskim stanowił 4,7% skupu krajowego.

Skup **żywca wołowego** ukształtował się na poziomie 51,9 tys. t. i był o 4,9% niższy niż w 2017 r. i o 33,8% wyższy niż w 2010 r. W kraju skupiono 903,5 tys. t. żywca wołowego i było to

o 3,7% mniej niż w 2017 r. i o 47,3% więcej niż w 2010 r. Skup wojewódzki stanowił 5,7% skupu krajowego.

Żywca drobiowego skupiono 92,2 tys. t. (mniej o 24,8% niż w 2017 r. i więcej o 8,9% w porównaniu z 2010 r.), w tym najczęściej kurczaków (51,9%). W kraju skupiono 3 153,9 tys. t. żywca drobiowego (więcej o 0,3% niż w 2017 r. i o 73,8% w porównaniu z 2010 r.), w tym kurczaki stanowiły 77,2%. Udział województwa lubelskiego w krajowym skupie drobiu wyniósł 2,9%.

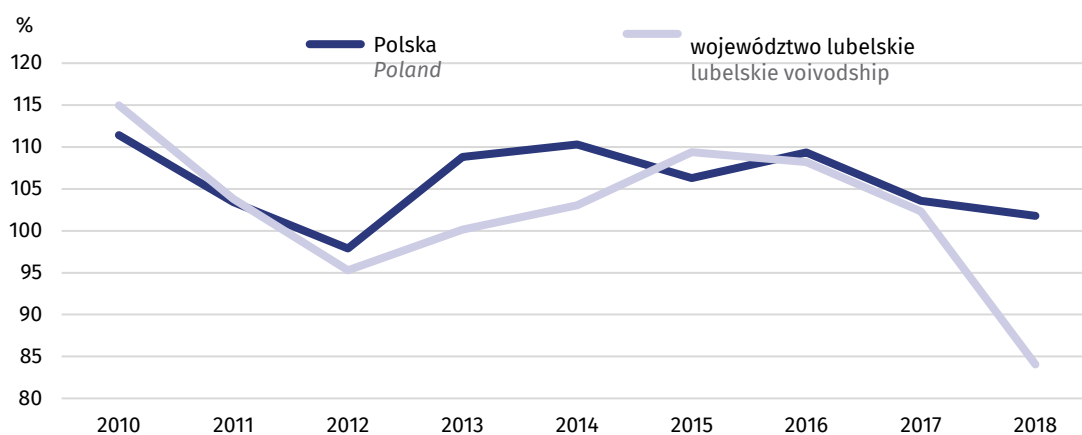
W 2018 r. skupiono 184,4 tys. t. **żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami** (co stanowiło 3,9% skupu ogólnego w kraju). W porównaniu z 2017 r. skup ten był niższy o 13,2%, zaś w stosunku do 2010 r. wyższy o 3,9%, natomiast w kraju odpowiednio wyższy o 5,6% i o 48,8%. Największy udział w skupie żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso stanowił żywiec wieprzowy 74,2%, podobna sytuacja była w kraju, gdzie skup żywca wieprzowego stanowił 39,5% ogólnego skupu żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso.

Wykres 25. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami)

Rok poprzedni = 100

Chart 25. Indices of total procurement of animals for slaughter (in terms of meat, including fats)

Previous years = 100

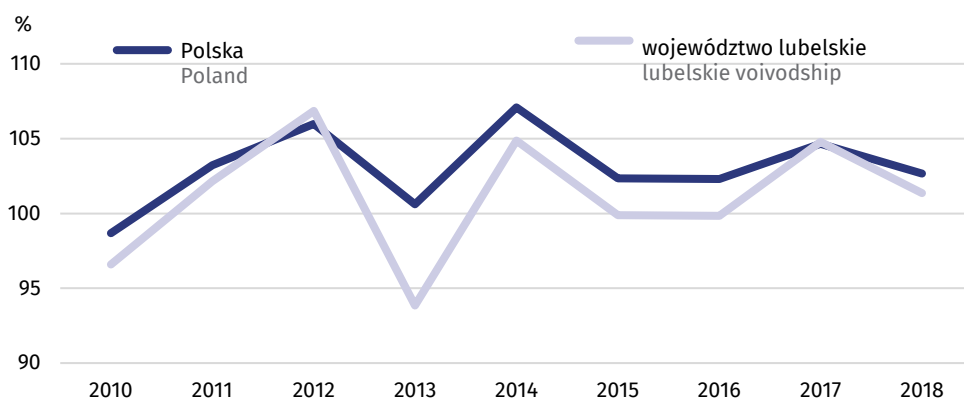
Województwo lubelskie uplasowało się na 8. pozycji w kraju pod względem skupu żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, najczęściej skupiono w województwie mazowieckim (22,2%), zaś najmniej w podkarpackim (1,3%).

Wykres 26. Dynamika skupu mleka krowiego

Rok poprzedni = 100

Chart 26. Indices of procurement of cow milk

Previous year = 100

W 2018 r. skup **mleka krowiego** wyniósł 577,6 mln l., czyli o 1,4% więcej niż przed rokiem i o 13,8% niż w 2010 r. (w skali kraju zanotowano wzrost o 2,7% w odniesieniu do poprzedniego roku i o 32,6% w porównaniu z 2010 r.). Województwo lubelskie uplasowało się na 7. miejscu pod

względem skupu mleka krowiego z udziałem 5,0% w skupie krajowym. Na pierwszym miejscu było województwo mazowieckie (22,0%), zaś na ostatnim lubuskie (0,7%).

W 2017 r. skup **jaj kurzych konsumpcyjnych** wyniósł 1 466 tys. szt. i był o 63,2% mniejszy w porównaniu z 2017 r. i o 87,7% niż w 2010 r. Stanowił on jedynie 0,2% skupu krajowego, gdyż w kraju skupiono 749 545 tys. szt. jaj. W kraju skup ten był o 2,7% wyższy w porównaniu z rokiem wcześniejszym.

W 2018 r. skupiono 69,8 tys. kg **wełny owczej**, czyli więcej o 296,7% niż w 2017 r. i o 72,4% niż w 2010 r. Skup ten stanowił 27,4% skupu krajowego. W kraju natomiast skup wełny był wyższy o 62,6% w porównaniu z rokiem wcześniejszym.

W 2018 r. skup **miodu** był o 5,1% niższy w stosunku do 2017 r. i wyniósł 940,3 tys. kg, co stanowiło 42,5% skupu krajowego. W stosunku do 2010 r. skup miodu w województwie lubelskim wzrósł o 47,8%. W kraju natomiast skup miodu był niższy o 3,3% w porównaniu z rokiem wcześniejszym.

Rozdział 8 Chapter 8

Ceny w rolnictwie Prices in agriculture

W 2018 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, wzrosły ceny skupu zbóż oraz ceny pszenicy na targowiskach. Natomiast obniżyła się cena żywca wieprzowego.

Ceny skupu są cenami przeciętnymi obliczonymi jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych skupionych w danym okresie przez podmioty gospodarcze prowadzące skup bezpośrednio od producentów. Prezentowane ceny skupu produktów rolnych pochodzą z badania miesięcznego (meldunek o skupie produktów rolnych realizowanym przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej) i półrocznego (sprawozdawczość uwzględniająca korekty danych meldunkowych oraz skup realizowany przez osoby fizyczne o wartości co najmniej 10 tys. zł).

Wskaźniki cen skupu obliczono w zakresie porównywalnym: dla miesięcy na bazie danych meldunkowych, w ujęciu półrocznym po uwzględnieniu korekt wynikających ze sprawozdawczości półrocznej.

Średnioroczna cena skupu **pszenicy** w województwie lubelskim w 2018 r. wynosiła 69,50 zł/dt (w kraju – 72,62 zł/dt) i była wyższa o 8,2% niż przed rokiem i o 17,8% w porównaniu z 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 9,3% i o 21,4%). Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 78,43 zł/dt (w kraju – 83,63 zł/dt), czyli o 5,6% więcej jak w roku wcześniejszym i o 31,5% niż w 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 6,0% i o 28,8%).

Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankieterów na celowo wytypowanych targowiskach. **Przeciętne ceny miesięczne** obliczono jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali całego kraju i województw; przeciętne ceny kwartalne, półroczne i roczne – jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W analizowanym roku cena **żyta** w skupie ukształtowała się na poziomie 57,47 zł/dt (w kraju 59,67 zł/dt) i była wyższa o 5,7% w porównaniu z zanotowaną w 2017 r. i o 45,1% w odniesieniu do 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 9,1% i o 41,7%). W obrocie targowiskowym cena żyta była o 1,1% wyższa w stosunku do poprzedniego roku i o 43,9% w porównaniu z 2010 r. osiągając poziom 60,94 zł/dt (w kraju 67,10 zł/dt i była wyższa w obydwu powyższych przypadkach odpowiednio o 6,1% i o 38,1%).

W 2018 r. za **ziemniaki jadalne** w skupie płacono 79,64 zł/dt (w kraju – 58,01 zł/dt), czyli o 23,2% więcej niż przed rokiem i o 75,7% więcej niż w 2010 r. W obrocie targowiskowym cena ziemniaków jadalnych ukształtowała się na poziomie 90,47 zł/dt (w Polsce 96,95 zł/dt), czyli na wyższym poziomie zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r., odpowiednio o 16,0% i o 11,7%. W kraju natomiast cena była wyższa o 10,9% w porównaniu z 2017 r., zaś niższa o 1,6% w stosunku do 2010 r.

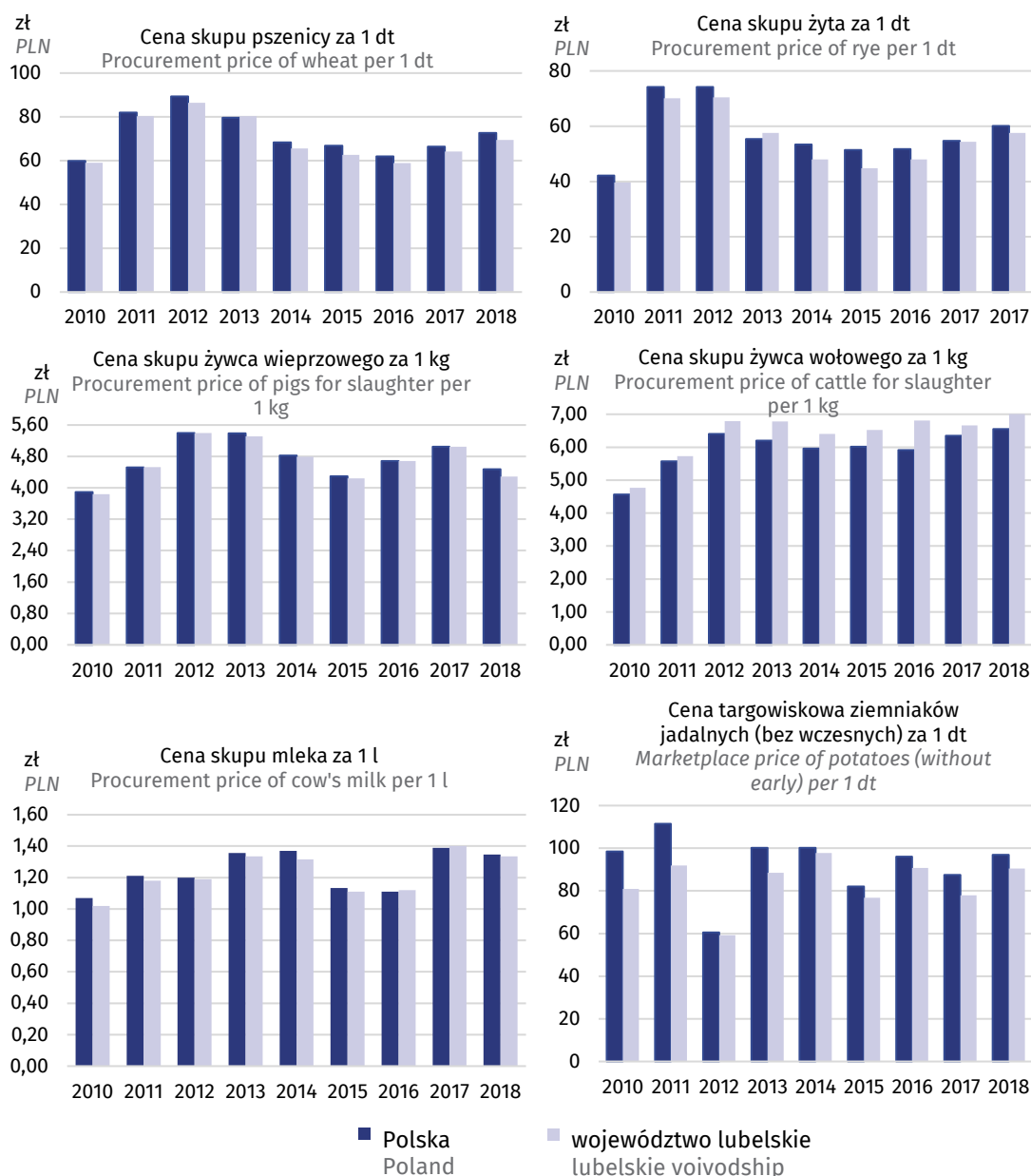
W omawianym roku cena skupu **żywca wołowego (bez cieląt) w wadze żywej** wyniosła 7,04 zł/kg (w kraju – 6,58 zł/kg), czyli wzrosła o 5,7% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku i o 47,9% w odniesieniu do 2010 r. W Polsce odnotowano wzrost o 3,6% w stosunku do 2017 r. i o 44,3% w porównaniu z 2010 r.

Cena **żywca wieprzowego w wadze żywej** w skupie osiągnęła wartość 4,28 zł/kg (w kraju – 4,48 zł/kg), czyli była niższa o 15,2% niż w 2017 r., natomiast wyższa o 11,5% w porównaniu z zanotowaną w 2010 r. (w Polsce odpowiednio niższa o 11,3% i wyższa o 15,2%).

Wykres 27.
Chart 27.

Ceny wybranych produktów rolnych w skupie i na targowiskach

Prices of selected agricultural products in procurement centers and at marketplaces

W 2018 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, pogorszyła się **relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta**. Ukształtowała się ona na poziomie 7,0 (wobec 8,4 w 2017 r. i 9,1 w 2010 r.), w kraju relacja ta wyniosła 6,7 (wobec 8,0 w 2017 r. i 8,0 w 2010 r.). **Relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen jęczmienia** w analizowanym okresie również uległa pogorszeniu i wyniosła 5,8 (wobec 7,4 w 2017 r. i 6,1 w 2010 r.), w kraju relacja ta również pogorszyła się i wyniosła 5,8 (wobec 6,9 w 2017 r. i 6,7 w 2010 r.).

Za 1 l **mleka** w omawianym roku płacono 1,33 zł (w kraju – średnio 1,35 zł), czyli o 5,0% mniej niż przed rokiem i o 30,4% więcej niż w 2010 r. W kraju odpowiednio mniej o 2,9% i więcej o 26,2%.

W 2018 r. cena skupu **drobiu rzeźnego** osiągnęła poziom 4,21 zł/kg (w kraju – 3,77 zł/kg) i była wyższa o 6,3% w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku i o 19,4% w stosunku do 2010 r. W Polsce odpowiednio wyższa o 2,2% i o 9,6%.

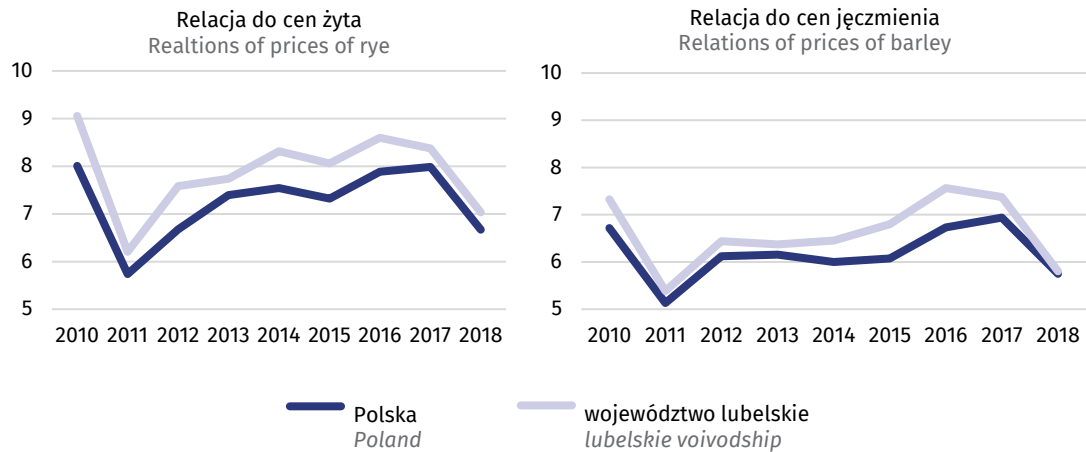
W 2018 r. średnia cena **jaj kurzych spożywczych** w skupie ukształtowała się na poziomie 0,27 zł/szt. (w kraju 0,22 zł/szt.) i była o 18,2% niższa w porównaniu z 2017 r. i o 42,1% wyższa w stosunku do 2010 r. (w Polsce odpowiednio niższa o 18,5% i wyższa o 15,8%). Na targowiskach

cena jaj wyniosła 0,74 zł/szt. (w kraju 0,78 zł/szt.) i była wyższa w obydwu przypadkach zarówno w województwie (odpowiednio o 10,4% i o 48,0%), jak i w kraju (odpowiednio o 9,9% i 50,0%).

Wykres 28.
Chart 28.

Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta i jęczmienia
Relation of procurement prices of pigs to marketplace prices of rye and barley

Źródłem informacji o **cenach gruntów ornych w obrocie prywatnym** jest kwartalne badanie przeprowadzane w formie wywiadu przez ankietera z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego wylosowanego do reprezentacyjnych badań rolniczych. Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen kwartalnych.

W 2018 r. średnia roczna cena **gruntów ornych w obrocie prywatnym** w województwie lubelskim za 1 hektar wynosiła 31 519 zł (w kraju – 44 381 zł), z czego najdroższe były grunty dobre (I, II i IIIa klasy), a ich cena wynosiła średnio 47 067 zł (w kraju – 55 487 zł). W porównaniu z rokiem wcześniejszym cena gruntów ornych ogółem wzrosła o 2,7% i prawie 1,5-krotnie w stosunku do 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 7,5% i prawie 1,5-krotnie). Średnia roczna cena gruntów ornych dobrych w województwie lubelskim w 2018 r. wzrosła o 7,3% w porównaniu z 2017 r. i prawie 2-krotnie w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio o 5,5% i ponad 1,5-krotnie).

Uwagi metodyczne

Methodological notes

1. Dane o produkcji rolniczej opracowano **metodą rodzaju działalności**, co oznacza sumaryczne ujęcie produkcji roślinnej i zwierzęcej niezależnie od tego, do której sekcji gospodarki narodowej (według Polskiej Klasyfikacji Działalności) zaliczane są podmioty gospodarcze, które tę produkcję wytworzyły. W związku z wprowadzeniem od 2010 r. stopniowych zmian w metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych, **zmianie uległa definicja gospodarstwa rolnego**.
2. Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, danielle) i pszczoł, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej (zgodnie z normami). Zgodnie z obowiązującą definicją, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali, w związku z tym dane z zakresu: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, plonów ziemioptodów (bez warzyw gruntowych), pogłowania zwierząt gospodarskich oraz zużycia nawozów za 2010 r. zostały skorygowane w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji.
3. Wskaźniki **cen produktów rolnych sprzedawanych oraz cen towarów i usług zakupywanych przez gospodarstwa indywidualne w rolnictwie** obliczono przyjmując jako system wag strukturę sprzedaży produktów rolnych oraz zakupu towarów i usług z roku poprzedzającego rok badany. Wskaźniki cen produktów rolnych sprzedawanych wyrażają zmiany średnich ważonych cen skupu i cen uzyskiwanych przez rolników na targowiskach. Wskaźniki cen towarów i usług zakupywanych wyrażają zmiany cen detalicznych towarów i usług zakupywanych na cele konsumpcyjne, bieżącej produkcji rolniczej i inwestycyjne. Jako system wag przyjęto w zakresie towarów i usług przeznaczonych na cele:
  - a) konsumpcyjne – strukturę wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych rolników, uzyskaną z badania budżetów gospodarstw domowych;
  - b) bieżącej produkcji rolniczej – strukturę zakupów dokonanych przez gospodarstwa indywidualne;
  - c) inwestycyjne – strukturę wydatków pieniężnych ustaloną na podstawie danych o akumulacji, wynikającą z rachunków narodowych.
4. **Relacje cen detalicznych środków produkcji dla rolnictwa do cen skupu produktów rolnych** informują, jaką ilość produktu rolnego należy sprzedać, aby zakupić dany środek produkcji. Relacje cen obliczono przy przyjęciu przeciętnych cen miesięcznych, kwartalnych i rocznych.
5. Dane o produkcji **żywca rzeźnego** obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową zwierząt rzeźnych oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. Produkcję żywca rzeźnego podaje się:
  - a) w tys. sztuk (liczba zwierząt rzeźnych);
  - b) w tys. ton:
    - „w wadze żywej”, tj. według wagi zwierząt rzeźnych przed ubojem;
    - „w wadze poubojowej ciepłej” (wbc), tj. w przeliczeniu na mięso (masę mięsno-kostną) łącznie z tłuszczami i – jeżeli tak zaznaczono – z podrobami, za pomocą

współczynników określających poubojową wydajność poszczególnych gatunków zwierząt.

6. Dane o skupie produktów rolnych:
  - a) za okresy miesięczne dotyczą danych meldunkowych o ilości skupu realizowanego przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej;
  - b) za okresy półroczne w danych uwzględnia się korekty wynikające ze sprawozdawczości półrocznej obejmującej również skup realizowany przez osoby fizyczne o wartości co najmniej 10 tys. zł.
7. Informacje dotyczące warunków atmosferycznych (temperatury, opadów i uśonecznienia) opracowano w oparciu o dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej uzyskane z obserwacji i notowań prowadzonych na stacjach meteorologicznych.
8. Informacje o zaopatrzeniu rolnictwa w kwalifikowany materiał siewny podano na podstawie szacunków rzeczoznawców GUS.
9. Dane dotyczące **zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych i wapniowych** opracowane zostały na podstawie sprawozdawczości i wyników badań reprezentacyjnych (w 2010 r. Powszechnego Spisu Rolnego).
10. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 VII 2016 r. do 30 VI 2017 r.).
11. Dane za 2010 r. w zakresie użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich, ciągników i zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego we wrześniu 2010 r., według stanu w dniu 30 VI.
12. **Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
13. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem” lub mogą nie sumować się na 100%.

Aneks tabelaryczny dołączony do wersji elektronicznej publikacji (format xlsx)

Tabular appendix attached to electronic version to this publication (xlsx format)